

Vlagtwedde, soam goan wie t redde(n)

Een onderzoek naar samenwerking
tussen professionals en georganiseerde bewonersgroepen
voor realisatie van de woonservicezone in Vlagtwedde.

Onderzoeksopdracht jaar 4 Maatschappelijk Werk en Dienstverlening
Academie voor Sociale Studies, Hanzehogeschool Groningen

Wilma van der Meulen
Kirsten Arends

Vlagtwedde, soam goan wie t redde(n)

Een onderzoek naar samenwerking
tussen professionals en georganiseerde bewonersgroepen
voor realisatie van de woonservicezone in Vlagtwedde.

Namen:	Wilma van der Meulen (315590) en Kirsten Arends (305439)
Datum:	19 januari 2017
Onderwijsinstelling:	Hanzehogeschool Groningen, Academie voor Sociale Studies
Opleiding:	Maatschappelijk werk en dienstverlening
Onderdeel:	Onderzoeksopdracht Jaar 4 (SSVB1600)
Externe opdrachtgever:	Projectgroep Vlagtwedde
Begeleiders vanuit projectgroep:	Marjolein Jonker (Gemeente Vlagtwedde) Rudy Boers (Woningcorporatie Acantus) Marianne Brinks (Welzijnsinstelling Rzijn)
Overige projectgroep leden:	Mirjam Klok (Zorginstelling Meander) Sandra Kropholler (Zorginstelling De Trans) Anita Elling (Zorginstelling Novo) Joyce Wissbrock Kremer (Woningcorporatie Woonzorg Nederland)
Interne opdrachtgever:	Jannie Rozema (Senior onderzoeker bij het Kenniscentrum Noorderruimte)
Begeleidende docente:	Margriet Hielkema
Aantal woorden:	14967

Voorwoord

Dit onderzoeksrapport is geschreven aan de hand van een afstudeeronderzoek in het kader van de opleiding Maatschappelijk Werk en Dienstverlening aan de Hanzehogeschool te Groningen.

Begeleiding voor het onderzoeksproces vanuit de opleiding is geboden door Margriet Hielkema en vanuit bureau Noorderruimte is Jannie Rozema, senior onderzoeker binnen Kenniscentrum Noorderruimte, betrokken. Jannie Rozema van het Kenniscentrum Noorderruimte is interne opdrachtgever van het onderzoek geweest. De onderzoekers hebben als juniormedewerkers binnen het Kenniscentrum Noorderruimte gewerkt voor dit onderzoeksrapport. Het daadwerkelijke onderzoek heeft plaatsgevonden in het dorp Vlagtwedde.

In Vlagtwedde zijn de belangrijke personen voor ons de leden van de projectgroep geweest. Alle leden waren samen de externe opdrachtgever van dit onderzoek. Samen hebben zij bijgedragen aan de ontwikkeling van het afstudeertraject, vandaar dat wij hen graag persoonlijk willen bedanken. In het bijzonder gaat onze dank uit naar Rudy Boers, Marjolein Jonker en Marianne Brinks. De mogelijkheid tot extra contact en overleggen bood ons veel vrijheid, wat wij als prettig hebben ervaren. Dit gaf ons de mogelijkheid om binnen de opdracht een eigen draai aan het geheel te geven.

Ook willen wij Margriet Hielkema bedanken voor haar coachende rol. Tijdens de lessen kregen we de mogelijkheid om ervaringen te delen. In de begeleiding stuurde ze aan op het ontwikkelen van een eigen kritische beschouwing op de verschillende processen. Dit is een belangrijk onderdeel om uiteindelijk een volledig, maar toch kort en bondig onderzoeksrapport te kunnen schrijven.

Jannie Rozema willen wij bedanken voor de prettige samenwerkingspartner die wij in haar vonden. Wij konden haar in vrijheid benaderen waar nodig en zij heeft ons positieve inzichten gegeven. Onder andere bij de voorbereiding van de interviews, twee focusgroepen is zij een steun in de rug geweest waarin wij gezamenlijk de aanpak voor de onderzoeksmethoden hebben besproken.

Inge Zwerver en George de Kam willen wij ook bedanken voor de bereidheid en tijd om met ons in gesprek te gaan. Dankzij hun verhalen hebben wij onze blik op dit onderzoek kunnen verbreden. Ook Jannie Rozema heeft ons geholpen om op een andere manier te kijken naar een onderzoek. De gesprekken met haar waren vernieuwend en motiveerden ons om door te gaan met het onderzoek.

Tot slot willen wij alle betrokkenen van het Kenniscentrum Noorderruimte bedanken. De wisselwerking tussen het delen en ontvangen van kennis hebben wij als gezellig en prettig ervaren!

Groningen, 19 januari 2017

Wilma van der Meulen en Kirsten Arends

Samenvatting

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van de projectgroep Vlagtwedde, bestaande uit professionals vanuit de gemeente Vlagtwedde, woningcorporaties Acantus en Woonzorg Nederland, Meander, Novo, de Trans en Rzijn. Vlagtwedde is een dorp in Oost-Groningen, waar sprake is van demografische veranderingen namelijk, de krimp en vergrijzing. Deze veranderende demografische samenstelling heeft invloed op de ervaren leefbaarheid in het dorp. Voor het op peil houden of vergroten van de leefbaarheid in Vlagtwedde heeft de projectgroep de woonservicezone als middel gekozen. De projectgroep wil samen met de bewoners de woonservicezone realiseren. In dit onderzoek zijn sleutelfiguren van georganiseerde bewonersgroepen, zoals belangenvereniging, buurtverenigingen, sportverenigingen, winkeliersverenigingen en kerken, in Vlagtwedde benaderd. De hoofdvraag van dit onderzoek luidt: *In welke mate en onder welke voorwaarden kan de projectgroep Vlagtwedde voor de realisatie van de woonservicezone in Vlagtwedde een beroep doen op de georganiseerde bewonersgroepen in het dorp?* Hierbij is gekeken naar hoe de georganiseerde bewonersgroepen op dit moment de leefbaarheid in Vlagtwedde ervaren, welke ideeën zij hebben bij een woonservicezone, waar en op welke wijze zij bijdragen aan de leefbaarheid en wat hun bereidheid is om mee te denken (doen) in de lokale leefbaarheid. Op basis van deze informatie is een advies gegeven aan de projectgroep over hoe effectief kan worden samengewerkt met de georganiseerde bewonersgroepen voor de realisatie van de woonservicezone en de leefbaarheid in Vlagtwedde. De methode van dit onderzoek is een inventariserend behoefte onderzoek, waarbij gekeken is naar de ervaringen en ideeën van de georganiseerde bewonersgroepen in Vlagtwedde. Voor de gegevensverzameling is gebruik gemaakt van drie stappen. Allereerst zijn interviews gehouden met sleutelfiguren van de georganiseerde bewonersgroepen. Vervolgens zijn deze sleutelfiguren uitgenodigd voor een gezamenlijke bijeenkomst (focusgroep 1). Op basis van de interviews zijn twee vragen opgesteld die met deze focusgroep 1 zijn besproken. Als laatste stap is de projectgroep uitgenodigd voor een bijeenkomst (focusgroep 2). Hierin zijn de resultaten gepresenteerd uit de voorgaande stappen en is er nagedacht over het vervolg.

Uit de resultaten kan geconcludeerd worden dat onder de bewoners bereidheid heerst om mee te denken (doen) in de lokale leefbaarheid. Binnen de verenigingen wordt een groot aantal activiteiten georganiseerd, men voelt zich verantwoordelijk, denkt mee tijdens de gehouden focusgroep en er is sprake van informele zorg waarbij men naar elkaar omkijkt. Daar staat tegenover dat er niet (structureel) wordt samengewerkt tussen verenigingen. Bewoners voelen niet de noodzaak om in actie te komen, aangezien de leefbaarheid als positief wordt ervaren. Bovendien laten ze een afwachtende houding zien. De projectgroep zal om samenwerking te realiseren het voortouw moeten nemen en concreet moeten communiceren wat ze van de georganiseerde bewonersgroepen verwachten. Hierbij mag niet automatisch uitgegaan worden van de bereidheid van de bewoners. Er moet hier altijd naar worden gevraagd. Hierbij komen twee adviezen voor de projectgroep zelf. Voor het in contact treden met verenigingen is het allereerst van belang dat de projectgroep zelf helder heeft wat de gezamenlijke doelstelling is. Wanneer de projectgroep een heldere doelstelling heeft en van elkaar weet wat men doet, kan de projectgroep hier eenduidig over naar buiten treden. De laatste adviezen gaan over de woonservicezone. Binnen een woonservicezone zijn ontmoetingsmogelijkheden van belang en bewoners geven aan één meldpunt te missen waar ze met vragen terecht kunnen.

Inhoudsopgave

	Pagina
Inleiding	7
1.1 De maatschappij in transitie: Burgers doen mee	8
1.2 Vlagtwedde en de projectgroep Vlagtwedde	9
1.3 Doelstelling	10
1.4 Onderzoeksvraag	10
1.5 Vooruitblik op de onderdelen van dit rapport	11
2. Een andere manier van werken	12
2.1 Leefbaarheid in dorpen	12
2.2 De woonservicezone	13
2.3 De rol van professionals in samenwerking met burgers	16
2.4 Conclusie	17
3. Methode van aanpak	18
3.1 Typering onderzoek	18
3.2 Overzicht van het onderzoek	18
3.3 Stap 1: Interviews	19
3.3.1 Respondenten stap 1	19
3.3.2 Onderzoeksinstrument stap 1	19
3.3.3 Procedure gegevensverzameling stap 1	20
3.3.4 Analyseplan stap 1	20
3.4 Stap 2: Focusgroep 1	21
3.4.1 Respondenten stap 2	21
3.4.2 Onderzoeksinstrument stap 2	22
3.4.3 Procedure gegevensverzameling stap 2	22
3.4.4 Analyseplan stap 2	23
3.5 Stap 3: Focusgroep 2	23
3.5.1 Respondenten stap 3	23
3.5.2 Onderzoeksinstrument stap 3	23
3.5.3 Procedure gegevensverzameling stap 3	24
3.5.4 Analyseplan stap 3	24
3.6 Onbewuste observaties	24
4. Resultaten	25
4.1 Interviews	25
4.2 Focusgroep 1	29
4.3 Focusgroep 2	29
4.4 Onbewuste observaties	31
5. Conclusie, discussie en aanbevelingen	32
5.1 Conclusie	32
5.2 Discussie	33
5.2.1 Doelstelling	33
5.2.2 Kritische beschouwing op methode	34
5.2.3 De conclusie in een breder perspectief	35
5.3 Aanbevelingen	37
Literatuurlijst	40

Bijlagen		45
Bijlage A:	Adviezen voor professionals	45
Bijlage B:	Vragenlijst	46
Bijlage C:	Uitnodigingsmail interviews	50
Bijlage D:	Gespreksprotocol	51
Bijlage E:	Uitnodigingsmail focusgroep 1	52
Bijlage F:	Draaiboek focusgroep 1	53
Bijlage G:	Presentatie focusgroep 1	60
Bijlage H:	Presentatie focusgroep 2	66
Bijlage I:	Uitwerkingen interviews	73
Bijlage J:	Uitwerking focusgroep 1	78
Bijlage K:	Onderbouwing aanbevelingen	79

Inleiding

Dit onderzoeksrapport is geschreven naar aanleiding van het praktijkgericht onderzoek van de opleiding Maatschappelijk werk en Dienstverlening. Het onderzoek is uitgevoerd in het dorp Vlagtwedde (provincie Groningen) en heeft betrekking op de leefbaarheid en samenwerking tussen professionals en bewoners. Het onderzoek is gefaciliteerd door het Kenniscentrum Noorderruimte.

Dit kenniscentrum doet in Noord-Nederland praktijkgericht onderzoek naar de gebouwde omgeving. Hierbij wordt de aandacht gericht op vier thema's waarin onderzoek wordt gedaan: Aardbevingen, Krimp & Leefomgeving, Duurzaamheid & Overvloed en Gezondheid & Welzijn. Dit zijn de thema's die relevant zijn voor het Noorden van Nederland (Kenniscentrum Noorderruimte, 2016). Het onderzoek dat beschreven staat in deze scriptie, valt binnen het lectoraat Krimp & Leefomgeving. Dit lectoraat houdt zich bezig met onderzoek naar de leefomgeving en de invloed van de demografische transitie (kortweg 'krimp') op de leefbaarheid. Bij het Kenniscentrum Noorderruimte zijn lectoren, promovendi, docentonderzoekers, studenten en professionals uit het werkveld actief bezig met een vraagstuk uit de praktijk (Kenniscentrum Noorderruimte, 2016).

Het vraagstuk dat in dit onderzoek centraal staat, is afkomstig van professionals op het gebied van wonen, welzijn en zorg in de gemeente Vlagtwedde. Op het gebied van welzijn en zorg zijn in Vlagtwedde, de volgende organisaties betrokken: Meander, Novo, de Trans en Rzijn. Op het gebied van wonen zijn de gemeente Vlagtwedde, Woonzorg Nederland en woningcorporatie Acantus betrokken. Professionals uit deze organisaties vormen samen de '*projectgroep Vlagtwedde*'. Deze projectgroep stelt zich ten doel om in het dorp Vlagtwedde de woonzorgzone Vlagtwedde sociaal en fysiek concreet te maken. Over wat een woonzorgzone is valt in paragraaf 1.2 (kort) en hoofdstuk 2 meer te lezen.

De projectgroep Vlagtwedde heeft aan het Kenniscentrum Noorderruimte (in de persoon van mevrouw Elles Bulder, lector Krimp en Leefomgeving van de Hanzehogeschool Groningen) gevraagd om mee te denken over een aanvullend onderzoek op de werkzaamheden van de projectgroep. Dit heeft geresulteerd in een onderzoeksvoorstel geschreven door Jannie Rozema, senior onderzoeker bij het Kenniscentrum Noorderruimte, waarbij de nadruk ligt op een inventarisatie hoe de leefbaarheid van Vlagtwedde geagendeerd wordt door haar georganiseerde bewonersgroepen. Met georganiseerde bewonersgroepen worden de belangenvereniging, buurtverenigingen, sportverenigingen, winkeliersverenigingen en kerken bedoeld (Rozema, persoonlijke communicatie, 30 september 2016). Vervolgens hebben twee studentes van de opleiding Maatschappelijk werk en Dienstverlening in het kader van hun afstuderen dit onderzoeksvoorstel verder vorm en inhoud gegeven. Het onderzoek dat in dit rapport wordt beschreven zal zich gaan richten op hoe bewoners van Vlagtwedde samen kunnen bijdragen aan de leefbaarheid en hoe professionals die bijdrage kunnen faciliteren.

Voordat het onderzoek verder wordt beschreven wordt eerst een korte schets van de algemene context van dit onderzoek gegeven. Hierbij wordt de aandacht gericht op de ontwikkelingen van 3 decentralisaties waarbij een groter beroep op de burger wordt gedaan. Dit groter beroep gaat enerzijds over de grotere eigen verantwoordelijkheid in het kader van de Wmo (Wet maatschappelijke ondersteuning) en anderzijds over dat burgers initiatieven ontplooiën in het kader van leefbaarheid en in de context van demografische veranderingen.

1.1 De maatschappij in transitie: Burgers doen mee

De samenleving kantelt op dit moment van een centraal door de overheid aangestuurde samenleving naar een samenleving die door de burgers wordt georganiseerd (Wagemakers, Koelen, Van Nierop, Meertens, Weijters & Kloek, 2007). Dit is een veranderingsproces waarbij een andere cultuur en andere werkwijzen tussen bewoners, professionals, organisaties en gemeenten wordt verwacht (CMO STAMM, 2014).

Dit veranderingsproces is ingezet door het kabinet Rutte I en verder ontwikkeld door het kabinet Rutte II. In 2014 werd dit proces zichtbaar door de komst van de Participatiewet. Deze wet ondersteunt bij het vinden en behouden van werk (CMO STAMM, 2014). In 2015 kwam hier de Jeugdwet bij. Met de komst van de Jeugdwet is de gemeente verantwoordelijk worden voor de jeugdzorg (Divosa, 2012).

Tot slot werden in 2015 verantwoordelijke taken voor de gemeente toegevoegd aan de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)(Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2013). De Wet maatschappelijke ondersteuning werd al in 2007 ingevoerd. Deze invoering betekende dat de gemeenten in samenspraak met andere lokale organisaties en burgers het beleid voor zorg en welzijn moeten vormgeven. Volgens de Rijksoverheid weet een gemeente namelijk beter wat haar bewoners voor ondersteuning nodig hebben dan de Rijksoverheid zelf (Rijksoverheid, 2013). Het doel van de Wmo is dat mensen deelnemen en bijdragen aan de maatschappij (CMO STAMM, 2014). De toevoeging in 2015 is dat de gemeente ook verantwoordelijk is geworden voor het faciliteren van hun bewoners doormiddel van ondersteuning en begeleiding (Movisie, 2015).

De gedachte achter het veranderingsproces met de komst van bovengenoemde wetten, ook wel de drie decentralisaties genoemd, is het bundelen van regelingen en budgetten. De gemeente heeft hierover de regie, waardoor zij de burgers meer kunnen aanspreken op hun eigen verantwoordelijkheid (CMO STAMM, 2014) . Door het geven van verantwoordelijkheid aan burgers ontstaat het idee dat een beroep gedaan kan worden op de burgers die bijdragen aan de samenleving (Rozema, persoonlijke communicatie, 11 januari 2017).

Naast de verandering in wetgeving spelen ook twee demografische ontwikkelingen in Nederland een rol: de vergrijzing en regionale krimp.

Vergrijzing betekent dat het aantal ouderen in de totale bevolking zal toenemen. Er is ook sprake van een dubbele vergrijzing, aangezien het aandeel mensen die 80 jaar of ouder worden ook toeneemt (Nationaal Kompas, 2014). Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) benoemt de gevolgen van de vergrijzing voor de maatschappij (PBL, 2016): er zal een grotere druk op de beroepsbevolking gedaan worden om deze groep ouderen, financieel en materieel, te onderhouden. Ook zal de behoefte aan zorg in de buurt stijgen, gezien het feit dat ouderen gemiddeld meer zorg nodig hebben. Daarnaast zullen er speciale voorzieningen voor ouderen moeten komen en moeten veel woningen aangepast worden op deze doelgroep om langer zelfstandig thuis te wonen.

De andere demografische ontwikkeling is de regionale krimp in Nederland. Na de tweede Wereldoorlog is de bevolking in Nederland sterk gegroeid. Aan deze ontwikkeling komt langzaam een eind (Van meer naar beter, z.d.). De bevolking van de grote steden zal naar verwachting nog stijgen, maar dit zal ten koste gaan van voornamelijk kleinere gemeenten die verder zullen krimpen (CBS, 2016). Oorzaken van deze bevolkingsdaling zijn onder andere dat er minder kinderen worden geboren. Daarnaast blijven veel gezinnen met kinderen in de stad wonen en verhuizen jongeren en hoogopgeleiden naar de grotere steden. Doordat jongeren naar de stad verhuizen, wordt de vergrijzing in de krimpgebieden versterkt. Gevolg hiervan is dat gemeenten met veel oudere bewoners minder aantrekkelijk worden voor

bedrijven en dat de aanwezige bedrijven en organisaties moeilijk aan lokaal personeel kunnen komen.

Demografische veranderingen brengen verschillende vraagstukken met zich mee voor lokale overheden, maatschappelijke organisaties en de burgers (Van meer naar beter, z.d.). Een voorbeeld hiervan zijn dorpen, zoals Vlagtwedde, waar voorzieningen dreigen te verdwijnen. In deze dorpen wordt veelal een beroep gedaan op de burger om in actie te komen en mee te helpen om de voorzieningen in stand te houden.

1.2 Vlagtwedde en de projectgroep Vlagtwedde

Ook in het dorp Vlagtwedde is sprake van demografische veranderingen vergrijzing en krimp. Het aantal bewoners boven de 65 jaar zal toenemen van 20,6% in 2010 tot 32,9% in 2030. Dat betekent dat in 2030 één op de drie bewoners van Vlagtwedde 65 jaar of ouder is. Het aantal kinderen en jongeren zal tot 2030 licht afnemen. De relatief grootste daling zal plaatsvinden in de leeftijdscategorieën 30 – 44 jaar en 45 – 64 jaar (KAW, 2012).

Deze veranderende demografische opbouw heeft invloed op de ervaren leefbaarheid in de gemeente (Gemeente Vlagtwedde, z.d. a). De nieuwe generatie ouderen die in 2030 65 jaar en ouder zijn, wordt ook wel de *babyboomers* of *protestgeneratie* genoemd. Volgens KAW (2012), een bureau voor stads- en wijkvernieuwing (KAW, z.d.), hebben deze ouderen andere wensen, voorkeuren, behoeften en opvattingen dan de huidige generatie ouderen. Daarbij komt een afname van het aantal jonge, actieve mensen. Dit heeft tot gevolg dat het moeilijker is om het voorzieningenniveau voor welzijn op peil te houden. Dit terwijl het belang van deze voorzieningen toeneemt, gezien de toename van het aantal ouderen (KAW, 2012).

Figuur 1: Het dorp Vlagtwedde (rode stip) op de kaart in de provincie Groningen.

Om in de toekomst de voorzieningen beschikbaar en bereikbaar te houden voor alle bewoners van Vlagtwedde wordt de samenwerking en bundeling van de krachten op het gebied van wonen, zorg en welzijn belangrijk gevonden door de gemeente. De *projectgroep Vlagtwedde* is in 2014 opgericht om de gezamenlijke visie op wonen, welzijn en zorg vorm te geven. Voor het op peil houden of vergroten van de leefbaarheid in Vlagtwedde heeft de projectgroep de woonservicezone als middel gekozen.

De projectgroep Vlagtwedde is in 2014 met de inzet van een externe projectleider, het bedrijf KAW architecten en adviseurs in de persoon van Diet Hensums, begonnen aan de vormgeving van de woonzorgzone Vlagtwedde (KAW, 2014). Een woonzorgzone kenmerkt zich door een samenhangend aanbod van service, welzijnsactiviteiten en voor wie dat nodig heeft, zorg. Woonzorgzones spelen een ondersteunende rol in het langer zelfstandig thuis blijven wonen van ouderen, maar ook van jongere bewoners met een zorgvraag (Gemeente Vlagtwedde, z.d. b).

Met het invullen van de woonzorgzone is de eerste stap gezet door de projectgroep. De voorzieningen blijken verspreid over Vlagtwedde te liggen, waardoor het hele dorp als woonzorgzone is bestempeld (KAW, 2015). Het in stand houden van de Bolderbörg, een woonzorgcentrum aan de rand van Vlagtwedde, blijkt van wezenlijk belang voor de woonzorgzone en hiermee voor het bewoonbaar houden van Vlagtwedde (Bügel & Hajema, 2015). De Bolderbörg is belangrijk voor de woonzorgzone aangezien het een regionale zorg functie vervult. Toch zijn er knelpunten op het gebied van aansluiting van de Bolderbörg bij de bestaande wegenstructuur, de nabijheid van voorzieningen en de veranderende

marktontwikkelingen. Het landschapsarchitectenbureau Bügel en Hajema heeft een plan opgesteld ter verbetering van de fysieke infrastructuur. In dit stedenbouwkundige plan wordt de Bolderbörg beter verbonden met het centrum van Vlagtwedde.

De volgende stap in de uitvoering is het betrekken van bewoners bij de invulling van de woonzorgzone. Uit de evaluatie na het eerste half jaar woonzorgzones in de gemeente Vlagtwedde is gebleken dat er nog geen goede vorm is gevonden voor het betrekken van de bewoners (KAW, 2015). Dit is de aanleiding van het onderzoek.

In het maandelijks overleg van de projectgroep is besloten om verder te gaan met de term, woonservicezone. Dit aangezien de term *zorg* een te negatief beeld bij mensen oplevert. In dit rapport wordt in het vervolg de term woonservicezone gebruikt. Uit gesprekken met de verschillende partijen van de projectgroep blijkt de wens dat de bewoners in het dorp een actieve rol gaan spelen in het onderhouden van de voorzieningen en de leefbaarheid in Vlagtwedde. Momenteel ziet de projectgroep dat de bewoners pas in actie komen, wanneer de nood hoog is. Hierin ziet de projectgroep Vlagtwedde ook dat de bewoners van Vlagtwedde misschien nog niet doordrongen zijn van de gevolgen van de demografische veranderingen en van de verwachting vanuit de Wmo dat burgers zelf bijdragen aan de maatschappij.

Samen met de bewoners wil de projectgroep de woonservicezone realiseren. Hoe de bewoners denken over een woonservicezone is echter onbekend bij de projectgroep. Door in gesprek te gaan met de georganiseerde bewoners van Vlagtwedde ontstaat een bottom-up benadering, die toegepast is in dit onderzoek. Er zal gevraagd worden naar de ervaringen en wensen van de bewoners, om op basis hiervan een advies aan de projectgroep te kunnen geven.

1.3 Doelstelling

Het doel van het onderzoek is inzicht geven in hoe de georganiseerde bewonersgroepen op dit moment de leefbaarheid in Vlagtwedde ervaren, welke ideeën zij hebben bij een woonservicezone, waar en op welke wijze zij bijdragen aan de leefbaarheid en wat hun bereidheid is om mee te denken (doen) in de lokale leefbaarheid.

Dit onderzoek zal leiden tot een advies aan de projectgroep over hoe effectief kan worden samengewerkt met georganiseerde bewonersgroepen om draagvlak te krijgen voor de realisatie van de woonservicezone en de leefbaarheid in Vlagtwedde op peil te houden of te vergroten.

1.4 Onderzoeksvraag

Hoofdvraag

In welke mate en onder welke voorwaarden kan de Projectgroep Vlagtwedde voor de realisatie van de woonservicezone in Vlagtwedde een beroep doen op de georganiseerde bewonersgroepen in het dorp?

Deelvragen

1. Hoe waarderen de georganiseerde bewonersgroepen de leefbaarheid in het dorp Vlagtwedde?
2. Welke actieve bijdrage leveren de georganiseerde bewonersgroepen van Vlagtwedde aan de leefbaarheid in Vlagtwedde?
3. In welke mate werken de georganiseerde bewonersgroepen in het kader van de leefbaarheid in het dorp Vlagtwedde met elkaar samen?
4. Hoe waarderen de georganiseerde bewonersgroepen de inspanningen van instanties (gemeente, welzijns- en zorginstellingen en woningcorporaties in het kader van leefbaarheid in Vlagtwedde?

5. Hoe zien de georganiseerde bewonersgroepen in Vlagtwedde de samenwerking met instanties als de gemeente, welzijnsinstellingen en woningbouwcorporaties in het kader van leefbaarheid in Vlagtwedde?
6. In welke mate zien de georganiseerde bewonersgroepen in Vlagtwedde een woonservicezone als wenselijke voorziening voor de leefbaarheid in Vlagtwedde?
7. Onder welke voorwaarden kunnen en willen de georganiseerde bewonersgroepen actief bijdragen aan de realisatie van de woonservicezone in Vlagtwedde?
8. Wat betekenen de onderzoeksresultaten uit deelvragen 1 – 7 voor hoe de projectgroep Vlagtwedde de woonservicezone in Vlagtwedde kan realiseren met de georganiseerde bewonersgroepen?

1.5 Vooruitblik op de onderdelen van dit rapport

In het volgende hoofdstuk wordt achtergrond informatie gegeven in de vorm van literatuur. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 de aanpak van dit onderzoek beschreven. Hierop volgend in de resultaten in hoofdstuk 4. In het een na laatste hoofdstuk (5) wordt een conclusie gegeven op de hoofdvraag en een kritische reflectie op het onderzoek. In hoofdstuk 5 staan ook de aanbevelingen voor de projectgroep Vlagtwedde. Tot slot zijn de bijlagen toegevoegd aan dit onderzoeksrapport.

2. Een andere manier van werken

Door de kanteling van de samenleving wordt er een andere manier van werken verwacht tussen burgers en professionals. Hierbij komen de demografische veranderingen die van invloed zijn op de leefbaarheid. Aangezien dit onderzoek plaatsvindt in een dorp wordt in de eerste paragraaf ingegaan op de leefbaarheid in dorpen. De projectgroep heeft een woonservicezone gekozen als middel om de leefbaarheid in Vlagtwedde op peil te houden. Hier wordt in paragraaf 2 verder op ingegaan. De woonservicezone kan alleen gerealiseerd worden in samenwerking met burgers. De samenwerking met burgers is nieuw voor de projectgroep, vandaar dat dit gezien kan worden als een andere manier van werken. Bij deze andere manier van werken horen andere taken en een andere rol. Over deze rol volgt in paragraaf 3 meer.

2.1 Leefbaarheid in dorpen

Bewoners in krimpregio's, waar ook het dorp Vlagtwedde onder valt, beoordelen de leefbaarheid met een 7,4 (SPG, 2016a). Dit is gelijk aan het landelijk gemiddelde. Op de vraag of men de leefbaarheid in het dorp achteruit vindt gaan geeft een kwart van de mensen in de krimpgebieden aan dit te vinden. Hierbij zijn met name de oudere leeftijdsgroepen en mensen met een lager opleidingsniveau pessimistischer gestemd. Deze oudere en laag opgeleide doelgroepen zijn meer vertegenwoordigd in de krimpgebieden (SPG, 2016b). Het bovengenoemde onderzoek vond plaats in 2015 en 2016. Dit laat zien dat het thema leefbaarheid weer volop op de agenda staat. Volgens Hospers (2012) komt dit door de aandacht voor de huidige demografische veranderingen. De leefbaarheid staat door de huidige demografische ontwikkelingen onder druk. Minder mensen betekent namelijk minder draagvlak voor voorzieningen, met als gevolg dat deze voorzieningen mogelijk verdwijnen.

Door de jaren heen is de waardering van leefbaarheid door plattelandsbewoners veranderd (Thissen & Loopmans, 2013). Er bestaan twee tegenstrijdige beelden over de leefbaarheid van dorpen. Aan de ene kant overheerst een negatief beeld van verlies (sluiting van voorzieningen) en schaarste (de vraag is groter dan het aanbod). En aan de andere kant een beeld dat het leven in een dorp goed is (Vermeij & Gieling, 2016). Door deze tegenstrijdigheid bestaan verschillende definities van leefbaarheid hierdoor is verder gezocht naar een meetinstrument. Als instrument is de Leefbarometer gevonden. Met de Leefbarometer kan onderzocht worden hoe mensen de leefbaarheid ervaren. Bij deze meter wordt gebruik gemaakt van 100 indicatoren die zijn onderverdeeld in dimensies. In de Leefbarometer 1.0 zijn deze indicatoren verdeeld onder zes dimensies, namelijk: de bevolkingssamenstelling, sociale samenhang, woningvoorraad, veiligheid, publieke ruimte, voorzieningen. In de Leefbarometer 2.0 zijn dit er nog vijf: woningen, bewoners, veiligheid, voorzieningen en fysieke omgeving (Leidelmeijer, Marlet, Ponds, Schulenberg, Van Woerkens & Van Ham, z.d.). Deze vijf dimensies zijn door de onderzoekers samengevoegd tot de volgende begrippen: woonomgeving (een samenvoeging van woningen en fysieke omgeving), voorzieningen, veiligheid en sociale samenhang.

Terugkomend op de tegenstrijdigheid in beelden over leefbaarheid bevestigt het onderzoek van Steenbekkers en Vermeij (2013) dat het leven in een dorp goed is. Deze tevredenheid komt volgens hen doordat verloedering en etnische spanningen minder voor komen en dorpen veiliger zijn. Ook het ontstaan van nieuwe initiatieven, zoals het opzetten van een nieuwe speeltuin, een dorpscentrum met allerlei faciliteiten en de verbetering van straatverlichting wordt aangegeven als verbetering van een dorp (SPG, 2016a).

Redenen voor de ervaren achteruitgang zijn onder andere het sluiten van voorzieningen, onverkoopbaarheid van woningen, leegstand en verpaupering. Door Steenbekkers en Vermeij (2013) wordt opgemerkt dat het verschil in positief en negatief ervaren leefbaarheid komt doordat de nadruk 10 jaar geleden lag op de 'aanwezigheid' van bepaalde voorzieningen. Nu ligt de nadruk meer op de 'bereikbaarheid' ervan. Dit komt door de verandering in mobiliteit van mensen; 93% van de plattelandshuishoudens beschikt nu namelijk over een auto. Alleen

voor de jongere of de oudere bewoners die geen auto of rijbewijs hebben, is dit een probleem. Toch blijkt dat dorpsbewoners de voorkeur hebben voorzieningen in de eigen omgeving te hebben.

De ontwikkeling dat plattelandsbewoners gezamenlijk bijdragen aan de belangen van het dorp, is niet nieuw. In het verleden zijn er onder andere verenigingen voor dorpsbelangen, dorpshuizen en sportvoorzieningen op dorpsniveau opgericht om de leefbaarheid te vergroten en de gemeenschap te versterken (Steenbekkers & Vermeij, 2013).

In ieder geval mag benadrukt worden dat actieve bewoners het verschil in dorpen kunnen maken (Steenbekkers & Vermeij, 2013). Bijdragen aan de omgeving (lees het dorp) moet beginnen met een gevoelde verantwoordelijkheid voor de leefbaarheid. Een gedeelde verantwoordelijkheid voor de leefbaarheid in dorpen wordt door ruim 80% van de bewoners gevoeld. Hierdoor mag verondersteld worden dat een groot deel van plattelandsbewoners zich inzet voor de leefbaarheid van het dorp. Aangezien de bijdrage van plattelandsbewoners vergroot als de leefbaarheid beter wordt ervaren zijn deze aspecten meegenomen om een antwoord te kunnen geven over de bereidheid om mee te denken (doen) in de lokale leefbaarheid. Echter geeft Vermeij (2013) wel aan dat professionals en dorpsorganisaties zich meer zouden moeten richten op ouderen. Juist ouderen hebben door een geringere mobiliteit een kwetsbaar en klein sociaal netwerk, waardoor het versterken van de sociale netwerken van ouderen belangrijk is.

Op dit moment heeft de projectgroep Vlagtwedde zich de taak gesteld om de leefomgeving van de bewoners en hiermee de leefbaarheid van het dorp te verbeteren, althans daaraan bij te dragen. Een woonservicezone is daarbij een belangrijk instrument volgens de projectgroep (Jonker, persoonlijke communicatie, 1 november 2016). Op het begrip woonservicezone wordt in de volgende paragraaf verder ingegaan. Voor de toekomst van Vlagtwedde is het belangrijk dat de bewoners zelf actief gaan bijdragen aan hun eigen leefomgeving. De projectgroep ziet op dit moment geen actieve bijdrage van bewoners. Dat de bewoners niet actief bijdragen aan leefbaarheid kan volgens Leidelmeijer en Schulenberg (2012) komen doordat plattelandsbewoners minder aanleiding hebben om actief te worden als de leefbaarheid als gunstig wordt ervaren. De bewoners die nu een actieve bijdrage leveren voor Vlagtwedde zijn aangesloten bij de kerken, buurtverenigingen, sportverenigingen, belangenvereniging, winkeliersvereniging en de ondernemersvereniging, vanaf hier te noemen georganiseerde bewoners. Bovendien wordt er door het Wmo-beleid van de gemeente Vlagtwedde, veel van de burgers verwacht. Er zijn verschillende manieren hoe gemeenten deze ontwikkeling kunnen stimuleren (Penninx, 2013). Hierover staat in de derde paragraaf meer geschreven.

2.2 De Woonservicezone

De projectgroep heeft de woonservicezone gekozen als middel om de leefbaarheid in Vlagtwedde te vergroten. woonservicezones zijn afgeleid van het Engelstalige concept 'ageing-in-place'. Deze term is ontstaan in de gerontologie. Gerontologie is de wetenschap die onderzoek doet naar het ouder worden in de eigen omgeving. In een woonservicegebied gaat het erom dat ouderen zo lang mogelijk zelfstandig thuis wonen door de aanwezigheid van goede zorg dichtbij of aan huis (Haazen, 2011).

Een woonservicezone zet in op de vermindering van kwetsbaarheid, dit wordt een dempende werking genoemd. Men laat de achteruitgang van ouderen minder krachtig zijn (dempend van achteruitgang). Ook kan een woonservicezone bijdragen aan het zelfstandig langer thuis wonen van bewoners.

Een voorbeeld van een dempende werking is de kwaliteit van het contact met medebewoners in een woonservicezone. Dit contact van ouderen met toenemende geestelijke beperkingen loopt in een woonservicezone minder snel terug in vergelijking met een ouderen die buiten de

woonservicezone wonen (De Kam, Pijpers, Damoiseaux, Dorland & Jansen, 2013). Dit is het geval aangezien de oudere met een geestelijke beperking in het gebied kan blijven wonen met extra ondersteuning, waardoor het eigen netwerk kan blijven bestaan. Hierdoor zijn ouderen minder eenzaam in een woonservicegebied en hebben zij meer sociale relaties (De Kam, Damoiseaux, Dorland, Pijpers, Van Biene, Jansen & Slaets, 2012). Bovendien voelen ouderen zich veilig in een woonservicezone en de hulp die zij wensen is gegarandeerd (Witter, 2015).

De woonservicezone heeft meer dempende werkingen, te weten (De Kam et al., 2012; 2013):

- Ouderen kunnen in dit gebied makkelijker deelnemen aan het sociale en maatschappelijke verkeer, omdat ontmoetingsplekken toegankelijk (barrièrevrij en indien gewenst dichtbij) zijn.
- Ouderen in woonservicegebieden kunnen beter omgaan met gezondheid en ziekte (coping). Dit aangezien zij hun verhaal delen met partners, familie, vrienden en burens. Zo worden veel emotionele problemen opgelost.

Het concept woonservicezone wordt op verschillende manieren beschreven. Een aantal termen zijn 'zorgvriendelijke wijk' en een 'zorgvriendelijke gemeente' (Peetermans & Winters, 2006). Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van een samenvoeging van de definities van SEV (nu platform 31) (2012), Movisie (2014) en George de Kam (2014); *Een woonservicezone is een aanpak waarbij alle voorzieningen en diensten zijn afgestemd op de behoeften van de mensen om langer zelfstandig thuis te kunnen blijven wonen. Belangrijk is de samenwerking tussen organisaties en bewoners. Voorzieningen zijn bijvoorbeeld de zorg aan huis, het activiteiten aanbod, vervoersdiensten, aanpassingen in uw woning etc.*

Voor de aanpak van een woonservicezone moet in ieder geval de gebieden *wonen, welzijn en diensten, zorg en woonomgeving* worden gecombineerd (Singelenberg & Van Triest, 2009). Voor deze aanpak werken gemeente, woningcorporaties, welzijnsorganisaties, vrijwilligersorganisaties en bewoners in de wijk samen (Lucas, Van Triest, Mostert & Van Xanten, 2016). Zoals eerder benoemd is op dit moment alleen de projectgroep bezig met de realisatie van de woonservicezone en zullen de bewoners nog betrokken worden. Om een fysiek beeld te schetsen van de woonservice volgen hieronder de aandachtspunten van een woonservicezone op de gebieden *wonen, woonomgeving, welzijn en diensten en zorg*.

Op het gebied van *wonen* gaat het om levensloopbestendige woningen, ook aanpassingen in woningen om langer zelfstandig thuis te kunnen blijven wonen worden preventief uitgevoerd. Ook de aanwezigheid van zorgwoningen in het dorp voor bewoners wordt genoemd als belangrijk. Hierdoor kunnen bewoners in het eigen dorp blijven wonen en blijft het sociale netwerk van de bewoners en de geboden informele zorg in stand (Singelenberg & Van Triest, 2009).

Ook de UK kent een strategie bij huisvesting, het gaat hierbij om huisvesting bij vergrijzing. Deze strategie heeft het doel bevordering van zelfstandig wonende ouderen (Stula, 2012). Bij deze strategie wordt benadrukt dat het niet alleen gaat om de huidige uitdagingen voor huisvesting. Ook de woonomgeving is van belang voor het bevorderen van de welzijn en onafhankelijkheid van ouderen. De concrete uitvoering van deze strategie werd gedaan door te investeren in nieuwe passende huisvesting, het verstrekken van fondsen voor kleine reparaties in het huis en informatie- en adviesdiensten voor ouderen te organiseren (Cambridge Centre for Housing Research, 2012).

De *woonomgeving* (het volgende aandachtspunt) blijkt dus ook internationaal van belang voor ouderen. Volgens Singelenberg en Van Triest (2009) is het in de woonomgeving van belang

dat de looproutes in de gehele infrastructuur van het dorp veilig en barrièrevrij met elkaar verbonden zijn.

In de Verenigde Staten wordt ook veel gedaan aan de woonomgeving van ouderen. In dit land wonen (kwetsbare) ouderen vaak op grote afstand van voorzieningen, in de zogenaamde voorsteden. Hierdoor lopen de (kwetsbare) ouderen het risico om te vereenzamen en opgesloten te worden in hun woonomgeving (Carman & Fox, 2009). Een reactie op deze situatie is het 'New Urbanism' (De Kam et al., 2012). Dit is een stedenbouwkundige stroming die de menselijke maat in de voorsteden moet terugbrengen. Door brede trottoirs, groene open ruimten en openbaar vervoer in de voorsteden te creëren hoopt men dat ouderen gunstig kunnen blijven wonen in de voorsteden (Smith, 2009; Bauer Granberry, 2009).

Om terug te komen op de aandachtspunten voor de realisatie van een woonservicezone is het volgende gebied *welzijn en diensten*. Hierbij gaat het volgens Singelenberg en Van Triest (2009) om de aanwezigheid van een wijkservicecentrum. Zij merken op dat dit niet één plek in het dorp hoeft te zijn. In dit wijkservicecentrum wordt een pakket van diensten op het gebied van informatie, ontmoeting, dagactiviteiten, gezondheidsdiensten en praktische en huishoudelijke dienstverlening aangeboden. Als in een dorp de loopafstand tot het wijkservicecentrum meer dan 500 meter is dan zijn er meerdere plekken voor ontmoeting en dag activiteiten gerealiseerd.

Het laatst genoemde aandachtspunt is *zorg*. Hieronder vallen 24 uurszorg op afspraak én afroep. Ook zijn in een woonservicezone woonvormen gerealiseerd waarbij zorg én toezicht worden gecombineerd. Zo wordt de meeste zorg geboden in een dorp en hoeft alleen bij complexe zorgvragen of intensieve zorg een beroep worden gedaan op voorzieningen buiten het dorp (Singelenberg & Van Triest, 2009).

Voor het langer zelfstandig thuis wonen zijn echter meer gebieden dan *wonen, woonomgeving, welzijn en diensten* en *zorg* belangrijk. Uit onderzoek van De Kam et al. (2012) blijkt dat ouderen aangeven dat de volgende factoren ook belangrijk zijn bij het langer zelfstandig thuis wonen: nabijheid van voorzieningen, verkeersveiligheid, sociale veiligheid en het plezier dat zij beleven aan hun woonomgeving.

Tot slot zijn voor de realisatie van een woonservicezone nog enkele opmerkingen over de samenwerking tussen organisaties, professionals en de burgers. Deuten & Lubbe (2010) geven de volgende adviezen:

- Stem de samenwerking beter af door inzet van alle betrokken partijen. Hier draagt het werken in één integraal team of het werken onder één dak aan bij. Betere afstemming zorgt voor een vroegere signalering rondom zorg vragen.
- Betere afstemming en betere zorg geven de bewoners vertrouwen. Hierdoor voelen zij zich prettiger en veiliger.
- Bij betere samenwerking wordt een toename in werkplezier opgemerkt. Dit verlaagt de kosten voor de zorgaanbieders.
- Als diensten te halen zijn bij één centraal servicepunt, kan dit leiden tot meer ontmoetingen. Hierdoor ontstaat meer participatie en ontmoeting met als gevolg minder eenzaamheid. De Kam & Damoiseaux (2012) voegen hieraan toe dat mensen elkaar niet willen ontmoeten in een woonzorgcentrum. Dit werkt volgens hen niet aangezien men elkaar dan ontmoet op een te sterk met zorg geassocieerde plek.

2.3 De rol van professionals in samenwerking met burgers

Het realiseren van een woonservicezone is door samenwerking met bewoners mogelijk. Voor deze samenwerking wordt van beide partijen een actieve houding verwacht. Op dit moment zijn de burgers niet actief betrokken bij de ideevorming en uitvoering van de woonservicezone. Het huidige overheidsbeleid stelt zich een actiever soort betrokkenheid van bewoners voor. Deze actieve burger maakt volgens de overheid zelf plannen voor het verbeteren van de woonomgeving en voert deze plannen (eventueel in samenwerking met de overheid) uit (Vermeij, 2013).

Om betrokkenheid te kunnen stimuleren is het van belang te weten met welke doelgroepen de projectgroep te maken heeft. Dit onderzoek richt zich hiervoor op de georganiseerde bewonersgroepen, die zich inzetten voor lokale doelen. Bewoners die zich inzetten voor lokale doelen blijken veelal man te zijn. Bovendien is deze doelgroep vaak hoger opgeleid, van middelbare leeftijd en/of kerkganger (Van Houwelingen, De Hart & Dekker, 2011).

In de toekomst is het volgens Denters, Tonkens, Verhoeven en Bakker (2013) nodig dat organisaties zich zowel actief als terughoudend opstellen. Hiervoor is het *ACTIE-model* ontwikkeld. Hierbij staat de *A* voor Animo, waarbij professionals aan weten te sluiten bij de motieven van de initiatiefnemers. De *C* staat voor Contacten. Professionals helpen bij het verbinden van partijen zoals bewonersgroepen, organisaties en lokaal bestuur. De *T* staat voor Toerusting. Gemeenten reiken waar nodig kennis en instrumenten aan en stellen middelen beschikbaar. De *I* staat voor Inbedding. Gemeenten zijn in staat burgerinitiatieven te ondersteunen. De *E* staat voor empathie, waarbij het erom gaat dat professionals zich in de burgers kunnen verplaatsen en hierop in kunnen spelen.

Met dit model wordt duidelijk dat wordt geacht dat professionals niet langer zelf problemen op lossen. Burgers moeten in staat worden gesteld zich met elkaar te verbinden, zodat ze zelf een oplossing kunnen bedenken. Zodat burgers hier zelf initiatief in kunnen nemen voor het oplossen van hun problemen (Tonkens & Verhoeven, 2011). Een methode die hierbij aansluit is de *dialogomethode*. Deze methode versterkt onderlinge betrokkenheid tussen bewoners en de verbinding tussen bewoners, professionals en de gemeente. Hierbij moeten deelnemers openstaan voor elkaars ervaringen, gedachten en gevoelens (Van Arum, Uytterlinde & Sprinkhuizen, 2009).

Volgens CMO STAMM (z.d.) wil de gemeente wel veranderen, maar de uitvoering hiervan blijft achter. Dit komt volgens deze bron door het aard van het beestje. Met het wijkgericht werken lijkt hier een oplossing voor te komen. Doordat wijkgericht werken bureaucratische organisatievormen en moeilijke verhoudingen tegen gaat (Van der Lans, 2014). Het wijkgerichte karakter van de woonservicezone sluit aan bij het wijkgericht werken. Het wijkgericht werken houdt in dat de lokale zorg- en dienstverlening in samenhang vorm krijgt. Bij deze samenwerking staat de burger centraal, met ondersteuning van zijn netwerk van familie, vrienden en burens (In voor zorg, z.d.). Voor deze integrale manier van samenwerken zijn door Vilans (z.d.) belangrijke thema's ontwikkeld. Voor de projectgroep zijn de volgende thema's van belang:

- Werk samen door rust en helderheid te creëren doormiddel van één plan, één gezin en één regisseur.
- Deel informatie via een eenduidige methodiek en door digitaal vastgelegde informatie (Vilans, 2012).
- Verbind formele en informele zorg, zodat beter is toegerust op de informele zorg en overbelasting mogelijk wordt signaleerd.
- Betrek bewoners bij ontwikkeling en uitvoering van overheidsbeleid (Loket Gezond Leven, z.d.).
- Stimuleer eigen kracht, door het versterken van netwerken om burgers.

2.4 Conclusie

Deze conclusie gaat over de betekenis van de informatie uit de literatuur voor dit onderzoek.

Uit de literatuur blijkt dat minder mensen gevolgen heeft voor het draagvlak van voorzieningen. Door na te gaan of de burgers merken dat voorzieningen verdwijnen en of zij de noodzaak zien/verantwoordelijkheid voelen om hier samen iets aan te doen, wordt gekeken naar de aanwezigheid van voorzieningen in Vlagtwedde.

Over de ervaren leefbaarheid worden in de literatuur twee verschillende beelden (positief en negatief) geschetst. Om zowel de positieve als negatieve kant van leefbaarheid boven tafel te krijgen worden alle genoemde dimensies gebruikt om een algemeen beeld over de leefbaarheid te kunnen schetsen.

In de literatuur komt ook naar voren dat de nadruk op dit moment meer ligt op de bereikbaarheid van voorzieningen. Als gekeken wordt naar de bewoners van Vlagtwedde, met een gemiddeld hogere leeftijd, mag verondersteld worden dat de bereikbaarheid van voorzieningen een belangrijk punt op de agenda is. Echter blijkt uit de literatuur ook dat dorpsbewoners de voorkeur hebben voor voorzieningen in de eigen omgeving. Door dit wisselend beeld over voorzieningen is het van belang om hier tijdens het onderzoek naar te vragen.

Een groot deel van plattelandbewoners zet zich volgens de literatuur in voor de leefbaarheid van het dorp. Er wordt ook gesteld dat bewoners minder actief worden als de leefbaarheid als gunstig wordt ervaren. Dit zou kunnen verklaren waarom de burgers op dit moment, volgens de projectgroep, minder actief zijn. Om hierover een conclusie te kunnen trekken wordt gevraagd naar de actieve bijdrage van bewoners voor het dorp.

In de Verenigde Staten blijkt een stedenbouwkundig plan de oplossing voor het langer thuis blijven wonen van ouderen. De projectgroep heeft op dit moment ook een stedenbouwkundig plan voor de Bolderbörg. Tijdens dit onderzoek wordt nagegaan hoe de bewoners van Vlagtwedde denken over de Bolderbörg om te kijken of het stedenbouwkundig plan voor Vlagtwedde een oplossing kan zijn.

Tot slot komt in de literatuur naar voren dat de professionals een actieve en terughoudende rol moeten aannemen om burgers actief en betrokken te laten worden. In interviews is hiermee rekening gehouden door te vragen naar wat bewoners verwachten van de organisaties in Vlagtwedde.

Hoofdstuk 3 Methode van aanpak

Het methode hoofdstuk geeft inzicht in de aanpak van gegevensverzameling en de verwerking hiervan. Als eerst wordt in dit hoofdstuk de typering van het onderzoek gegeven. Vervolgens wordt in 3.2 het gehele onderzoek beschreven. Over de respondenten, onderzoeksinstrumenten, procedure gegevens verzameling en het analyseplan van het gehele onderzoek is vervolgens in de paragrafen 3.3, 3.4 en 3.5 meer te vinden.

3.1 Typering onderzoek

Dit onderzoek is een inventariserend behoefteonderzoek. Volgens Migchelbrink (2014) is het bij een inventariserend onderzoek essentieel om na te gaan wat de situatie is. Het is van belang om eerst te kijken naar de huidige situatie omdat het bij de projectgroep onbekend is wat bewoners momenteel denken en doen. Het inventariserende deel van het onderzoek komt binnen de doelstelling naar voren door te kijken naar hoe de georganiseerde bewonersgroepen op dit moment de leefbaarheid ervaren en welke actieve bijdrage ze hier aan leveren. Hierdoor wordt gekeken naar de huidige situatie.

Hier komt bij dat in een behoefteonderzoek het essentieel is te kijken naar het verschil tussen de bestaande en gewenste situatie (Migchelbrink, 2014). Vanuit de projectgroep is het idee om een woonservicezone te realiseren, waarbij de wens is dat burgers hier actief aan bijdragen en meedenken/doen. Dit is de gewenste situatie van de projectgroep. Het is echter onduidelijk hoe de bewoners hierover denken en of zij hier behoefte aan hebben. Met de doelstelling wordt gekeken naar de behoefte van de bewoners door na te gaan welke ideeën zij hebben bij een woonservicezone en wat hun bereidheid is om mee te denken (doen) in de lokale leefbaarheid. Hiermee wordt gekeken naar de gewenste situatie.

Op basis van de behoefte van de georganiseerde bewonersgroepen wordt vervolgens antwoord gegeven op de hoofdvraag, in welke mate en onder welke voorwaarden de projectgroep een beroep kan doen op de georganiseerde bewonersgroepen. Hierop wordt een advies gegeven over hoe effectief kan worden samengewerkt met georganiseerde bewonersgroepen.

Binnen het onderzoek wordt gebruik gemaakt van een kwalitatieve benadering. Kwalitatief onderzoek vindt plaats in sociale settingen en de mensen die daarbinnen leven. Het richt zich op de menselijke leefwereld (Migchelbrink, 2014). Dit onderzoek speelt zich af in het dorp Vlagtwedde waar gekeken wordt naar de ideeën en waarderingen van de bewoners in een sociale setting.

3.2 Overzicht van het onderzoek

Voor de gegevensverzameling is gebruik gemaakt van een driestappenmodel, waarbij de verschillende stappen op elkaar volgen. Elke stap is daarbij gekoppeld aan bepaalde deelvragen van het onderzoek. De verschillende stappen staan in onderstaand figuur weergegeven.

Hieronder volgt een uitwerking van de respondenten, onderzoeksinstrument, procedure van gegevensverzameling en het analyseplan per stap.

3.3 Stap 1: Interviews

3.3.1 Respondenten stap 1

Voor de bepaling van de respondenten is overleg geweest met twee leden van de projectgroep. Tezamen is er een keuze gemaakt welke georganiseerde bewonersgroepen in Vlagtwedde relevant zijn en benaderd zouden worden. De relevantie is bepaald door te kijken naar onder andere de grote en bekendheid van een vereniging. Daarnaast is er in de keuze van verenigingen rekening gehouden met een variatie in de populatie. Dit is gedaan door een verscheidenheid aan verenigingen uit te kiezen. De variatie in populatie is volgens Migchelbrink (2014) van belang omdat dit bijdraagt aan de validiteit. Dit omdat een verscheidenheid aan verenigingen een breed beeld geeft vanuit verschillende groepen in het dorp. Voor het vinden van de contactgegevens van de verenigingen is gebruik gemaakt van de kennis van de projectleden, de website Vlagtwedde.info en de gemeentegids van Vlagtwedde.

In onderstaande tabel staan de benaderde georganiseerde bewonersgroepen weergegeven. In verband met verhuizingen, geen interesse of te weinig tijd hebben in totaal 12 van de 20 benaderde georganiseerde bewonersgroepen ingestemd met een interview. De verenigingen met wie een interview is gehouden zijn vetgedrukt weergegeven.

Vereniging Dorpsbelangen Vlagtwedde Ondernemersvereniging Vlagtwedde & Winkeliersvereniging (1 persoon actief in beide) Maatschappij tot Nut van 't Algemeen <u>Buurtverenigingen</u> Buurtvereniging Onstwedderweg Buurtvereniging De Mallemeulen Buurtvereniging De Poldert Buurtvereniging De Wilmerskamp Buurtvereniging De Vledderkamp Buurtvereniging Weenderstraat <u>Kerken</u> Hervormde Gemeente Vlagtwedde Protestantse Gemeente Vlagtwedde	<u>Vrouwenverenigingen:</u> Vrouwen van Nu Passage Vlagtwedde Op eigen kracht <u>Sport/vrije tijd</u> Gymnastiekvereniging VSV Vlagtwedde (Volleybal) V.V. Westerwolde (voetbal) Bridgeclub Vlagtwedde e.o. Instruvoca (muziek)
--	--

Tabel 1: Benaderde georganiseerde bewonersgroepen.

3.3.2 Onderzoeksinstrument stap 1

De eerste stap van het onderzoek was het houden van semi-gestructureerde interviews. Er is gekozen voor een semi-gestructureerd interview en niet voor een gestructureerd interview, omdat de antwoordmogelijkheden niet vooraf vast stonden. De semi-gestructureerde interviews zijn voorbereid met een vragenlijst aan de hand van onderwerpen. Volgens Baarda, Van der Hulst en De Goede (2012) wordt bij elk onderwerp een *beginvraag* en een *doorvraag* geformuleerd. Deze vragen kunnen dan worden gesteld tijdens het interview als ze niet spontaan door de geïnterviewde worden genoemd.

De *beginvragen* zijn opgesteld om van iedere respondent dezelfde informatie te verkrijgen met betrekking tot de thema's. Met deze *beginvraag* en *doorvraag* is de betrouwbaarheid van het onderzoek vergroot. In bijlage B is de voorbereiding van de interviews terug te vinden. Daarnaast geven *doorvragen* de interviewer de ruimte om in te spelen op wat er gezegd wordt.

3.3.3 Procedure gegevensverzameling stap 1

Voor de eerste benadering van de respondenten is een mail opgesteld. Deze mail is ter goedkeuring naar de projectgroep gestuurd, voordat deze naar de respondenten is gestuurd. De mail (bijlage C) is verstuurd naar de contactpersonen van de verenigingen. In gevallen waarbij geen specifieke contactpersoon stond aangegeven is contact gezocht met een lid vanuit het bestuur en bij de kerken met de dominee. Er is gekozen om deze mensen eerst per mail te benaderen, omdat niet van elke vereniging een telefoonnummer aanwezig was. Daarnaast werd met deze mail eerst een introductie van het onderzoek gegeven. Dit zodat mensen bekend zijn met het onderzoek wanneer er telefonisch contact opgenomen zou worden. In de mail is gevraagd naar de contactgegevens van de persoon/personen die veel weten te vertellen over wat er speelt in Vlagtwedde. Op deze manier wordt de validiteit en betrouwbaarheid vergroot, door de juiste personen te bereiken. Op de mail is slechts één reactie gekomen. Vervolgens is er na een week telefonisch contact gezocht met de contactpersonen. Deze telefoonnummers zijn afkomstig van websites en uit de gemeentegids. Voor het bellen is gebruik gemaakt van een gespreksprotocol (zie bijlage D). Er is gevraagd of mensen open stonden voor een interview. Bij instemming is een afspraak gemaakt die genoteerd is in een schema/planning.

De interviews zijn gehouden met de personen die aangedragen zijn door de verenigingen zelf, verder te noemen sleutelfiguren.

Om een leidraad in het verhaal aan te brengen is tijdens de interviews gebruik gemaakt van kaartjes met de verschillende thema's van het interview. Deze kaartjes zijn op tafel gelegd in volgorde: *Waardering leefbaarheid, actieve bijdrage, samenwerking verenigingen, samenwerking instanties en de projectgroep en woonservicezone*.

Afgezien van één interview zijn de interviews door beide onderzoekers afgenomen. Tijdens de interviews fungeerde de één als interviewer en de ander als notulist. De notulist fungeerde daarbij als bewaker van de validiteit door na te gaan of alle belangrijke onderwerpen uitgevraagd zijn. Wanneer dit niet het geval was of er nog ergens onduidelijkheid waren werd dit door de notulist opgemerkt.

De interviews zijn voor een groot deel bij de respondenten thuis gehouden. Bij één respondent vond het plaats in het sport verenigingsgebouw, bij één bij de jeugdsoos van Rzijn en bij één in zijn winkel. Door de respondenten in de eigen vertrouwde omgeving te spreken voelden ze zich op hun gemak waardoor mogelijk minder sociaal wenselijke antwoorden zijn gegeven. Dit vergroot de betrouwbaarheid van het onderzoek.

Tot slot zijn de eerste drie interviews gebruikt als pilot voor de vragenlijst. Na deze interviews is de vragenlijst geëvalueerd. Hierin is bepaald of de juiste vragen gesteld werden om antwoord te kunnen geven op de deelvragen 1 t/m 7. Daarnaast is er gekeken naar eventuele knelpunten in de vragenlijst. Dit is gedaan om de validiteit van het instrument te kunnen waarborgen.

3.3.4 Analyseplan stap 1

De interviews zijn opgenomen met een voicerecorder. Hiervoor is tijdens de interviews om toestemming gevraagd. Hierdoor kon de analyse voor de uitwerking van de resultaten zo dicht mogelijk bij het gegeven antwoord blijven. Vervolgens zijn de resultaten geselecteerd op relevantie. De resultaten zijn relevant als deze betrekking hebben op de deelvragen 1 t/m 7

van het onderzoek. De resultaten zijn geanalyseerd door middel van labels die gekoppeld zijn aan de deelvragen. In onderstaande tabel staan de labels per deelvraag.

Deelvraag	Label(s)
1	<i>waardering leefbaarheid</i>
2	<i>actieve bijdrage</i>
3	<i>samenwerking verenigingen</i>
4	<i>inspanningen instanties</i>
5	<i>samenwerking instanties</i>
6	<i>woonservicezone</i>
7	<i>voorwaarden</i>

Tabel 2: Deelvragen met bijbehorende label(s).

3.4 Stap 2: Focusgroep

3.4.1 Respondenten stap 2

Voor stap 2 zijn alle geïnterviewden uitgenodigd voor een gezamenlijke bijeenkomst. Tijdens de interviews is gevraagd of mensen open stonden voor een bijeenkomst gezamenlijk met alle respondenten. Deze persoonlijke benadering heeft er mogelijk voor gezorgd dat mensen hier over het algemeen positief tegenover stonden. De datum is tijdens de interviews bekend gemaakt. Een week van te voren is via de mail een uitnodiging verstuurd (zie bijlage E). In onderstaande tabel staan deze genodigden in de vorm van de vereniging met daarachter het aantal aanwezige personen tijdens de focusgroep. In verband met privacy redenen zijn alleen aantallen opgenomen en geen namen.

Vereniging	Vertegenwoordigd door
Dorpsbelangen Vlagtwedde	1 persoon
Ondernemersvereniging Vlagtwedde	-
Winkeliersvereniging	-
Buurtvereniging De Vledderkamp	1 persoon
Buurtvereniging Weenderstraat	2 personen
Protestantse Gemeente Vlagtwedde	-
Hervormde Gemeente Vlagtwedde	-
Gymnastiekvereniging	1 persoon
V.V. Westerwolde (voetbalvereniging)	1 persoon
Instruvoca	-
Vrouwen van Nu	1 persoon
Passage Vlagtwedde	2 personen
Op eigen kracht	2 personen

Tabel 3: Aanwezigen tijdens focusgroep.

In het vervolg van dit onderzoeksrapport worden deze mensen samen focusgroep 1 genoemd.

De bijeenkomst heeft plaatsgevonden op een avond. Voor deze avond is een draaiboek opgesteld (zie bijlage F). De bijeenkomst vond plaats in de vergaderzaal van het woonzorgcentrum, de Bolderbörg.

3.4.2 Onderzoeksinstrument stap 2

Focusgroep 1 is een vervolgstap op de interviews. Gekozen is voor een focusgroep, zodat in groepsverband verder nagedacht kon worden over vragen. Een focusgroep is een middel om informatie te verkrijgen die minder voor de hand ligt (Groenland, 2007). Dit door een beroep te doen op de interactie tussen de aanwezigen, waardoor meer diepgang kan ontstaan en de discussie wordt verrijkt (Krueger & Casey, 2009). Het nadeel is dat het aantal onderwerpen in de focusgroep beperkt is tot 2.

Door de respondenten in een groep te zetten komen mogelijk andere zaken naar boven dan bij de individuele interviews. Daarnaast kon er gekeken worden of uitspraken gedragen werden door meerdere personen, door in het groepsproces te kijken of mensen instemmend meepraten of ergens tegenin gingen. Hierbij kon gekeken worden naar het draagvlak van bepaalde uitspraken. Dit vergroot de betrouwbaarheid van het onderzoek.

Als voorbereiding op de focusgroep zijn de resultaten van de interviews geanalyseerd. Hierbij is gekeken naar overkoepelend geheel en zaken die bij alle verenigingen naar voren kwamen. Per thema is een weergave gegeven van de belangrijkste resultaten. Deze zijn neergezet in een PowerPoint presentatie (zie bijlage G). Vanuit deze analyse zijn vooraf twee vragen opgesteld door de onderzoekers om gezamenlijk dieper op in te gaan en na te denken over de toekomst. Deze vragen luiden:

1. *Wat kunt u als verenigingen gezamenlijk betekenen voor (oude, minder vitale) ouderen in Vlagtwedde?*
2. *Hoe ziet u de betekenis van de Bolderbörg voor Vlagtwedde?*

De eerste vraag kwam uit de interviews naar voren als gezamenlijk belang van alle verenigingen. De tweede vraag is opgesteld, omdat uit de literatuur blijkt dat een stedenbouwkundig plan de oplossing voor Vlagtwedde zou zijn. Bovendien is de Bolderbörg benoemd als aandachtspunt door de projectgroep, maar tijdens de interviews is weinig over de Bolderbörg gezegd. Waardoor er specifiek gevraagd werd naar de Bolderbörg in deze focusgroep. Hierdoor wordt verder op de interviews voortgebouwd en nader op zaken ingegaan wordt.

3.4.3 Procedure gegevensverzameling stap 2

Voor de bespreking van bovengenoemde vragen is de groep in drie kleinere groepen (4 mensen) uiteen gegaan. De reden hiervoor is dat mensen in kleiner groepsverband mogelijk meer ruimte hebben om te spreken. De groepen zijn vooraf ingedeeld door de onderzoekers. De onderzoekers en de interne opdrachtgever vanuit bureau Noorderruimte hebben deze groepen begeleid. Om de validiteit van de verschillende groepen te waarborgen is er vooraf een instructie voor elke 'groepsleider' opgesteld met vragen die gesteld konden worden (zie bijlage F). De 'groepsleiders' hebben tijdens het gesprek meegeschreven op een vel papier, waarbij de belangrijkste punten zijn opgeschreven. Rond het einde van de bijeenkomst is hier een terugkoppeling naar de respondenten over gegeven. Hiermee is de betrouwbaarheid vergroot door te vragen of de terugkoppeling met de kernpunten juist was. Met de bespreking van de twee vragen wordt een antwoord gegeven op deelvraag 7.

Om sociaal wenselijke antwoorden te vermijden is het volgens Sloep, Van der Klink, Brouns, Van Bruggen en Didderen (2011) belangrijk dat de deelnemers tijdens de sessie op hun gemak gesteld worden. Zodat zij vrijuit kunnen spreken. Om deze reden is de projectgroep niet betrokken bij deze bijeenkomst, aangezien het niet beoordelen en bekritisieren van de meningen centraal staat. De deelnemers zijn ook op hun gemak gesteld door het aanbieden van koffie en thee met een versnapering.

3.4.4 Analyseplan stap 2

De resultaten zijn geanalyseerd door gebruik te maken van labels. Voor vraag 1 is het label *gezamenlijke bijdrage* gebruikt. Voor vraag 2 is het label *Bolderbörg* gebruikt.

Na deze analyse bleven gegevens over die belangrijke informatie voor het onderzoek bevatten. Door te kijken waarover deze gegevens gingen bleek dat de labels *voorwaarden*, *samenwerking* en *woonservicezone* ook in focusgroep 1 aanbod zijn gekomen. Hiermee kon een aanvulling worden gegeven op de deelvragen 3, 5, 6 en 7.

3.5 Stap 3: Focusgroep 2

3.5.1 Respondenten stap 3

Bij stap 3 is de projectgroep (opdrachtgever) uitgenodigd, die gezamenlijk focusgroep 2 hebben gevormd. De datum van de bijeenkomst is een maand van tevoren aan alle leden bekend gemaakt via mail. Hieronder staan deze leden in een tabel weergegeven. De leden die aanwezig waren tijdens de bijeenkomst en deelgenomen hebben aan de discussie zijn vetgedrukt weergegeven.

Naam	Organisatie
Anita	Novo
Joyce (<i>ging halverwege weg</i>)	<i>Woonzorg Nederland</i>
Marianne	Rzijn
Marjolein	Gemeente
Mirjam	Meander
Rudy	Acantus
Sandra	De Trans

Tabel 4: Aanwezigen tijdens focusgroep.

3.5.2 Onderzoeksinstrument stap 3

Stap 3 kan gezien worden als een overstijgende stap, omdat er hier nagedacht is over de resultaten vanuit de voorgaande stappen.

Aan de hand van een PowerPoint presentatie (zie bijlage H) zijn alle resultaten uit de interviews en focusgroep 1 gepresenteerd. Voor deze presentatie van de resultaten aan de projectgroep gekeken naar overkoepelende thema's. Hier achter zit de gedachte de resultaten logisch en duidelijk door middel van een structuur, te kunnen presenteren. Uit deze analyse kwamen de volgende overkoepelende thema's: het gebied, de Bolderbörg, de (georganiseerde) bewoners en de professionals.

Vervolgens is er door de projectgroep zelf nagedacht over wat deze resultaten betekenen en hoe ze hier in de toekomst mee verder kunnen. Dit is gedaan aan de hand van de volgende vragen naar aanleiding van de gepresenteerde resultaten:

1. *Herkennen jullie dit?*
2. *Wat vinden jullie ervan?*
3. *En tot welke ideeën brengt het jullie?*

Het woord is aan de projectgroep gegeven en samen is hierover het gesprek gevoerd.

3.5.3 Procedure gegevensverzameling stap 3

Om structureel antwoord te krijgen op de vragen zijn de vragen gesteld per thema, te weten *het gebied, de georganiseerde bewoners, de Bolderbörg en de professionals*.

De validiteit en betrouwbaarheid van de focusgroep is gewaarborgd door de het gesprek tussen de projectleden op te nemen door middel van een voicerecorder. Hierdoor was het mogelijk de resultaten uit te werken in woorden die zo dicht mogelijk bij het gegeven antwoord blijven. Door dit te doen werden aannames in de resultaten uitgesloten.

3.5.4 Analyseplan stap 3

Door de projectgroep zelf na te laten denken over de resultaten is de mogelijke impact van het onderzoek vergroot. De onderzoekers hebben op deze manier de aanbevelingen kunnen 'testen'. De projectgroep is zelf met ideeën gekomen en hier zijn vervolgens de aanbevelingen op gebaseerd.

Bij deze bijeenkomst was de interne opdrachtgever vanuit Bureau Noorderruimte aanwezig, die geen lid is van de projectgroep. Tijdens de discussie en brainstorm speelde zij een rol, door middel van het aansporen, prikkelen en aandragen van ideeën. Hierdoor zijn thema's besproken die anders mogelijk niet aan bod waren gekomen. Indien door de respondenten is ingegaan op de inbreng van de interne opdrachtgever, zijn de hierop gegeven antwoorden meegenomen voor de analyse.

Tijdens deze bijeenkomst stond deelvraag 8 centraal. De verkregen antwoorden tijdens deze bijeenkomst zijn gebruikt als extra aanvulling op de adviezen van dit onderzoek. De resultaten zijn verdeeld en geanalyseerd aan de hand van vier thema's: *Het gebied, de Bolderbörg, de (georganiseerde) bewoners en de professionals*.

3.6 Onbewuste observaties

Doordat de onderzoekers aanwezig waren bij de maandelijkse vergaderingen en afzonderlijke gesprekken hebben gevoerd met de leden van de projectgroep hebben de onderzoekers ook observaties gepleegd en mee geparticipeerd binnen de projectgroep. Hierdoor hebben de onderzoekers onbewust ook inzichten gekregen over het doen en laten van de projectgroep zelf. Deze inzichten zijn van belang gebleken voor het advies aan de projectgroep en om deze reden zijn deze inzichten ook meegenomen binnen de aanbevelingen. Ook tijdens focusgroep 1 is de houding en gedrag van de respondenten geobserveerd.

4. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten beschreven van de onderzoeksmethoden. In de eerste paragraaf staan de resultaten van de interviews. Vervolgens de uitkomsten van de bijeenkomst met de georganiseerde bewonersgroepen (drie groepen). Tot slot de uitkomst van de focusgroep met de projectgroep.

4.1 Interviews

Deelvraag 1: Hoe waarderen de georganiseerde bewonersgroepen de leefbaarheid in het dorp Vlagtwedde?

Over de woonomgeving wordt door zes respondenten aangegeven dat de woningen prima zijn. Dit betekent dat er weinig achterstandswijken en verpaupering is. Hier komt volgens vier respondenten dat verpauperde gebouwen en oude wijken worden opgeknapt, wat in goede aarde valt. De rust, ruimte en de natuur worden door zes respondenten aangegeven als reden, waarom ze hier zijn komen wonen. Volgens één respondent zou de straatverlichting in buitengebieden beter kunnen. Hieraan voegt een andere respondent toe dat er iets moet verbeteren aan het slecht onderhouden schelpenpad.

Alle respondenten zijn positief gestemd over de voorzieningen die nodig zijn voor dagelijks levensonderhoud. Zaken die niet aanwezig zijn, zijn een schoenenwinkel (drie respondenten) en een slager (twee respondenten). Drie respondenten geven aan voor deze winkels naar een grotere plaats als Stadskanaal/Winschoten of naar Duitsland te gaan.

Een volgend aspect van leefbaarheid is de *sociale samenhang*, deze wordt over het algemeen goed ervaren. Tien respondenten geven aan dat men de deur niet plat loopt, maar er wel te zijn voor elkaar wanneer dit nodig is.

De leefbaarheid (kijkend naar bovengenoemde aspecten) wordt als positief ervaren.

Deelvraag 2: Welke actieve bijdrage leveren de georganiseerde bewonersgroepen van Vlagtwedde aan de leefbaarheid in Vlagtwedde?

Dorpsbelangen geeft aan zich vooral bezig te houden met alle aspecten van leefbaarheid. Dit doen zij onder andere door te kijken naar verbetering aan de wegenstructuur (veiligheid), het fungeren als doorgeefluik wanneer mensen ergens zelf niet uitkomen (sociale samenhang), rotondes in het dorp beter aan te kleden (woonomgeving) en het organiseren van een sinterklaasoptocht (voorziening). De activiteiten van de overige elf verenigingen dragen bij aan de sociale samenhang. De invulling van deze activiteiten verschilt per vereniging. Voorbeelden hiervan zijn beide kerken die oudere (eenzame) mensen bezoeken en aandacht hebben voor zieken. Een ander voorbeeld zijn de vrouwenverenigingen en buurtverenigingen die maandelijks een lezing, thema-avond of excursies organiseren voor de leden. Overige voorbeelden zijn terug te vinden in bijlage H (vraag 8 en 9).

Alle verenigingen geven aan dat de activiteiten worden georganiseerd voor leden, maar buitenstaanders zijn welkom.

Deelvraag 3: In welke mate werken de georganiseerde bewonersgroepen in het kader van de leefbaarheid in het dorp Vlagtwedde met elkaar samen?

Bij de term samenwerking wordt door één respondent in eerste instantie gedacht aan fuseren. Hierbij wordt opgemerkt dat mensen dit vaak niet willen, aangezien mensen bang zijn dat de contacten dan minder worden. Ook wordt door één respondent aangegeven dat men met een grote groep (+/- 40 leden) genoeg aan elkaar heeft en de meerwaarde van samenwerken niet wordt gezien.

De verenigingen werken volgens zeven respondenten samen als een vereniging zelf de middelen (mankracht en/of financiën) niet heeft om een activiteit te organiseren. Bij samenwerking speelt volgens vier respondenten de behoefte van de leden een belangrijke rol, aangezien deze achter de samenwerking moeten staan. Elf verenigingen geven aan dat er niet structureel wordt samengewerkt tussen verenigingen. Beide kerken geven hierbij aan niet samen te werken maar wel contact met elkaar te hebben. In bijlage I (vraag 10 en 11) valt terug te lezen wat de eenmalige of kortdurende samenwerkingsverbanden in Vlagtwedde zijn. Eén respondent gaf aan dat de ondernemersvereniging is verweven met de winkeliersvereniging, vandaar dat deze verenigingen structureel samenwerken. Een andere respondent merkt op dat voor de sinterklaas- en sint maarten optocht samen wordt gewerkt door Dorpsbelangen, de ondernemersvereniging en de winkeliersvereniging.

Aanvulling vanuit focusgroep 1:

Door alle verenigingen wordt naar de leden een kaartje gestuurd bij ziekte of een fruitmand gebracht. Met de kerst krijgen de oudere leden van de verenigingen een kerstbakje of een kerststol. Ook wordt er door alle respondenten regelmatig een boodschap gedaan voor de (over)buurman of -vrouw. Dit wordt in de focusgroep door één respondent geformuleerd als een netwerk dat wordt gecreëerd om de bewoners heen.

Hierop wordt gereageerd door één respondent met: *“Er is een soort van sociale controle aanwezig door middel van signalering”*. Daartegenover wordt door drie respondenten aangegeven dat het lastig is om binnen verenigingen informeel over leden te praten. Twee respondenten geven aan dat mensen niet weer komen als gezegd wordt dat er over ze gepraat wordt of mensen kunnen zeggen *“waar bemoei jij je mee”*.

Deelvraag 4: Hoe waarderen de georganiseerde bewonersgroepen de inspanningen van instanties (gemeente, welzijns- en zorginstellingen en woningcorporaties in het kader van leefbaarheid in Vlagtwedde?

Alle verenigingen geven aan dat één of meerdere instanties onbekend zijn. Hiermee wordt bedoeld dat ze er niet mee te maken hebben of niets weten van de werkwijze. De gemeente is bij acht respondenten bekend en wordt gezien als vergunningverstrekker. Hierbij is de volgens drie respondenten de snelheid waarmee de gemeente handelt langzaam. Eén respondent merkt op dat de gemeente blijft hangen in de krimp en hiermee geen kansen voor de toekomst ziet. Woningcorporaties worden door acht mensen opgemerkt als onbekend. Het contact tussen woningcorporatie Acantus en huurder(s) wordt door één respondent gemist. Dit contact wordt op dit moment als wat stroef ervaren. De renovaties naar aanleiding van de dorpsanalyse 4 jaar geleden krijgen van drie respondenten complimenten. Woningcorporatie Woonzorg Nederland wordt door alle respondenten benoemd als onbekend. Zes respondenten geven aan weinig tot niets te weten over de zorginstellingen Novo en Trans. Meander is bekend bij vier respondenten, waarbij aangegeven wordt door één respondent dat zorginstellingen je als mantelzorger weten te vinden. Bovendien wordt volgens twee respondenten het langer thuis wonen goed opgevangen door de thuiszorg. Bijna alle respondenten (tien) zijn bekend met wat Rzijn doet. Volgens deze tien respondenten is Rzijn een belangrijke factor in het dorp. Voor de inspanningen van Rzijn worden door deze respondenten alleen lovende woorden gebruikt.

Over alle instanties wordt door één respondent opgemerkt dat instanties toegankelijk moeten blijven voor iedereen en niet alleen voor de leden van de verenigingen.

Deelvraag 5: Hoe zien de georganiseerde bewonersgroepen in Vlagtwedde de samenwerking met instanties als de gemeente, welzijnsinstellingen en woningbouwcorporaties in het kader van leefbaarheid in Vlagtwedde?

De samenwerking met instanties wordt volgens alle respondenten op dit moment niet gezocht vanuit de verenigingen. Twee respondenten geven aan dat deze samenwerking zal ontstaan als de bewoners aangeven dat deze samenwerking nodig is. Wat de samenwerking tussen instanties en verenigingen in moet houden en wat de meerwaarde van samenwerking kan zijn, daar is bij alle respondenten veel onduidelijkheid over. Hierbij wordt door één respondent genoemd dat verenigingen met vrijwilligers werken die ook een baan hebben. Verenigingen moeten het vooral van de avonden hebben en de instanties werken vooral overdag.

Drie respondenten geven aan dat een nieuw samenwerkingsverband ontstaat als de bewoners hier behoefte aan hebben. *Als er behoefte is dan ontstaat samenwerking tussen verenigingen en instanties*, aldus een respondent.

Aanvulling vanuit focusgroep 1:

Alle respondenten geven aan dat het niet duidelijk is waar zij terecht kunnen met hun zorgen en vragen. Het uitwisselen van gegevens (adressen en telefoonnummers) wordt hierbij door één respondent als voorbeeld genoemd. Zodat bekend is bij welke instantie men terecht kan. Ook het vertrouwen in de ander wordt door één respondenten genoemd als factor die een rol speelt in samenwerkingsverbanden met professionals.

Deelvraag 6: In welke mate zien de georganiseerde bewonersgroepen in Vlagtwedde een woonservicezone als wenselijke voorziening voor de leefbaarheid in Vlagtwedde?

Het begrip woonservicezone is bij alle respondenten onbekend. Eén respondent denkt bij dit begrip aan één loket waar ze al hun vragen over wonen, welzijn en het dorp zouden kunnen stellen.

Na het horen van de uitleg geven drie respondenten aan dat de woonservicezone een oplossing is voor als men met zijn tweeën is, maar als je alleen bent dan vereenzaamt je. Ook werd door dezelfde drie respondenten genoemd dat als deze alleenstaande mensen in een verzorgingshuis zouden zitten ze dan tenminste nog mensen om zich heen hadden.

De respondenten weten dat het langer zelfstandig thuis wonen gewenst is, maar de voorzieningen zijn er volgens één respondent niet of te weinig. Hiermee is volgens deze respondent een stap overgeslagen.

De woonservicezone wordt als een wenselijke voorziening gezien. Toch zijn er enkele opmerkingen: er moet worden gekeken of alle voorzieningen aanwezig zijn. Ook de eenzaamheid van ouderen speelt bij de invulling van de woonservicezone een grote rol.

Tot slot wordt door één respondent genoemd dat mensen bij het ouder worden rekening houden met beperkingen in de toekomst. Deze respondent geeft aan dit te doen door hulpmiddelen zoals een tuinman of een maaltijdservice. Deze zijn aanwezig in Vlagtwedde volgens deze respondent. Hierdoor ontstaat de vraag wat de projectgroep toe wil voegen.

Aanvulling vanuit focusgroep 1:

De doelgroep die eenzaam is wordt door drie respondenten omschreven als ouderen. Ouderen die niet meer goed uit de voeten kunnen. Hierbij wordt door één respondent aangegeven dat dit een generatie is die vaak niet weet waar over dat het gaat. Hierbij wordt door deze ene respondent opgemerkt dat er klakkeloos wordt aangenomen dat iedereen het wel weet en kan.

In Vlagtwedde zijn volgens alle respondenten doelgroepen die naast ouderen, meer aandacht verdienen. Hierbij zijn de volgende doelgroepen genoemd:

- Eenzame (alleenstaande) inwoners zowel jong als oud
- Jonge mantelzorgers
- Minima
- Achterstandsgezinnen / sociaal zwakkere gezinnen, met name de kinderen
- Jonge mensen (30-50) zonder werk
- Inwoners die net met pensioen zijn en single
- Statushouders / inburgeraars
- Inwoners met een beperking

De gedachte achter deze doelgroepen is terug te vinden in bijlage J.

Deelvraag 7: Onder welke voorwaarden kunnen en willen de georganiseerde bewonersgroepen actief bijdragen aan de realisatie van de woonservicezone in Vlagtwedde?

Het vorige onderzoek de *Dorpsanalyse*, van Bas Kampyon en Gerrit van Arragon, kwam aan bod tijdens één interview. Hierbij komt naar voren dat de vereniging niet weet welke uitwerkingen dit onderzoek heeft gehad, aangezien zij hierover niet geïnformeerd zijn. Er wordt aangegeven dat men hier graag betrokken bij was gebleven, aangezien deze verenigingen hun tijd in het onderzoek hebben gestoken.

Aanvulling vanuit focusgroep 1:

Één van de respondenten gaf aan dat in overleg met de gemeente bekend zou moeten worden wat (activiteiten en ondersteuning) voor welke doelgroep in Vlagtwedde is. Vervolgens geven drie respondenten aan dat stichting Rzijn, hierin een overkoepelende functie kan vervullen. Één respondent voegt toe dat Rzijn staat voor bewoners van jong tot oud, waardoor zij de kennis hebben over de bewoners.

Volgens vier respondenten zou er een wisselwerking tussen professionals en verenigingen in Vlagtwedde moeten zijn. Als voorbeeld werd door één respondent genoemd dat als de één signaleert en het doorgeeft dat de ander de juiste hulpmiddelen of hulpverlening plaatst.

Voor het signaleren wordt door drie respondenten aan de thuiszorg een belangrijke rol toegekend, de school wordt door twee respondenten benoemd, de dominee door één respondent en de huisartsen spelen volgens twee respondenten ook een belangrijke rol bij het signaleren.

Bij alle problemen en doelgroepen moet het de kracht zijn dat alle instanties samenwerken en niet voor eigen parochie spreken, aldus een respondent. Gezamenlijk één orgaan dat richting de bewoners treedt met informatie is volgens alle respondenten belangrijk.

Tot slot heeft dorpsbelangen volgens zeven respondenten een rol als vereniging in het dorp. Oudere bewoners kloppen hier volgens vier respondenten aan met hun vragen. Echter treedt dorpsbelangen niet altijd op in het belang van elke inwoner. De samenwerking rondom de reflecterende nummerpaaltjes is door één respondent als negatief ervaren. Deze respondent voegt er geen reactie op een brief over veiligheid aan toe. Bovendien zijn er volgens twee respondenten zaken die dorpsbelangen had moeten oppakken.

4.2 Focusgroep 1

Vraag 1: *Wat kunt u als verenigingen gezamenlijk betekenen voor (oude, minder vitale) ouderen in Vlagtwedde?*

Één vereniging stelt voor zelf bij te dragen door ouderen vaker te bezoeken. De overige leden van de focusgroep vinden dit ook. Iedereen die 80 wordt verdient volgens zes respondenten een bezoekje, ongeacht of iemand wel of niet bij een vereniging is aangesloten.

In gesprek wordt door zes respondenten opgemerkt dat niet alle hulpbehoevende mensen bekend zijn. Een citaat hierover van één respondent is: *'Mensen die lid zijn van een vereniging worden gezien, maar de mensen daarbuiten niet.'* Er is vervolgens bij alle respondenten veel onduidelijk over de vervolgstappen die men kan zetten. Hierover volgen een aantal citaten: *'En dan heet het weer anders en dan gaat het weer samen en dan weet ik het op een gegeven moment ook niet meer. Wat doe je er dan mee? Waar kan ik dan terecht?'* Een antwoord op deze vragen hebben de georganiseerde bewonersgroepen niet. Hier komen volgens alle respondenten de professionals in beeld.

Vraag 2: *Hoe ziet u de betekenis van de Bolderbörg voor Vlagtwedde?*

Zes respondenten geven aan dat het belangrijk is dat mensen die zorg nodig hebben deze ook in eigen dorp kunnen krijgen, wanneer zij dit nodig hebben. De naam Bolderbörg staat als negatief bekend bij alle respondenten en in de omgeving. Een voorbeeld van deze negatieve bekendheid is dat de Bolderbörg op dit moment door één respondent gezien wordt als *ouderenopvang*. In een focusgroep ontstaat bij één respondent het idee dat de Bolderbörg de naam woonservicezone kan dragen. Het moderner maken van het gebouw en de inrichting draagt volgens negen respondenten bij aan een positievere imago.

Ook wordt door twee respondenten genoemd dat Rzijn meer zou kunnen samenwerken met de Bolderbörg omtrent activiteiten zoals breien en eten. Over het huren van een kamer in de Bolderbörg is bij elf respondenten niets bekend. Vier respondenten geven aan dat mensen thuis beter uit zijn dan als je woont in de Bolderbörg. Over het wonen in de Bolderbörg gaat het volgende citaat: *'Als je in de Bolderbörg woont en je bent geestelijke nog goed, dan hoor je wel 20 keer hetzelfde. Dan ben je blij als je de deur weer achter je dicht kunt trekken.'* De afstand tot de Jumbo of Aldi (het centrum) is volgens vijf respondenten groot als je slecht ter been bent. Hier komt volgens één respondent bij dat de Bolderbörg meer een ontmoetingscentrum of trefpunt voor jong en oud zou moeten zijn. Door een andere respondent wordt hieraan toegevoegd dat de Bolderbörg een stempelpost zou kunnen zijn bij de fietstocht en de sinterklaasintoct moet er langs komen.

4.3 Focusgroep 2

Deelvraag 8: *Wat betekenen de onderzoeksresultaten uit deelvragen 1 – 7 voor hoe de projectgroep Vlagtwedde de woonservicezone in Vlagtwedde kan realiseren met de georganiseerde bewonersgroepen?*

Één van de respondenten geeft aan dat de projectgroep al 2 jaar nadenkt over de ligging van de Bolderbörg. Hierbij wordt door een andere respondent opgemerkt dat niet zozeer de ligging van de Bolderbörg in de wijk, maar de afstand van de Bolderbörg naar het centrum als problematisch wordt ervaren door bewoners. In de groep wordt door één respondent aangegeven dat in het verleden een idee over een buurtbus is geweest om de afstand tussen de Bolderbörg en het centrum te verkleinen. Maar dit is volgens dezelfde respondent niet geworden wat ervan verwacht werd door de projectgroep. Deze respondent geeft aan dat dit komt doordat mensen ook geen taxi bestellen om naar de andere kant van het dorp te gaan. Één respondent geeft aan dat hiervoor in de plaats het stedenbouwkundige plan is gekomen. In dit plan gaat het volgens deze respondent bijvoorbeeld om het neerzetten van bankjes op de looproute en de zichtbaarheid van het gebouw. Één respondent geeft aan dat de projectgroep nog wel zou kunnen kijken naar de verkeersveiligheid van de Hoofdstraat.

De volgende vraag kwam op bij één van de respondenten: Moet de woonservicezone op dorpsniveau of op het gebied rondom de Bolderbörg georganiseerd worden? De vraagsteller neigt nu naar een realisatie rondom de Bolderbörg. Hiermee ontstaat het idee om de woonservicezone (op dit moment het gehele dorp) in te krimpen naar een kleiner servicegebied (een gebied rondom de Bolderbörg). Hier is door de andere respondenten niet op gereageerd.

Volgens alle respondenten ontbreekt de communicatie rondom de activiteiten en voorzieningen van en in de Bolderbörg. Één respondent merkt op dat om te communiceren over de Bolderbörg door Meander en Woonzorg Nederland een campagne is gestart. Deze campagne richt zich op het wonen in de Bolderbörg zonder mankementen. Bekendheid geven aan de Bolderbörg staat volgens één respondent al langer op de agenda van de projectgroep.

De projectgroep is verbaast over het afwegingskader van de bewoners; dat men denkt beter thuis te kunnen blijven wonen. In de groep is besproken dat er blijkbaar een beeld gecreëerd is dat er onbeperkt thuiszorg is, die niet klopt. Één van de respondenten geeft aan dat het dan tijd wordt op de markt te gaan staan om de juiste informatie te verspreiden.

Door één respondent werd gevraagd of in de toekomst gewerkt gaat worden met wijk/dorpsambtenaar. Volgens één respondent wordt hier in de toekomst mogelijk mee gewerkt. Dit wordt als positief ervaren door de groep aangezien dit een duidelijk aanspreekpunt voor de bewoners van Vlagtwedde kan zijn. De gemeente geeft aan meer faciliteiten te willen bieden voor de georganiseerde bewonersgroepen, zoals bijvoorbeeld het communiceren over een subsidiepotje voor burgerinitiatieven.

Ook het thema bekendheid van activiteiten werd aangedragen door één van de respondenten. De opties die door drie verschillende respondenten genoemd werden zijn: de verschillende activiteiten in één agenda zetten en deze in het loughblad, op posters in de supermarkt/verschillende voorzieningen of een prikbord langs de kant van de weg plaatsen.

De onduidelijkheid, waar kunnen mensen terecht, is herkenbaar voor groep. Er wordt opgemerkt door één respondent dat er veel mogelijkheden voor bewoners zijn en dat het eerste aanspreekpunt hierdoor niet bekend is. Er is gesproken over één loket, maar hoe dat georganiseerd wordt is de tweede vraag.

Alle respondenten zien een taak die zij moeten vervullen voor het stimuleren van samenwerking tussen verenigingen. Één respondent benoemt dat wanneer de bewoners afwachting zijn je zelf met een voorzet moet komen. Het voorstel uit de groep is ze nu op gang helpen door te vragen hoe kunnen we het nu daadwerkelijk gezamenlijk doen. Concrete antwoorden hierop zijn tijdens deze bijeenkomst niet genoemd.

Als laatste heeft de groep nagedacht over de belangenbehartiging van het dorp. Er was inmiddels bekend bij twee respondenten dat Dorpsbelangen een andere, vooruitstrevende koers gaat varen. Een mogelijkheid die wordt benoemd is om Dorpsbelangen intensiever als gesprekspartner voor de projectgroep te betrekken. Één respondent geeft aan dat in de nieuwe gemeente waarschijnlijk een belangrijke rol aan Dorpsbelangen wordt toegekend. In ieder geval er moet volgens alle respondenten één centraal aanspreekpunt komen die de belangen van het gehele dorp behartigt (dorpsvertegenwoordiging). Voor de realisatie van een dorpsvertegenwoordiging ontstaan bij drie respondenten een aantal vragen: Hoe organiseer je het en hoe faciliteer je het, zodat het een breed gedragen platform blijft? Één respondent geeft aan dat dit kan in de vorm van dorpsbelangen of een platform met afgevaardigden van de verschillende verenigingen.

4.3 Onbewuste observaties

Tijdens het proces viel op dat twee leden van de projectgroep discussieerden over de Bolderbörg; wel of niet meenemen als middelpunt van de woonservicezone. Daarnaast is voor de komst van de onderzoekers veel wisseling geweest wat betreft de samenstelling van de projectgroep. Dit heeft invloed gehad op de communicatie over de doelstelling. Deze lijkt uit het zicht te zijn verloren.

Tijdens de bijeenkomst van focusgroep 1 viel het op dat de respondenten gingen zitten en wachtten tot het moment dat de onderzoekers gingen presenteren. Na de presentatie werden er weinig vragen gesteld.

5. Conclusie, discussie en aanbevelingen

In dit hoofdstuk volgt eerst de conclusie. Vervolgens de discussie en in de laatste paragraaf de aanbevelingen voor de projectgroep Vlagtwedde.

5.1 Conclusie

In deze paragraaf wordt antwoord gegeven op de hoofdvraag:

In welke mate en onder welke voorwaarden kan de projectgroep Vlagtwedde voor de realisatie van de woonservicezone in Vlagtwedde een beroep doen op de georganiseerde bewonersgroepen in het dorp?

Op basis van de resultaten kan een goed antwoord worden gegeven op de hoofdvraag. Vanuit deze resultaten kan allereerst geconcludeerd worden dat de zorg rondom ouderen als een relevant thema wordt beschouwd. Hieruit volgend is het van belang dat de woonservicezone voortgezet wordt. De projectgroep moet nog wel kijken naar de exacte invulling van dit begrip door te overleggen met bewoners. De behoefte van de bewoners is een voorwaarde voor het welslagen van de woonservicezone. Uit de resultaten kan ook geconcludeerd worden dat onder de bewoners bereidheid heerst om mee te denken (doen) in de lokale leefbaarheid. Dit blijkt uit het grote aantal activiteiten wat binnen de verenigingen wordt georganiseerd en de bereidheid om mee te denken in een focusgroep. Hierbij komt de gevoelde verantwoordelijk om iets te doen voor de leefbaarheid van het dorp of binnen de eigen vereniging. De bereidheid van de georganiseerde bewoners is ook terug te zien in de aanwezigheid van informele zorg in het gehele dorp Vlagtwedde. Dit is terug te zien in het feit dat men naar elkaar omkijkt. Dit omkijken naar elkaar kan door verenigingen en bewoners als signalerende functie worden vervuld. Deze signalerende functie wordt nog niet bewust ingezet, maar men is wel bereid dit te gaan doen. In de toekomst kan de projectgroep een beroep doen op deze signalerende functie, mits de bewoners weten waar zij terecht kunnen met hun vragen. Een voorwaarde van deze oplossing is het hebben van één aanspreekpunt. Bij de signalerende functie dient echter wel rekening gehouden te worden met de cultuur in Vlagtwedde. Aangezien men zich niet teveel bemoeit met de problemen van een ander.

Ook kan geconcludeerd worden dat verenigingen gezamenlijk belangrijke pijlers vormen voor de sociale structuur van het dorp. Verenigingen maken zich echter zorgen over de toekomst van hun vereniging. Bij het wegvallen van deze verenigingen vervalt mogelijk ook de sociale structuur, wat ten koste zal gaan van de leefbaarheid in het dorp. Hierbij wordt op dit moment niet (structureel) samengewerkt tussen de verenigingen. Ook voelen de bewoners de noodzaak niet om in actie te komen voor de leefbaarheid, gezien deze als positief wordt ervaren. Bewoners hebben bovendien een afwachtende houding. Om toch de huidige sociale structuur in het dorp in de toekomst te kunnen behouden en versterken, is samenwerking een mogelijke oplossing.

Om de samenwerking met verenigingen te realiseren, zal de projectgroep de eerste stap moeten zetten en het voortouw nemen. Hierbij is het van belang dat de projectgroep concreet communiceert wat zij van de verenigingen verwachten. De samenwerking moet geen verplichting worden en er moet rekening worden gehouden met de verschillende visies van de verenigingen. Ook het vertrouwen vanuit de bewoners richting de projectgroep zal moeten groeien. Een andere voorwaarde van de samenwerking tussen de projectgroep en de georganiseerde bewoners is dat het contact en de bijeenkomsten vooral in de avond(en) plaatsvindt. Met betrekking tot samenwerking zijn twee ideeën ontstaan: de vorm van dorpsbelangen en een platform met afgevaardigden van de verschillende verenigingen. Wat verenigingen van dit idee vinden is onbekend. Tot slot spelen bekendheid van de instanties en de communicatie een belangrijke rol in de samenwerking.

5.2 Discussie

In deze paragraaf volgt eerst een kritische beschouwing op de doelstelling, vervolgens op de methode en als laatste wordt de conclusie in breder perspectief gezet.

5.2.1 Doelstelling

De doelstelling van het onderzoek kent twee componenten (kennis- en handelingscomponent). Dit kenniscomponent (*inzicht geven in hoe de georganiseerde bewonersgroepen op dit moment de leefbaarheid in Vlagtwedde ervaren, welke ideeën zij hebben bij een woonservicezone, waar en op welke wijze zij bijdragen aan de leefbaarheid en wat hun bereidheid is om mee te denken (doen) in de lokale leefbaarheid*) en het handelingscomponent (*een advies aan de projectgroep over hoe effectief kan worden samengewerkt met georganiseerde bewonersgroepen*) zijn samengevoegd om een antwoord te kunnen geven op de hoofdvraag.

Voor het eerste gedeelte van de hoofdvraag; *'in welke mate'* de projectgroep een *'beroep kan doen op'* de georganiseerde bewoners, uit het kenniscomponent, is gekeken naar de *'bereidheid'* van mensen om bij te dragen. Dit is gebaseerd op het idee dat wanneer mensen bereid zijn zich in te zetten, wat het geval is in Vlagtwedde, dat de projectgroep mogelijk een beroep kan doen op de inzet van mensen. De vraag is echter of het begrip *'bereidheid'* door te vragen naar de bijdrage aan leefbaarheid, de mate van verantwoordelijkheid voor de leefbaarheid en de bereidheid om mee te denken in de focusgroep, genoeg is om het deel *'in welke mate een beroep doen op'* te beantwoorden. Aangezien in dit onderzoek niet concreet gevraagd is naar het gebruik mogen maken van de *'bereidheid'* van georganiseerde bewoners. Hierdoor is niet met zekerheid vast te stellen hoe de professionals een beroep kunnen doen op de georganiseerde bewoners. Voor het advies in de vorm van aanbevelingen, is de onzekerheid over de daadwerkelijke bereidheid van georganiseerde bewoners opgenomen.

Het tweede deel van de hoofdvraag gaat over *'onder welke voorwaarden'* de projectgroep een *'beroep kan doen op'* de georganiseerde bewoners. Wat precies wordt verstaan onder voorwaarden is geoperationaliseerd in de vragenlijst door te vragen naar verwachtingen van bewoners en wat als belangrijk wordt gezien voor samenwerking tussen verenigingen en met professionals. Aangezien de georganiseerde bewoners niet tot weinig samenwerken weten ze niet goed wat ze zich bij samenwerking met andere verenigingen en de professionals moeten voorstellen. Bovendien is aangegeven dat de professionals niet of nauwelijks bekend zijn. De vraag is of men echt niet bekend is met de instanties of dat men op dat moment niet op de naam kon komen. Hier hadden de onderzoekers meer sturing in kunnen geven. Het geven van antwoorden op voorwaarden omtrent samenwerking is door bovenstaande invloeden in minder mate gelukt. Bij de kennismaking tussen projectgroep en georganiseerde bewonersgroepen (eerste stap van samenwerking), zal gevraagd moeten worden naar voorwaarden van samenwerking.

In de hoofdvraag wordt ook *'een beroep doen op'* georganiseerde bewoners omtrent de realisatie van een woonservicezone genoemd. Tijdens de interviews kwam naar voren dat het begrip woonservicezone onbekend is bij de bewoners. Om deze reden is het begrip woonservicezone losgelaten. De aanbevelingen hebben hierdoor alleen betrekking op de leefbaarheid van Vlagtwedde in het algemeen. Omtrent het begrip woonservicezone zal voor het vervolg eerst gekeken moeten worden naar wat georganiseerde bewoners kunnen betekenen in en voor een woonservicezone. Bij een vervolgonderzoek kan dit worden voorkomen door vooraf te vragen naar bekendheid van de belangrijkste thema's in het onderzoek.

Uit bovenstaande invloeden kan geconcludeerd worden dat het onderzoek veel begrippen bevat die geoperationaliseerd zijn in de vragenlijst. Deze operationalisaties blijken samen een antwoord te geven op de verschillende delen van de hoofdvraag. Als één van de vragen niet beantwoord kan worden heeft dit directe gevolgen voor het beantwoorden van begrippen in de hoofdvraag. In een ander onderzoek kan dit worden voorkomen door één begrip voor de hoofdvraag te kiezen.

5.2.2 Kritische beschouwing op methode

Voor de respondenten van dit onderzoek is gekozen voor de georganiseerde bewonersgroepen. Deze keuze heeft invloed gehad op de uitkomsten van het onderzoek, doordat het alleen een beeld geeft vanuit deze groepen. Tijdens de tweede focusgroep blijkt namelijk dat niet alle doelgroepen worden bereikt door de verenigingen, waardoor de mening van deze personen niet wordt vertegenwoordigd door de georganiseerde bewoners. Hiermee ontstaat het beeld dat de georganiseerde bewoners niet alle bewoners van Vlagtwedde vertegenwoordigen. Wanneer gekozen was voor het benaderen van individuele bewoners door een steekproef uit alle bewoners van het dorp Vlagtwedde, was een bredere vertegenwoordiging van de doelgroep in Vlagtwedde benaderd.

Het is opgevallen dat de respondenten een vrij afwachtende houding hadden. Men ging zitten en wachtte totdat de onderzoekers gingen presenteren. Tijdens en na afloop van de presentatie werden weinig vragen gesteld. Hierin hadden de onderzoekers de respondenten meer kunnen prikkelen door zelf vragen te stellen aan de bewoners over de resultaten. Mogelijk was hier extra informatie uit gekomen en op deze manier hadden de onderzoekers de betrouwbaarheid van de resultaten uit de interviews kunnen controleren.

Bij een aantal respondenten was er sprake van ruis en afleiding. Zo kwam er telefoon tussendoor, kwam een zoon thuis of kwam Sinterklaas in hetzelfde hok zich voorbereiden. Dit is ten koste gegaan van de betrouwbaarheid. Door de tijdsplanning is het bij twee interviews voorgekomen dat de onderzoekers op tijd stonden om de bus te halen. Dit heeft mogelijk onbewust invloed gehad op het afnemen van het interview en daarmee de betrouwbaarheid. Het is mogelijk dat er vanwege de tijd minder diep op bepaalde vragen is doorgevraagd. De interviews zijn grotendeels uitgeschreven, maar niet woord tot woord uitgewerkt. Hierdoor is er bij de analyse geen rekening gehouden met de invloed van eventuele ruis of stiltes. De uitwerking van de interviews is niet ter goedkeuring voorgelegd aan de respondenten, wat ten koste gaat van de betrouwbaarheid. Dit is niet meer gedaan gezien de korte tijd die de respondenten hadden om de gegevens te analyseren.

Voor de bijeenkomst van focusgroep 1 is een draaiboek opgesteld. Dit gaf de onderzoekers overzicht, waardoor er niks werd vergeten. Tijdens de voorbereiding bleek echter dat er geen internet aanwezig was in de ruimte van de bijeenkomst. Hierdoor kon de PowerPoint presentatie niet van Google Drive worden afgehaald, wat zorgde voor extra werk voor de onderzoekers. De onderzoekers hebben hierdoor mogelijk een onbewuste druk/stress ervaren. Dit heeft mogelijk invloed gehad op het presenteren tijdens de bijeenkomst. Daarnaast was de interne opdrachtgever, vanuit bureau Noorderruimte aanwezig bij de bijeenkomst. Dit heeft mogelijk invloed gehad op de onderzoekers en de bewoners en daarmee de betrouwbaarheid (in positieve zin) van het onderzoek. Aangezien door de inbreng van de interne opdrachtgever onderwerpen besproken zijn die anders niet aan bod zouden zijn geweest.

In de bijeenkomst van focusgroep 1 gingen de respondenten na de presentatie in drie groepen uiteen. De onderzoekers en de interne opdrachtgever hebben deze groepen begeleid. Voor de onderzoekers was het de eerste keer dat ze een groepsgesprek leiden. Hierdoor was er wat onwennigheid, wat invloed gehad kan hebben op de resultaten. Om de validiteit van de verschillende groepen te waarborgen is er vooraf een instructie voor elke 'leider' opgesteld

met vragen die gesteld konden worden. Achteraf bleek echter dat ieder hier op zijn eigen manier mee om is gegaan en er drie verschillende verhalen uit zijn gekomen. Toch kan het als betrouwbaar worden gezien, aangezien er een overeenkomstig, aanvullend beeld te zien is. De antwoorden van de respondenten zijn in overeenstemming met de eerder gehouden interviews, waardoor duidelijk werd dat de verkregen informatie betrouwbaar is.

Voor de analyse van zowel de eerste als tweede focusgroep is een ander analyseplan gebruikt, dan vooraf bedacht. Dit doordat de resultaten anders waren dan gedacht. Op dat moment was het nodig anders te analyseren aangezien de verkregen informatie wel betrouwbaar was. Over de opdrachten tijdens de focusgroepen is vooraf goed nagedacht (welke informatie mist er/ waar kunnen we mee verder), waarmee de validiteit van de onvoorspelbare uitkomsten werd vergroot.

5.2.3 De conclusie in een breder perspectief

Een belangrijke ontwikkeling van waaruit het onderzoek uit is ontstaan is de mogelijke invloed van de krimp op de leefbaarheid in Vlagtwedde. In de literatuur wordt aangegeven dat bewoners in krimpgebieden de leefbaarheid met een 7,4 beoordelen (SPG, 2016a). Op de vraag of men de leefbaarheid in het dorp achteruit vindt gaan geeft een kwart van de mensen in de krimpgebieden aan dit te vinden (SPG, 2016b). Dit sluit aan met wat er in het onderzoek naar voren komt. In het onderzoek komt naar voren dat de gevolgen van de krimp voor de bewoners van Vlagtwedde weinig zichtbaar zijn. Men ervaart de leefbaarheid als positief en voorzieningen zijn aanwezig. Wat hierin naar voren komt is dat er niet automatisch van cijfers (van krimp) uitgegaan kan worden en dat de ervaren leefbaarheid altijd contextafhankelijk is. Dit sluit aan bij het genoemde tegenstrijdige beeld over leefbaarheid in krimpgebieden wat in de literatuur genoemd wordt. Aan de ene kant het negatieve beeld van verlies (sluiting van voorzieningen) en aan de andere kant het beeld dat het leven in een dorp gewoon goed is. Hierin komt naar voren dat een verhaal nooit eenzijdig is en dat op basis van een eenzijdig beeld niet direct aannames gedaan kunnen worden. In geheel Oost-Groningen speelt het thema krimp. Echter, binnen elk dorp zullen de gevolgen hiervan anders zijn en anders worden ervaren. Dit betekent dat de gevolgen per gebied bekeken moeten worden en dat dorpen niet over één kam geschoren kunnen worden. De resultaten van het dit onderzoek gaan over Vlagtwedde en kunnen daarom ook niet per direct doorgetrokken worden naar andere dorpen. Echter zullen er wel thema's zijn die ook in andere gebieden van belang zijn, zoals bekendheid van instanties, eenduidige communicatie en het vermijden van concurrentie tussen instanties. Met betrekking tot de bewoners van een dorp speelt cultuur een rol. In Vlagtwedde wordt aangegeven dat er een cultuur heerst waarbinnen mensen zich niet teveel met de problemen van een ander bemoeien. In de focusgroep met de bewonersgroepen kwam naar voren dat dorpen als Vriescheloo, Wedde, Bourtange en Veelerveen (omliggende dorpen) een hele andere cultuur hebben.

Het feit dat men momenteel nog geen last heeft van de krimp zegt nog niets over de toekomst. Het blijft belangrijk om de behoefte van bewoners te peilen en hier op in te spelen. Het gegeven dat mensen niet de gevolgen van de krimp ervaren en men de leefbaarheid als erg positief ervaart, verklaart mogelijk dat men niet de noodzaak ervaart om iets te veranderen. In de literatuur komt dit ook naar voren bij Leidelmeijer en Schulenberg (2012) die aangeven dat bewoners minder aanleiding hebben om actief te worden als de leefbaarheid als gunstig wordt ervaren. Hiermee zal rekening gehouden moeten worden bij het aangaan van de samenwerking met bewoners. Wanneer bewoners de leefbaarheid wel goed vinden, zullen ze ook minder bereid zijn zich in te zetten. Daarbij komt de vraag naar boven of er wel verandering nodig is, wanneer de bewoners de leefbaarheid positief vinden. Hierbij geldt voor de projectgroep dat ze iets 'extra's' kunnen doen. Daarnaast is het goed om vanuit instanties wel rekening te houden met veranderingen in de toekomst.

Voor Vlagtwedde geldt dat men momenteel niet zozeer de gevolgen van krimp ervaart, maar meer de gevolgen van de vergrijzing. Vanuit de resultaten komt het belang voor de (eenzame, minder vitale) ouderen naar boven. De projectgroep heeft met betrekking tot de vergrijzing gekozen om een woonservicezone te realiseren. In een woonservicegebied gaat het erom dat ouderen zo lang mogelijk zelfstandig thuis wonen door de aanwezigheid van goede zorg dichtbij of aan huis (Haazen, 2011). In heel Nederland speelt het thema dat mensen zo lang mogelijk thuis moeten blijven wonen. In het onderzoek komt naar voren dat mensen dit ook willen. Echter, geeft men ook aan dat er een stap overgeslagen is met betrekking tot de aanwezige voorzieningen hiervoor. Een woonservicezone kan hiervoor een middel zijn om deze voorzieningen wel te realiseren en aan te sluiten bij de behoeften van de bewoners. Een woonservicezone is een voorbeeld van wijk/-gebiedsgericht werken. Binnen het sociaal werk is dit ook zichtbaar en wordt er gewerkt met sociale wijkteams. De eigen regie van bewoners, maatwerk en persoonlijke betrokkenheid is ook hier van belang. De aspecten van een woonservicezone kunnen mogelijk een aanvulling zijn voor wijken waar veel ouderen aanwezig zijn.

In het onderzoek komt naar voren dat de instanties binnen Vlagtwedde grotendeels onbekend zijn. Bewoners weten niet precies wat er gedaan wordt en waarvoor men er terecht kan. Hieruit kan gesteld worden dat instanties mogelijk teveel op zichzelf gericht zijn en te weinig in gesprek gaan met de burgers. Communicatie en bekendheid zijn hier twee belangrijke begrippen. De projectgroep wil meer samenwerken met de bewoners, echter moet de projectgroep eerst bekend worden voordat samenwerking kan plaatsvinden. Dit vereist een andere manier van werken, zoals de titel van het literatuur hoofdstuk aangeeft. In het sociaal werk is deze ontwikkeling (andere manier van werken) ook zichtbaar. Sociaal werkers moeten 'Erop af!'. Sociaal werkers bedenken zelf niet meer alles, maar moeten meer aansluiten bij wat burgers aangeven.

5.3 Aanbevelingen

De aanbevelingen zijn verdeeld in drie thema's. Aanbevelingen 1 en 2 gaan over de projectgroep zelf, aanbevelingen 3 t/m 5 hebben betrekking op de voorwaarden voor samenwerking met de georganiseerde bewonersgroepen en aanbevelingen 6 t/m 8 over de realisatie van de woonservicezone. Een nadere onderbouwing vanuit de resultaten, concrete invulling en/of uitleg van de aanbevelingen is te vinden in bijlage K.

Aanbeveling 1: Stel een duidelijk en concreet doel namens de projectgroep.

Taak voor professionals: Nadenken over de volgende vragen:

- Welke (nieuwe) koers willen we varen?
- Wat willen wij bereiken in/met Vlagtwedde?
- Wat kunnen verenigingen voor ons betekenen?

- Maak gebruik van de methodes uit Design Thinking voor het ontwikkelen van een heldere doelstelling en het opdoen van ideeën.
- Werk op basis van een actielijst (hooguit 10 punten) en kijk bij elke vergadering wat de voortgang is.
- Bij wisseling van projectgroep leden is het van belang het nieuwe lid goed te introduceren, door de doelstelling en acties te vertellen.
- Bedenk een pakkende naam voor de projectgroep.

Tip: Kleine haalbare doelen geven meer voldoening, dan grote doelen.

Tip: Wees bereid tijd te investeren ook buiten werktijd.

Aanbeveling 2: Vermijd onnodige concurrentie: accepteer dat verschillende ideeën naast elkaar gerealiseerd kunnen worden.

Taak voor professionals: Maak een gezamenlijke agenda door alle activiteiten te inventariseren, zodat de activiteiten onderling en naar de bewoners toe overzichtelijk gepresenteerd en bekend gemaakt kunnen worden.

Taak voor professionals: Maak gebruik van elkaars deskundigheid, beschikbare middelen en locaties.

- Presenteer elk de doelstelling van de organisatie. Kijk hierbij naar de functie en betekenis van de organisaties voor de projectgroep. Kijk vervolgens naar wat er voor elkaar gedaan kan worden.
- De locaties van de Bolderbörg en Rzijn in het centrum kunnen 'naast' elkaar bestaan en de één kan de ander aanvullen.
- Benader en betrek ook de activiteitenbegeleiders van o.a. Rzijn en de Bolderbörg.

Tip: Samen bereik je meer dan alleen.

Aanbeveling 3: Treedt met eenduidige informatie naar buiten.

Taak voor professionals: Informeer bewoners over toekomstplannen van Vlagtwedde.

- Persoonlijk contact haalt mensen over mee te denken/doen.

Taak voor professionals: Verspreid informatie over:

- Faciliteiten (dagbesteding, huren kamer, zorg) in de Bolderbörg.
- Faciliteiten (activiteitsaanbod, zorg) van Rzijn.
- Plannen en faciliteiten (stedenbouwkundige, subsidiepotjes) van de gemeente.
- Plannen (slopen woningen) woningcorporaties.
- Werkwijze van alle organisaties.

Aanbeveling 4: Neem het voortouw in contact met verenigingen.

Taak voor professionals: Geef sturing door middel van vragen of een opdracht.

- Vraag concreet: Wil de vereniging dit of dat doen. Ga hierbij niet automatisch uit van de bereidheid van bewoners, maar vraag eerst of ze het willen.
- Sluit aan bij wat bewoners aangeven.

Aanbeveling 5: Realiseer beide vormen van samenwerking (Dorpsbelangen als gesprekspartner en een platform met alle verenigingen) in Vlagtwedde.

Taak voor professionals: Ga in gesprek met het bestuur van Dorpsbelangen. Bespreek de rol (belangenbehartiging) en maak concrete afspraken over verdere samenwerking.

Taak voor professionals: Maak kennis met de verschillende verenigingen voor de realisatie van een platform. Bespreek het idee achter het platform en vraag wat verenigingen van dit idee vinden. Bepaal gezamenlijk wie als mogelijk belangenbehartiger/contactpersoon van de vereniging kan en wil optreden.

- Plan een datum waarop de projectgroep en de georganiseerde bewoners weer samen komen.
- Kom eens per 3 maanden bij elkaar.
- Probeer allemaal aanwezig te zijn tijdens de eerste bijeenkomst.
- Vraag naar voorwaarden voor samenwerking in de toekomst. Vraag concreet naar wat de bewoners willen en nodig hebben.

Taak voor georganiseerde bewonersgroepen: vertrouwen winnen en geloven in professionals.

Tip: Fouten maken is niet erg. Probeer dingen uit en concludeer later of dit de juiste manier was.

Aanbeveling 6: Realiseer een woonservicezone met ontmoetingsmogelijkheden en één fysiek meldpunt.

Taak voor professionals: Creëer voor de realisatie van de woonservicezone minimaal twee ontmoetingsplekken voor jong en oud in Vlagtwedde. Denk aan de locaties Steunstee van Rzijn (in centrum), de Bolderbörg (rand van dorp) en MFA 't Aambeeld.

- Onderzoek de mogelijkheid voor een ontmoetingsfunctie in MFA 't Aambeeld in Vlagtwedde. Dit gezien vanuit de literatuur wordt aangegeven dat een ontmoetingsfunctie niet gekoppeld moet zijn aan een zorg gerelateerde plek.
- Organiseer maandelijks een activiteit voor het hele dorp ter bekendmaking van de ontmoetingsfunctie.

Taak voor professionals: Naast de ontmoetingsplekken moet er één fysiek meldpunt komen waar bewoners/verenigingen terecht kunnen voor vragen. Dit kan mogelijk op één van de ontmoetingsplekken. Laat een medewerker van Rzijn (wijkcoördinator) of de gemeente (dorps ambtenaar) dit fysieke meldpunt bemannen. Faciliteer deze persoon/organisatie waar nodig.

Taak voor professionals: Denk niet te veel na over de grootte en naamgeving van de *woonservicezone*. De uitvoering is belangrijker.

Taak georganiseerde bewonersgroepen: Zet vooroordelen opzij en zie positieve dingen. Bezoek bijvoorbeeld de Bolderbörg.

Taak georganiseerde bewonersgroepen: Signaleer problemen en meldt deze bij het meldpunt.

Aanbeveling 7: Moderniseer de Bolderbörg.

Taak voor professionals: Onderzoek de mogelijkheden om de Bolderbörg een nieuwe uitstraling te geven en laat dit uitvoeren. Dit ter verbetering van het imago.

- Wanneer de binnenkant een 'opfrisbeurt' krijgt kan het mogelijk fungeren als ontmoetingsfunctie.

Taak voor professionals: Betrek bewoners voor de verbetering van het imago van de Bolderbörg. Vraag aan bewoners wat er beter kan aan de uitstraling en naamgeving van de Bolderbörg.

Aanbeveling 8: Zet het stedenbouwkundig plan voort.

Taak voor professionals: Betrek bewoners bij de plannen.

Taak voor georganiseerde bewonersgroepen: Treedt in overleg en maak consensus.

Literatuurlijst

Baarda, B., Van der Hulst, M. & De Goede, M. (2012). *Basisboek interviewen*. Opgevraagd van http://www.e-bookweb.nl/1ehoofdstuk/9789001842857_h1.pdf

Bauer Granberry, L. (2009). Cohousing and Shared Housing. In P. Abbot, N. Carman, J. Carman en B. Scarfo (red.), *Recreating Neighborhoods for Successful Ageing*. (pp. 145-162). Baltimore: Health Profession Press.

Bügel & Hajema (2015). *Startnotitie stedenbouwkundige opgave woonzorgzone Vlagtweede*. Vlagtweede: Bügel & Hajema.

Cambridge Centre for Housing Research (2012). *Evaluation of the FirstStop information and advice service for older people, their families and carers*. Opgevraagd van http://www.cchpr.landecon.cam.ac.uk/Projects/Start-Year/2010/FirstStop2010/FirstStop-Report-Apr2012/SummaryReportApr2012/at_download/file

Carman, J. & Fox, E. (2009). Outdoor Environments Supportive of Independence and Ageing Well. In P. Abbot, N. Carman, J. Carman en B. Scarfo (red.), *Re-creating Neighborhoods for Successful Ageing*. (pp. 163-209). Baltimore: Health Profession Press.

Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) (2016). *PBL/CBS prognose: Groei steden zet door*. Opgevraagd van <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2016/37/pbl-cbs-prognose-groei-steden-zet-door>

CMO STAMM (z.d.). *Overheidsparticipatie*. Opgevraagd van <http://www.cmostamm.nl/overheidsparticipatie/>

CMO STAMM (2014). *ABC3D. Begrippenlijst voor de transities in het sociale domein*. Opgevraagd van <http://www.cmostamm.nl/wp-content/uploads/publicatie-abc3d.pdf>

De Kam, G. (2014). *De opgave in beeld. Overwegingen voor Leerkring wonen en zorg. Op basis van onderzoek effecten woonservicegebieden*. Opgevraagd van <http://slideplayer.nl/slide/1887077/>

De Kam, G., Damoiseaux, D., Dorland, L., Pijpers, R., Van Biene, M., Jansen, E. & Slaets, J. (2012). *Kwetsbaar en zelfstandig. Een onderzoek naar de effecten van woonservicegebieden voor ouderen*. Nijmegen: Radboud University Nijmegen.

De Kam, G., Pijpers, R., Damoiseaux, D., Dorland, L. & Jansen, E. (2013). *Gezond en gelukkig wonen. Essay*. Opgevraagd van <http://hdl.handle.net/2066/112074>

Denters, B., Tonkens, E., Verhoeven, I. & Bakker, J. (2013). *Burgers maken hun buurt*. Opgevraagd van http://www.platform31.nl/uploads/attachment_file/41/Publicatie_Burgers_maken_hun_buurt.pdf

Deuten, J. & Lubbe, M. (2010). Effecten van woonservicegebieden. Opgevraagd van [http://kennisbank.platform31.nl/websites/kei2011/files/KEI2003/vraag-antwoord/woonservicegebieden%20SEV%20100917%20effecten%20van%20woonservicegebieden%20def\(1\).pdf](http://kennisbank.platform31.nl/websites/kei2011/files/KEI2003/vraag-antwoord/woonservicegebieden%20SEV%20100917%20effecten%20van%20woonservicegebieden%20def(1).pdf)

Divosa (2012). *Memo. Reageer akkoord Rutte-Asscher: decentralisaties sociaal domein*. Opgevraagd van https://www.divosa.nl/sites/default/files/nieuwsbericht_bestanden/20121031_Factsheet_Regierakkoord_Rutte-Asscher_Decentralisaties_Sociale_Domein.doc.pdf

Gemeente Vlagtwedde (z.d.). *Beleidskader 'Wonen en Leven in de dorpen en buurten van Vlagtwedde'*. Opgevraagd van <https://www.vlagtwedde.nl/RiSBisDocumenten/Raadstukken/160/1634/10.01.%20Beleidsvisie%20Wonen%20en%20Leven%20%20Beleidskader.pdf>

Groenland, E.A.G. (2007). Focusgroep versus diepte-interview in marktonderzoek. *KWALON* 34, 12 (1), pp. 11-12.

Haazen, C. (2011). *Sociale voorzieningen in woonservicegebieden. Een onderzoek naar het functioneren van sociale voorzieningen in woonservicegebieden en de aansluiting hiervan bij behoeften van oudere bewoners.*

Opgevraagd van <http://theses.ubn.ru.nl/bitstream/handle/123456789/2591/2011%20Haazen.pdf?sequence=1>

Hospers, G. (2012). *Krimpdorpen in een global village*. Opgevraagd van <http://www.bouwstenenvoorsociaal.nl/files/wijkplaats/Krimpdorpen%20in%20een%20global%20village%202012.pdf>

In voor zorg (z.d.). *Wijkgericht werken*. Opgevraagd van <http://www.invoorzorg.nl/ivz/Bibliotheek/Bibliotheek-Wijkgericht-werken.html>

KAW (z.d.). *Dit is KAW*. Opgevraagd van <http://www.kaw.nl/kaw-architecten/>

KAW (2012). *Koersdocument Wonen en Zorg. Gemeente Vlagtwedde*. Groningen: KAW architecten en adviseurs.

KAW (2014). *Woonzorgzones Vlagtwedde Ter-Apel. Plan van aanpak en offerte*. Groningen: KAW architecten en adviseurs.

KAW (2015). *Eerste halfjaar woonzorgzones gemeente Vlagtwedde. Evaluatie en voorstellen voor een vervolg*. Gemeente Vlagtwedde: KAW.

Kenniscentrum Noorderruimte (2016, juli). *Over het Kenniscentrum Noorderruimte*. Opgevraagd van <https://www.hanze.nl/nld/onderzoek/kenniscentra/kenniscentrum-noorderruimte/organisatie/over-het-kenniscentrum/welkom-kenniscentrum-noorderruimte>

Krueger, R.A. & Casey, M.A. (2009). *Focus groups: a practical guide for applied research* (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

Lans, J. van der, (2014). *Een wijkgerichte aanpak: het fundament*. Opgevraagd van <file:///home/chronos/u-3423bc058973e1bbc21d8e54eb2e08d57079b66b/Downloads/b-2278-web-een-wijkgerichte-aanpak-het-fundament.pdf>

Leidelmeijer, K., Marlet, G., Ponds, R., Schulenberg, R., Van Woerkens, C. & Van Ham, M. (z.d.). *Leefbarometer 2.0: Instrumentontwikkeling*. Opgevraagd van <http://doc.leefbaarometer.nl/resources/Leefbaarometer%202.0%20Instrumentontwikkeling%20CONCEPT.pdf>

Leidelmeijer, K., Marlet, G., Schulenberg, R. & Van Woerkens, C. (2011). *Leefbaarheid in balans. Ontwikkeling van de leefbaarheid in de periode 2008-2010 op basis van de Leefbaarometer*. Amsterdam: Rigo Research en Advies.

Leidelmeijer, K. & Schulenberg, R. (2012). *Buurtparticipatie en leefbaarheid*. Amsterdam: RIGO Research en Advies.

Loket Gezond Leven (z.d.). *Wijkgerichte gezondheidsbevordering*. Opgevraagd van <https://www.loketgezondleven.nl/gezonde-gemeente/beleid-uitvoeren-en-samenwerken/wijkgerichte-gezondheidsbevordering>

Lucas, A., Van Triest, N., Mostert, F. & Van Xanten, H. (2016). *Gebiedsgerichte aanpak wonen, welzijn en zorg*. Kennisdossier Strategisch werken aan wonen, welzijn en zorg. Den Haag: Platform 31.

Migchelbrink, F. (2014). *Handboek praktijkgericht onderzoek*. Amsterdam: SWP.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2013). *Aanbiedingsbrief antwoorden op Kamervragen brief decentralisaties op het terrein van ondersteuning, participatie en jeugd*. Opgevraagd van <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2013/04/11/be-antwoording-kamervragen-over-decentralisaties-ondersteuning-participatie-en-jeugd/beantwoording-kamervragen-over-decentralisaties-ondersteuning-participatie-en-jeugd.pdf>

Movisie (2011). *Cocreatief ondernemen. Kansen voor zorg en welzijn*. Opgevraagd van [https://www.movisie.nl/sites/default/files/alfresco_files/Cocreatief%20ondernemen%20\[MOV-181741-0.2\].pdf](https://www.movisie.nl/sites/default/files/alfresco_files/Cocreatief%20ondernemen%20[MOV-181741-0.2].pdf)

Movisie (2014). *Woon-zorgzones*. Opgevraagd van <https://www.movisie.nl/begrippenlijst/woon-zorgzones>

Movisie (2015). *De drie decentralisaties in het sociale domein*. Opgevraagd van <https://www.movisie.nl/artikel/drie-decentralisaties-sociale-domein>

Nationaal kompas (2014). *Vergrijzing: wat is de huidige situatie?* Opgevraagd van <http://www.nationaalkompas.nl/bevolking/vergrijzing/huidig/>

PBL (2016). *Wat zijn de gevolgen van vergrijzing?* Opgevraagd van <http://www.pbl.nl/vraag-en-antwoord/wat-zijn-de-gevolgen-van-de-vergrijzing>

Penninx (2013). Ouder worden in de doe-democratie. In K. Penninx (red.), *Kiezen en verbonden zijn. Krachtgericht werken met ouderen in de wijk*. (pp. 149 - 171). Bussum: Countinho.

Peetermans, A. & Winters, S. (2006). *Ouder worden in de stad. Concept voor een zorgvriendelijke wijk in de Leuvense binnenstad*. Leuven: HIVA – KU Leuven.

Rijksoverheid (2013). *Troonrede. Toespraak*. Opgevraagd van <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/toespraken/2013/09/17/troonrede-2013.html>

SEV (2012). *Woonservicegebieden klaar voor de volgende ronde*. Opgevraagd van <http://docplayer.nl/2226824-Woonservicegebieden-klaar-voor-de-volgende-ronde-sev-advies.html>

Singelenberg, J. & Van Triest, N. (2009). *Voorstudies woonservicegebieden*. Opgevraagd van <http://www.sev.nl/uploads/File/oud/Rapport%20Voorstudies%20woonservicegebieden.pdf>

Smith, E. (2009). *Ageing in Urban Neighbourhoods: Place Attachment and Social Exclusion*. Bristol: The Policy Press.

Sociaal Planbureau Groningen (SPG) (2016a). *Leefbaarheid en bevolkingskrimp: Groningers waarderen leefbaarheid positief, al zien ze wel achteruitgang*. Opgevraagd van [http://sociaalplanbureaugroningen.nl/dynamic/media/1/documents/feitenblad%20leefbaarheid%20en%20bevolkingskrimp%20def\(1\).pdf](http://sociaalplanbureaugroningen.nl/dynamic/media/1/documents/feitenblad%20leefbaarheid%20en%20bevolkingskrimp%20def(1).pdf)

Sociaal Planbureau Groningen (SPG) (2016b). Groningers positief over sociale contacten in de woonbuurt. Opgevraagd van <http://sociaalplanbureaugroningen.nl/sociale-cohesie-2016/>

Steenbekkers, A. & Vermeij, L. (2013). *De dorpenmonitor*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Stula, S. (2012). *Wohnen im Alter in Europa - Aktuelle Entwicklungen und Herausforderungen*. Opgevraagd van http://www.beobachtungsstelle-gesellschaftspolitik.de/fileadmin/user_upload/Dateien/Unterstuetzende_Dienstleistungen/AP_7_DE.pdf

Thissen, F. & Loopmans, M. (2013). *Dorpen in verandering*. Opgevraagd van [http://www.rooilijn.nl/files/Dorpen%20in%20Verandering\(1\).pdf](http://www.rooilijn.nl/files/Dorpen%20in%20Verandering(1).pdf)

Tonkens & Verhoeven (2011). *Bewonersinitiatieven: proeftuin voor partnerschap tussen burgers en overheid. Een onderzoek naar bewonersinitiatieven in de Amsterdamse wijkaanpak*. Opgevraagd van http://www.watwerktindewijk.nl/resources/interventies/303/bijlage/Tonkensen_Verhoeven_Bewonersinitiatieven_proeftuin_voor_partnerschap_tussen_burgers_en_overheid_-_2011.pdf

Van Arum, S., Uytterlinde, M. & Sprinkhuizen, A. (2009). *Sociale samenhang: buurtgebonden bewonersbetrokkenheid & overbruggende contacten een verkenning*. Opgevraagd van [https://www.movisie.nl/sites/default/files/alfresco_files/Sociale%20samenhang%20\[MOV-225235-0.3\].pdf](https://www.movisie.nl/sites/default/files/alfresco_files/Sociale%20samenhang%20[MOV-225235-0.3].pdf)

Van Houwelingen, P., De Hart, J. & Dekker, P. (2011). Maatschappelijke en politieke participatie en betrokkenheid. In: R. Bijl, J. Boelhouwer, M. Cloin en E. Pommer (red.), *De sociale staat van Nederland 2011*, (pp. 185-209). Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Van meer naar beter. (z.d.). *Kennisplatform demografische transitie. Krimp in NL*. Opgevraagd van <http://www.vanmeernaarbeter.nl/krimp>

Van Xanten, H., Schonewille, J., Engelen, J. & Van de Maat, J.W. (2016). *Sterke verhalen. Burgerinitiatieven voor voorzieningen in kleine dorpen*. Utrecht: Movisie

Vermeij, L. (2013). Veel verwacht van dorpskracht. In: A. Steenbekkers en L. Vermeij (red.), *De dorpenmonitor. Ontwikkelingen in de leefsituatie van dorpsbewoners*, (pp. 248-264), Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Vermeij, L. & Gieling, J. (2016). *Dorpse doe-democratie. Lokaal burgerschap bekeken vanuit verschillende groepen dorpsbewoners*. Opgevraagd van www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2016/De_dorpse_doe_democratie

Vilans (z.d.). *Wijkkompas*. Opgevraagd van <http://www.vilans.nl/docs/vilans/publicaties/wijkkompas-sociale-wijkteams.pdf>

Vilans (2012). *Starterskit voor ketens en netwerken*. Opgevraagd van http://www.kennispleinchronischezorg.nl/docs/KCZ/Starterskit_ketenzorg_model_web.pdf

Wagemakers, A., Koelen, M., Van Nierop, P., Meertens, Y., Weijters, J. & Kloek, G. (2007). *Actiebegeleidend onderzoek ter bevordering van intersectorale samenwerking en bewonersparticipatie. De ervaringen met het wijkgezondheidswerk in Eindhoven*. Opgevraagd van <http://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2F03078591.pdf>

Witter, Y. (2015). Langer thuis wonen gaat niet altijd vanzelf. Levensdomein materiële situatie. In K. Penninx (red.), *Kiezen en verbonden zijn. Krachtgericht werken met ouderen in de wijk*. (pp. 231-255). Bussum: Countinho.

Bijlagen

Bijlage A: Adviezen voor professionals

Het onderzoek van de Kam et al. (2012) levert inzichten aan professionals en beleidsmakers om communicatie fouten te voorkomen, te weten:

- Beter dan voorheen moet geluisterd worden naar wat ouderen wensen en nodig hebben en wat zij zelf kunnen bijdragen. De vorming van een co-creatie groep zou een oplossing hiervoor zijn. Bij co-creatie worden verschillende creatieve methoden ingezet. Deze stimuleren het actieve en creatieve proces, hierdoor ontstaat wisselwerking tussen verschillende partijen, ook voor partijen die niet zo makkelijk kunnen participeren (Movisie, 2011). Voor co-creatie is wederzijds vertrouwen tussen alle partijen nodig.
- Ouderen willen niet als zielig worden benaderd.
- Het aanbod van geschikte/aangepast woningen voor hulpbehoevende ouderen moet worden vergroot. Hiermee kan de mentale druk die ouderen kunnen gaan voelen als zij een andere woning nodig hebben of om extra ondersteuning moeten vragen, worden verminderd. In dorpen op het platteland lijkt dit minder makkelijk te realiseren, aangezien er weinig wordt geïnvesteerd in voor ouderen geschikte nieuwbouw.
- Ouderen vinden instanties soms moeilijk te benaderen.
- Het verminderen van kwetsbaarheid van ouderen is belangrijk. Dit aangezien hiermee de maatschappelijke kosten van vergrijzing worden beheerst.
- De ervaren eigen autonomie en regie is belangrijk. Dit aangezien ouderen geen beroep willen doen op de omgeving (voorzieningen), omdat dit hen in een afhankelijke positie zet.
- Ouderen reageren afwijzend op professionals die hen niet in hun waarde laten.

Bijlage B: Vragenlijst

Ter informatie vooraf:

Beginvragen zijn aangegeven met cijfers

Doorvraag zijn aangegeven met een •

Hallo/Goedemorgen/Goedenavond meneer/mevrouw,

Bedankt dat wij langs mogen komen voor het afnemen van een interview. Laten we ons zelf eerst even voorstellen. Wij zijn Wilma van der Meulen en Kirsten Arends. Samen doen wij een onderzoek in Vlagtwedde naar de leefbaarheid. Dit doen wij vanuit de opleiding Maatschappelijk werk en dienstverlening. Het interview duurt ongeveer 45 minuten. Graag zouden wij het interview opnemen om het nogmaals te kunnen beluisteren. Vindt u het goed als dit gesprek wordt opgenomen? Wilt u liever met U of met Jij worden aangesproken?

De thema's die tijdens dit interview aan bod komen zijn (één voor één kaartjes neerleggen) kennismaking, waardering leefbaarheid, actieve bijdrage aan leefbaarheid, samenwerking verenigingen, samenwerking instanties, projectgroep Vlagtwedde en woonservicezone en uitnodiging.

A. Kennismaking

- Kunt u kort iets over uzelf vertellen?
 - Man/vrouw/Leeftijd/beroep/woonduur in Vlagtwedde/eventuele herkomst daarvoor/werk.
 - U bent betrokken bij de [naam vereniging].
 - Wat is uw functie in de vereniging of groep?
 - Hoe lang bent u actief betrokken?
1. Op welke manier is uw vereniging actief in Vlagtwedde?
 2. Hoe ziet u de toekomst van uw vereniging?

B. Waardering Leefbaarheid

3. Wat vindt u belangrijk als het gaat om fijn wonen en leven in Vlagtwedde?
4. Hoe staat men klaar voor andere dorpsbewoners en hoe helpen bewoners elkaar onderling?

5. Hoe waardeert u de volgende aspecten ' van leefbaarheid in Vlagtwedde?

Geef een cijfer op een schaal van 1 t/m 10

- Uitleg vragen (vanwaar cijfer)
 - Woonomgeving (woningen, groen, wegen en onderhoud, landschap)
 - Voorzieningen (voor het dagelijks leven: zoals winkels, zorgvoorzieningen, onderwijs)
 - Veiligheid (sociale en fysieke veiligheid, verkeersveiligheid, criminaliteit,)
 - Sociale samenhang (sociale netwerken en contacten, onderlinge dienstverlening)

6. Welke aspecten van leefbaarheid moeten volgens u verbeterd worden?

7. Voelt u zich persoonlijk verantwoordelijk voor de leefbaarheid in Vlagtwedde?

- Waaruit blijkt dat?
- Of: wat doet u persoonlijk voor de leefbaarheid in Vlagtwedde en waarom?

C. Actieve bijdrage Vereniging of groep aan de leefbaarheid in Vlagtwedde.

8. Op welke manier draagt uw vereniging bij aan de leefbaarheid in Vlagtwedde?

9. Op welke manier levert uw vereniging een bijdrage aan (één van) de vier genoemde aspecten van leefbaarheid?

- Kunt u hiervan voorbeelden geven?

D. Samenwerking verenigingen

10. Met welke andere verenigingen in Vlagtwedde werkt u samen?

- Waarom werkt u wel / niet samen?

11. Wat doet u samen?

- Is dit eenmalig of een vaste en terugkerende vorm van samenwerking?
- Kunt u hiervan voorbeelden geven?

12. Wat vindt u belangrijk in deze samenwerking?

- Wat vindt u van het resultaat dat u samen behaalt?
- Is dit resultaat ook belangrijk voor de leefbaarheid in Vlagtwedde, volgens u?

E. Samenwerking instanties

Instanties, zoals de gemeente, zorg- en welzijnsinstellingen en de woningcorporaties dragen ook bij aan de leefbaarheid in Vlagtwedde.

13. In hoeverre bent u bekend met wat zij doen?

14. Wat vindt u van de inspanningen van deze instanties op schaal van 1 t/m 10?
- Uitleg vragen (wat gaat goed/wat kan beter?)
 - Gemeente Vlagtwedde
 - Woningcorporaties Acantus en Woonzorg Nederland
 - Welzijnsinstelling Rzijn
 - Zorginstellingen de Trans, Meander en Novo
15. Heeft u bij het organiseren van activiteiten van uw vereniging of groep te maken met officiële instanties?
- Welke zijn dat?
 - En waarvoor?
 - Hoe verlopen deze contacten?
16. Wat betekenen (een of meer) instanties voor uw vereniging?
17. Zou uw vereniging meer met (een van) deze instanties willen samenwerken?
- Zo ja, op welk gebied?
18. Wat verwacht uw vereniging van deze samenwerking?

F. Projectgroep en woonservicezone

19. Kent u de projectgroep Vlagtwedde?
- Weet u waar ze mee bezig zijn?

Korte uitleg van de projectgroep.

De projectgroep bestaat uit medewerkers van de gemeente, zorg- en welzijnsorganisaties en woningcorporaties. De projectgroep wil graag met behulp van een woonservicezone de leefbaarheid in Vlagtwedde vergroten.

20. Weet u wat een woonservicezone is?

Een woonservicezone is een aanpak waarbij alle voorzieningen en diensten zijn afgestemd op de behoeften van de mensen om langer zelfstandig thuis te kunnen blijven wonen. Belangrijk is de samenwerking tussen organisaties en bewoners. Voorzieningen zijn bijvoorbeeld de zorg aan huis, het activiteiten aanbod, vervoersdiensten, aanpassingen in uw woning etc.

21. Zou een woonservicezone belangrijk voor de leefbaarheid in Vlagtwedde kunnen zijn?

G. Uitnodiging voor bijeenkomst in december

Wij willen u uitnodigen voor een bijeenkomst waarin wij onze onderzoeksresultaten aan alle verenigingen en kerken in Vlagtwedde willen presenteren. Ook willen we graag op die avond met u nadenken over hoe u als verenigingen en kerken samen aan de leefbaarheid in Vlagtwedde kunt bijdragen. Ook de mogelijke invulling van een woonservicezone komt daarbij aan de orde. Deze bijeenkomst wordt gehouden op maandagavond 12 december om 19.00 in De Bolderbörg. Mogen we u als deelnemer alvast noteren en wie neemt u mee?

Bijlage C: Uitnodigingsmail interviews

Beste inwoners van Vlagtwedde,

Eerst even voorstellen: wij zijn Kirsten Arends en Wilma van der Meulen. Voor onze opleiding Maatschappelijk Werk en Dienstverlening, aan de Hanzehogeschool in Groningen, doen wij op dit moment onderzoek in het dorp Vlagtwedde.

Dit onderzoek doen wij in opdracht van de projectgroep van de woonservicezone Vlagtwedde. De projectgroep bestaat uit medewerkers van de gemeente, zorg- en welzijnsorganisaties en woningcorporaties. De projectgroep wil graag met behulp van een woonservicezone de leefbaarheid in Vlagtwedde vergroten.

Ons onderzoek richt zich op wat u als inwoners vindt van de leefbaarheid in Vlagtwedde en wat u vanuit uw georganiseerd verband bijdraagt aan de leefbaarheid in Vlagtwedde. Met ons onderzoek willen wij de projectgroep adviseren over het realiseren van een woonservicezone samen met de inwoners van Vlagtwedde. Kortom, we willen graag weten wat u voor Vlagtwedde belangrijk vindt, hoe u denkt over een woonservicezone en hoe u uw eigen bijdrage ziet voor de leefbaarheid in Vlagtwedde. Daarom gaan we graag met u in gesprek.

We willen de komende tijd met zoveel mogelijk georganiseerde bewonersgroepen in het dorp spreken. Georganiseerde bewonersgroepen zijn dorpsbelangenvereniging, winkeliersvereniging, sportverenigingen, buurtverenigingen, kerken etc.

Graag zouden wij daarom de contactgegevens ontvangen van de persoon/personen die veel weten te vertellen over wat er speelt in Vlagtwedde en die graag willen meepraten over de toekomst van Vlagtwedde. Wij nemen vanaf vrijdag 4 november contact op met deze persoon/personen voor het maken van een afspraak. Graag ontvangen wij daarom snel een reactie van u! Een reactie kan telefonisch via één van onderstaande 06-nummers of per e-mail.

Wij kijken uit naar uw reactie!
Met vriendelijke groet,

Wilma van der Meulen & Kirsten Arends

06-48923106 of 06-31558956
leefbaarvlagtwedde@outlook.com

Bijlage D: Gespreksprotocol

Hallo,

- Komt het uit dat ik even bel?
- Vorige week hebben we u een mail gestuurd, heeft u deze ontvangen?
- Als het goed is/ volgens onze gegevens, bent u betrokken bij de [naam vereniging]. Klopt dit?
 - Zo nee, wie dan?
 - Zo ja, wat is uw functie/wat doet u bij [naam vereniging]?

Ik, doe samen met iemand anders, vanuit onze opleiding Maatschappelijk Werk en Dienstverlening van de Hanzehogeschool een onderzoek naar de leefbaarheid in Vlagtwedde. Een projectgroep met mensen vanuit de gemeente, zorg- en welzijnsorganisaties en woningcorporatie, is onze opdrachtgever. De projectgroep wil graag met behulp van een woonservicezone de leefbaarheid in Vlagtwedde vergroten.

Ons onderzoek richt zich op wat u als inwoners vindt van de leefbaarheid in Vlagtwedde en wat u vanuit uw georganiseerd verband bijdraagt aan de leefbaarheid in Vlagtwedde. Met ons onderzoek willen wij de projectgroep adviseren over het realiseren van een woonservicezone samen met de inwoners van Vlagtwedde

We willen de komende tijd met zoveel mogelijk georganiseerde bewonersgroepen in het dorp spreken. Georganiseerde bewonersgroepen zijn dorpsbelangenvereniging, winkeliersvereniging, sportverenigingen, buurtverenigingen, kerken etc.

Kortom, we willen graag weten wat u voor Vlagtwedde belangrijk vindt, hoe u denkt over een woonservicezone en hoe u uw eigen bijdrage (*vanuit de vereniging*) ziet voor de leefbaarheid in Vlagtwedde. Daarom gaan we graag met u in gesprek.

- Staat u hiervoor open?
- Kunt u overdag, of moet het op een avond?
 - Kunt u op:
- Heeft u een voorkeur waar het gesprek plaatsvindt?
- Vindt u het prettig als wij bij u thuis komen voor het gesprek?
 - Anders de Bolderbörg (Irenestraat 58, Vlagtwedde)
- Mag ik ter bevestiging uw e mailadres? En evt. huisadres?
- Mocht er iets tussenkomen kunt u bellen op dit nummer of een mail sturen naar het volgende e mailadres;

Bijlage E: Uitnodigingsmail focusgroep 1

Geachte mevrouw, geachte meneer,

De afgelopen drie weken hebben wij twaalf interviews gehouden over de leefbaarheid in Vlagtwedde. Wij hebben gesproken met vertegenwoordigers van Dorpsbelangen, de kerken, de vrouwenverenigingen, de voetbalvereniging, de muziekvereniging, de gymnastiekvereniging, de ondernemers- en winkelierveniging en buurtverenigingen. We hebben de interviews gehouden in opdracht van de projectgroep woonservicegebied, waarin vertegenwoordigers van de gemeente, Acantus, Woonzorg Nederland, Rzijn, Meander, Trans en Novo zitten.

Graag willen we in een bijeenkomst met alle geïnterviewden de resultaten uit deze interviews presenteren en hierover met elkaar van gedachten wisselen.

Daarom nodigen wij u als geïnterviewde van harte uit voor een bijeenkomst op

**maandag 12 december a.s. van 19.00 – 21.00 uur in de Bolderbörg,
Irenestraat 58 in Vlagtwedde.**

De agenda van de bijeenkomst ziet er als volgt uit:

1. Welkom en doel van de avond
2. Korte kennismaking met elkaar
3. Wat komt uit de interviews naar voren over
 - a. De ervaren leefbaarheid in Vlagtwedde
 - b. Verbeterpunten voor de leefbaarheid
 - c. De bijdrage van de verenigingen en kerken aan de leefbaarheid
 - d. De ontwikkeling van een woonservicezone in Vlagtwedde
- Presentatie door Kirsten en Wilma
4. Vragenronde over de interviewresultaten
5. Korte pauze
6. In kleine groepjes aan de slag met drie vragen en
7. De antwoorden met elkaar bespreken o.l.v. Kirsten en Wilma
8. Afsluiting en wat de vervolgstappen zijn

Graag zouden wij in verband met de ruimte en de koffie / thee horen welke mensen u eventueel uit uw vereniging of kerk meeneemt. U kunt ons daarvoor e-mailen of bellen. Zonder tegenbericht gaan we ervan uit, dat u als geïnterviewde in ieder geval komt.

Met vriendelijke groet en graag tot 12 december a.s.,
Kirsten Arends en Wilma van der Meulen

4ejaarsstudenten, opleiding Maatschappelijk Werk en Dienstverlening, Hanzehogeschool Groningen

Tel.: 06-48923106 / 0631558956 E-mail:leefbaarvlagtwedde@outlook.com

Bijlage F: Draaiboek focusgroep 1

Inhoudsopgave

	Pagina
1. Contactgegevens	3
2. Voorbereiding	3
3. Locatie	3
4. Genodigden en groepsindeling	4
5. Agenda bijeenkomst	5
6. Hoofd- en doorvragen	6
7. Tijdspad maandag 12 december	7

1. Contactgegevens

Wie	Telefoonnummer
Wilma van der Meulen	06-48923106
Kirsten Arends	06-31558956
Jannie Rozema	06-37273936

2. Voorbereiding

Wat	Waar	Wanneer	Wie
Vragen vaststellen	bureau Noorderruimte	Vrijdag 9-12	Kirsten/Wilma
3 voice recorders	Hanze uitleenbalie	Vrijdag 9-12	Kirsten/Wilma
3 pakken stiften	bureau Noorderruimte	Vrijdag 9-12	Kirsten/Wilma
10 flipovers	bureau Noorderruimte	Vrijdag 9-12	Kirsten/Wilma
presentatie op USB	bureau Noorderruimte	Vrijdag 9-12	Kirsten/Wilma
groepsindeling definitief maken	bureau Noorderruimte	Vrijdag 9-12	Kirsten/Wilma
20 kopjes, 35 schotels, 20 lepels, 3 koffiekannen	Bolderbörg	Maandag 12-12	Sandra vertelt ons nog waar
cake/koek	halen bij Aldi/Jumbo	Maandagmiddag 12-12	Kirsten/Wilma
Beamer + laptop regelen	Bolderbörg	Maandag 12-12	Sandra vertelt waar

3. Locatie

In de Bolderbörg, Irenestraat 58 in Vlagtwede, is de vergaderzaal voor ons gereserveerd. Hier wordt gestart met de bijeenkomst. De gasten worden ontvangen bij de ingang van het gebouw. De werkkamer van Mirjam Klok en Sandra Venema zijn ook beschikbaar, als er uiteen wordt gegaan voor het tweede deel van de bijeenkomst.

4. Genodigden en groepsindeling

Wie	Groepsindeling
Jan Hebers	1
Nico Koelman	2
Willie Wolfs	3
Wubbe Kuper	1
Jantje Hulsker-Kruize	2
Wilma Arnoldus van Ravenhorst	3
Hanneke Drenth	1
Rinie Kloosterman	2
Hadi Uuldriks	3
Mvr. A. Oostindiër	1
Henk Akkerman	2
Lenie van den Berg	3
Kundina Slachter	1

5. Agenda bijeenkomst

1. Welkom en doel van de avond
 2. Korte kennismaking met elkaar
 3. Wat komt uit de interviews naar voren over
 - a. De ervaren leefbaarheid in Vlagtwedde
 - b. Verbeterpunten voor de leefbaarheid
 - c. De bijdrage van de verenigingen en kerken aan de leefbaarheid
 - d. De ontwikkeling van een woonservicezone in Vlagtwedde
- Presentatie door Kirsten en Wilma
4. Vragenronde over de interviewresultaten
 5. Korte pauze

6. In kleine groepjes aan de slag met twee vragen
7. Terugkoppeling van vragen door Kirsten, Wilma & Jannie
8. Afsluiting en de vervolgstappen

6. Hoofd- en doorvragen

Wat kunnen wij gezamenlijk betekenen voor de ouderen en jongeren in Vlagtwedde?

Uit de interviews is naar voren gekomen dat dit o.a. de ouderen en jongeren zijn. Zijn er nog meer mensen?

- Waarom verdienen ze meer aandacht?
- Wat zou u willen dat er gerealiseerd wordt?
- Hoe zou dit gerealiseerd kunnen worden en wat hebben jullie hiervoor (concreet) nodig? (Wie kan dit regelen, wat is eigen aandeel? Welke vorm?)
- Wordt de betekenis ook groter als je het samen doet? Zo ja, hoe?
- Hoe kunnen instanties hierbij aanvullen/aansluiten?

Wat is de betekenis van de Bolderbörg voor Vlagtwedde?

- Wat zou hier anders in kunnen?
- Wat zou de Bolderbörg kunnen betekenen voor de verenigingen?
- Zou de Bolderbörg als ontmoetingsplaats kunnen fungeren, of niet? Wat wel?

7. Tijdschad maandag 12 december

Wanneer	Wat	Wie	Waar
14:00 – 15:00	Afspraak Sandra voor Ondernemende Professional	Kirsten en Wilma	Werkkamer Sandra in Bolderbörg
16:00	Beamer en laptop klaar zetten, flipovers klaarleggen, voice recorders op juiste plek leggen, tafels en stoelen opstellen	Kirsten/Wilma	Vergaderzaal
18:15	Laatste check mail voor afzeggingen	Kirsten/Wilma	Werkkamer Sandra/Mirjam in Bolderbörg

18:30	Koffie en thee zetten, koek op schaal leggen	Kirsten/Wilma	Kantine
18:30 - 19:00	Inloop, mensen ontvangen	Kirsten/Wilma	Hal Bolderbörg
18:30 – 18:59	Koffie en thee inschenken	Kirsten/Wilma	Vergaderzaal Bolderbörg
19:00	Start presentatie; Welkom en doel avond / opbouw avond	Kirsten en Wilma	Vergaderzaal Bolderbörg
19:05	Korte kennismaking: rondje langs iedereen		Vergaderzaal Bolderbörg
19:15	Korte presentatie resultaten	Kirsten en Wilma	Vergaderzaal Bolderbörg
19:35	Vragenronde		
19:45	Pauze; Koffie/thee zetten	Kirsten/Wilma	Vergaderzaal Bolderbörg Kantine
20:00	Groepen bekend maken en verplaatsen	Kirsten/Wilma	Vergaderzaal Bolderbörg
20:05	Start in groepjes	Wilma ruimte 1 Kirsten ruimte 2 Jannie ruimte 3	Werkkamer Mirjam Werkkamer Sandra Vergaderzaal
20:35	Afronden in groepjes		
20:40	Terugkoppeling per groep	Wilma – groep 1 Kirsten – groep 2 Jannie – groep 3	Vergaderzaal Bolderbörg
20:50	Reactie tijd		Vergaderzaal Bolderbörg

Bijlage G: Presentatie focusgroep 1

Dia 1

H[♥]ortelijk
Welkom!

Dia 2

Opbouw van de avond

- Kennismaking
- Presentatie resultaten interviews
- Vragenronde
- Pauze
- In 3 groepen uiteen
- Korte terugkoppeling
- Het vervolg

Dia 3

Kennismaking

Wie bent u?
Bij welke vereniging bent u betrokken?
Wat doet uw vereniging?
Wat is uw functie?

Dia 4

Wij zijn

Kirsten Arends & Wilma van der Meulen

**4e jaars Maatschappelijk Werk en Dienstverlening,
Hanzehogeschool Groningen*

Jannie Rozema

** Onderzoeker Leefbaarheid Hanzehogeschool Groningen*

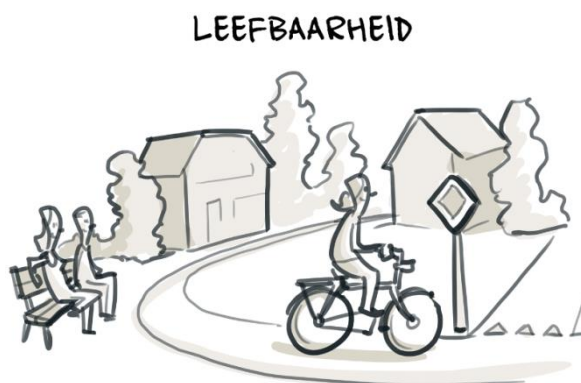
Dia 5

Het onderzoek

- Opdrachtgever

- Opbouw onderzoek
 - Interviews
 - Bijeenkomst bewoners
 - Bijeenkomst opdrachtgever
 - Eindpresentatie voor allen

Dia 6

Resultaten interviews

Dia 7

Ervaren leefbaarheid

Voorzieningen gemiddeld cijfer: **8,0**

- "Voor alles wat ik nodig heb dagelijks of wekelijks kan ik hier terecht."
- "De kappers rijzen de pan uit."
- "Ik weet ook niet of je wel moet willen dat je alles concentreert in je eigen woondorp."
- "Wat we nog missen dat is een schoenenwinkel. Van mij hoeft het niet zo maar van mijn vrouw wel."

Woonomgeving gemiddeld cijfer: **8,2**

- "Kijk zelf."

Dia 8

Veiligheid gemiddeld cijfer: **7,4**

- "Zolang ik hier woon nog maar 1 ongeluk in de Hoofdstraat gezien."
- "Je bent vrijdag op de fiets niet veilig. Dus dan ga ik lopend of met de auto. Het is dan zo druk en zo vol."
- "De wijkagent die woont in Duitsland. Dat lijkt mij niet de bedoeling."

Sociale samenhang gemiddeld cijfer: **7,8**

- "Men loopt niet de deur bij elkaar plat."
- "Ik doe wel eens een boodschap voor mijn overbuurvrouw."
- "Als iemand op vakantie is, dan letten we even op. En mocht er iets zijn dan bellen we even."

Dia 9

De actieve bijdrage aan leefbaarheid

Dorpsbelangen

Belang van het dorp behartigen, bezig met o.a.:

- Fietspad van dorp naar sportpark
- Klaarovers basisscholen
- Reflecterende paaltjes

Informatiepunt

Ondernemersvereniging/Winkeliersvereniging

- Voorjaarsbeurs
- Halloween optocht
- Eindejaarsactie
- Kerstpakkettenbeurzen
- Gezellige avond
- Sponsoring

Sint Maarten optocht en Sinterklaas intocht samen

Dia 10

De actieve bijdrage aan leefbaarheid

Buurtvereniging Weenderstraat

- Fietstocht
- Nieuwjaarsvisite
- Herfstwandeling
- Uitje
- Klootschieten/ jeu des boules
- 12 en jonger sinterklaasurprise
- 65+ kerstbrood

Buurtvereniging Vledderkamp

- Fietstocht
- Reflecterende paaltjes
- Barbecue
- Excursies

Dia 11

De actieve bijdrage aan leefbaarheid

Hervormde kerk

- Vakantiebijbelweek
- Bezoeken van eenzame ouderen, nieuwe inwoners, mensen in rouw en zieken
- Kerkdiensten
- Financiële steun
- Bloemetjes en kaarten sturen bij speciale gelegenheden

PKN

- Wekelijkse erediensten
- Financiële steun
- Schoenendoosactie
- Bezoeken van eenzame ouderen en zieken
- Bloemetjes en kaarten sturen bij speciale gelegenheden

Dia 12

De actieve bijdrage aan leefbaarheid

Vrouwenverenigingen

Vrouwen van Nu

- Gezellige en leerzame avond
- Kerst: Koud en warm buffet
- Groningse vlag breien
- Fietstocht

Passage

- Excursie of doe-dag
- Thema avonden
- Kerstbakjes maken
- Regio ontmoetingsdag
- Reisje
- Fietstocht

Op eigen kracht

- Lezingen
- Muzikale avond
- Barbecue
- Bronnenbad bezoeken
- Ziekenbezoek
- Jaarlijkse reis
- Fietstocht en wandeltocht

Modeshow georganiseerd door Heije Wubs, gezamenlijke bijeenkomst.

Dia 13

De actieve bijdrage aan leefbaarheid

Voetbal vereniging

- Bingo
- Sponsortoernooi
- Kaartavonden
- Vrijwilligersavond
- Kerst: vrijwilligers presentje
- Sport
- Sociale voorziening voor mensen

Gymnastiek vereniging

- Lessen:
 - Peutergymnastiek
 - Kleutergymnastiek
 - Recreatief turnen
 - Selectie turnen
 - Damesgroep
 - Aerobics 16+
- Oud papier ophalen i.s.m scholen
- Uitvoering of clubkampioenschap

Instru-voca

- Wekelijks repetities
- 2 uitvoeringen per jaar
- Gezellige avond voor mensen in Bolderbörg
- Kerst: in de kerk zingen

Dia 14

Samenwerking

Met elkaar

"Je moet om de kosten denken natuurlijk."

"Net als er iets te regelen is, of er zich iets voordoet, dan heb je contact met elkaar."

"Wie weet in de toekomst dat je samen nog iets kunt doen. Of dat je gebruik kunt maken van dingen die een andere vereniging doet."

Met instanties

"De provincie heeft meer oog en oor voor als iemand van de buurtvereniging aanklopt dan dat iedereen dat individueel doet."

"Als de behoefte er is, dan gaan we het doen. En dan vinden wij de juiste instanties wel."

"Als je samenwerkt met de gemeente is het belangrijk dat je weet wat er speelt in de gemeente."

"Ik zou wel willen weten welke instanties er zijn en wat ze doen."

Dia 15

Projectgroep en woonservicezone

"Tot de mail verscheen wist ik niet dat die er was."

"Mensen moeten wel thuis blijven wonen, maar de voorzieningen zijn er niet of te weinig."

"Wij hebben nu nog een leeftijd dat we nog goed uit de voeten kunnen. Maar dat gaat straks allemaal wel meespelen natuurlijk."

"Daar ben ik niet zo voor, dat ouderen zolang mogelijk thuis wonen. Als ik zie de overbuurvrouw, die ligt soms om 7 uur al op bed. Mensen vereenzamen."

Dia 16

Samenvattend

Wat gaat goed?

- Fijne en mooie woonomgeving
- Aanwezigheid voorzieningen
- Men kijkt naar elkaar om, maar loopt de deur niet plat
- Elke vereniging is actief

Wat kan beter?

- Verkeersveiligheid
- Delen van ideeën/informatie onderling

Dia 17

Samenvattend

Gedeelde zorg

Zorg voor (oude, minder vitale) ouderen
in Vlagtwedde

Dia 18

Na de pauze

In 3 groepen nadenken over de volgende vragen:

Wat kunt u als verenigingen gezamenlijk betekenen voor (oude, minder vitale) ouderen in Vlagtwedde?

Hoe ziet u de betekenis van de Bolderbörg voor Vlagtwedde?

Dia 19

Korte terugkoppeling

Wat zijn de uitkomsten van vanavond?

Dia 20

Presentatie in februari over resultaten gehele onderzoek voor projectgroep en u.
Exacte datum wordt bekend gemaakt via de mail.

Bijlage H: Presentatie focusgroep 2

Dia 1

Dia 2

Dia 3

Dia 4

Het onderzoeksproces

- Oriëntatie in Vlagtwedde en met leden van de projectgroep
- Literatuuronderzoek
- Interviews met georganiseerde bewoners
- Bijeenkomst met bewoners (focusgroep)
- Bijeenkomst met projectgroep (focusgroep)

Dia 5

Het onderzoeksproces

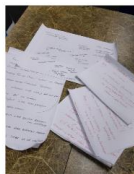
- Werving respondenten
 - Persoonlijk benaderd
- 12 interviews
 - Vragenlijst
 - Thema's:
 - Leefbaarheid
 - Actieve bijdrage aan leefbaarheid
 - Samenwerking verenigingen
 - Samenwerking instanties
 - Projectgroep en woonservicezone
 - 45 - 60 minuten
 - Opgenomen & uitgewerkt

Dia 6

Het onderzoeksproces

- Bijeenkomst bewoners (focusgroep)
 - Uitkomsten interviews
 - In 3 groepen nadenken over vragen
 - Wat kunt u als verenigingen gezamenlijk betekenen voor (oude, minder vitale) ouderen in Vlagtwedde?
 - Hoe ziet u de betekenis van de Bolderbörg voor Vlagtwedde?

Dia 7

Onze ervaringen

Interviews:

- Open en eerlijke interviews

Bijeenkomst bewoners:

- Afwachtende houding bewoners
- Gaan we ons doel halen?
- 3 verschillende discussies
 - Resultaat toch rijke schat aan informatie!

Dia 8

Vervolgstappen met de projectgroep

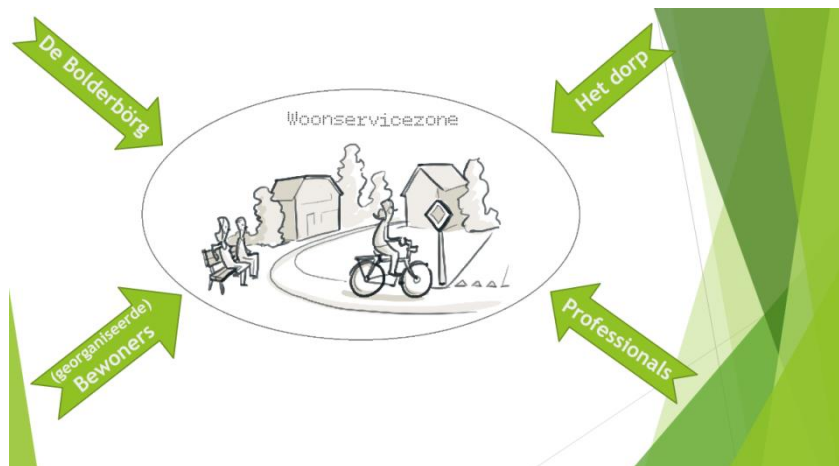
- Sterke en zwakte punten 4 aspecten woonservicezone
 - Op basis van interviews
 - En de focusgroepbijeenkomst
- Bespreking en ideevorming

Dia 9

Definitie woonservicezone

- Een woonservicezone is een aanpak waarbij alle voorzieningen en diensten zijn afgestemd op de behoeften van de mensen om langer zelfstandig thuis te kunnen blijven wonen. Belangrijk is de samenwerking tussen organisaties en bewoners. Het gaat hierbij o.a. om:
 - De zorg aan huis
 - Het activiteitenaanbod
 - Vervoersdiensten
 - Aanpassingen in woningen
 - Aanwezigheid van een wijkservicecentrum, dit hoeft niet één plek te zijn in het dorp

Dia 10

Dia 11

Het dorp

Sterke punten

- ▶ Goede fysieke infrastructuur
- ▶ Compleet arrangement aan voorzieningen
- ▶ Het aantal verenigingen & activiteiten

Zwakke punten

- ▶ Verkeersveiligheid
- ▶ Bereikbaarheid voorzieningen
- ▶ Belangenbehartiging van inwoners
- ▶ Eenzaamheid van o.a. ouderen

*'Ik denk dat er in principe wel heel veel is.
Voor elke doelgroep is er hier wel iets.'*

Voorzieningen	8,0
Woonomgeving	8,2
Veiligheid	7,4
Sociale samenhang	7,8

Dia 12

Georganiseerde inwoners

Sterke punten

- ▶ Fundament van het dorp
- ▶ Omkijken naar elkaar met respect voor privéleven
 - ▶ Men kent elkaar
 - ▶ Men vertrouwt elkaar
 - ▶ Men helpt elkaar
- ▶ Onderdak bij vereniging
- ▶ Verantwoordelijkheidsgevoel voor de vereniging

*'Iemand die lang hier woont die weet dat dorpjes als Vriescheep en
Wedde, een hele andere cultuur is als Vlagtwedde.'*

Zwakke punten

- ▶ Voortbestaan van vereniging en activiteiten
- ▶ Weinig samenwerking
- ▶ Drempels om mee te doen
- ▶ Signalerende functie

Dia 13

De Bolderbörg

Sterke punten

- ▶ Mogelijkheid tot zorg in eigen dorp (voorziening)
- ▶ Dagopvang
- ▶ Veilig wonen

Zwakke punten

- ▶ Kwetsbaar imago
- ▶ Afwegingskader niet positief
- ▶ Programmering activiteiten
- ▶ Bewoners Bolderbörg afhankelijk van anderen

*'Wat mij betreft moet het blijven [Bolderbörg].
Als het sluit dan ga ik mee lopen.'*

*'Ik vind dat [aan de activiteiten] te veel het labeltje
voor ouderen aan de Bolderbörg hangt.'*

Dia 14

Professionals - gezien vanuit de bewoners

Sterke punten

- ▶ Rzijn - ouderenadviseurs
- ▶ Vertrouwen in signalerende functie thuiszorg, school en dominees
- ▶ Acantus

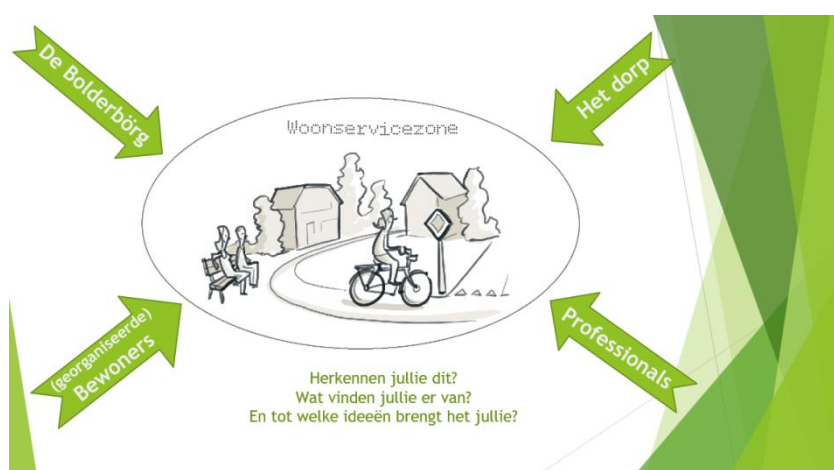
Zwakke punten

- ▶ Onduidelijkheid
 - ▶ Wie en wat is er?
 - ▶ Waar kan ik terecht?
- ▶ Onbekendheid projectgroep / afwachtende houding inwoners
- ▶ Ontbreken rol huisartsen

*'Waar je wat kunt halen gewoon? Welke instanties
zich waar mee bemoeien? Wat doen de instanties?'*

*'Dat wij ook meegenomen worden in de informatie en
de mogelijkheden die er zijn.'*

Dia 15

Dia 16

Het dorp

Sterke punten

- ▶ Goede fysieke infrastructuur
- ▶ Compleet arrangement aan voorzieningen
- ▶ Het aantal verenigingen & activiteiten

*'Ik denk dat er in principe wel heel veel is.
Voor elke doelgroep is er hier wel iets.'*

Zwakke punten

- ▶ Verkeersveiligheid
- ▶ Bereikbaarheid voorzieningen
- ▶ Belangenbehartiging van inwoners
- ▶ Eenzaamheid van o.a. ouderen

Voorzieningen	8,0
Woonomgeving	8,2
Veiligheid	7,4
Sociale samenhang	7,8

Dia 17

Georganiseerde inwoners

Sterke punten

- ▶ Fundament van het dorp
- ▶ Omkijken naar elkaar met respect voor privéleven
 - ▶ Men kent elkaar
 - ▶ Men vertrouwt elkaar
 - ▶ Men helpt elkaar
- ▶ Onderdak bij vereniging
- ▶ Verantwoordelijkheidsgevoel voor de vereniging

*'Iemand die lang hier woont die weet dat dorpjes als Vriescheep en
Wedde, een hele andere cultuur is als Vlagtwedde.'*

Zwakke punten

- ▶ Voortbestaan van vereniging en activiteiten
- ▶ Weinig samenwerking
- ▶ Drempels om mee te doen
- ▶ Signalerende functie

Dia 18

De Bolderbörg

Sterke punten

- ▶ Mogelijkheid tot zorg in eigen dorp (voorziening)
- ▶ Dagopvang
- ▶ Veilig wonen

*'Wat mij betreft moet het blijven [Bolderbörg].
Als het sluit dan ga ik mee lopen.'*

Zwakke punten

- ▶ Kwetsbaar imago
- ▶ Afwegingskader niet positief
- ▶ Programmering activiteiten
- ▶ Bewoners Bolderbörg afhankelijk van anderen

*'Ik vind dat [aan de activiteiten] te veel het labeltje
voor ouderen aan de Bolderbörg hangt.'*

Dia 19

Professionals - gezien vanuit de bewoners

Sterke punten

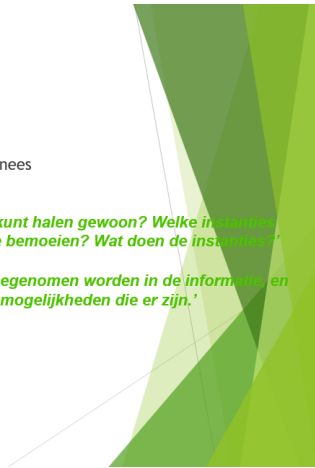
- ▶ Rzijn - ouderenadviseurs
- ▶ Vertrouwen in signalerende functie thuiszorg, school en dominees
- ▶ Acantus

Zwakke punten

- ▶ Onduidelijkheid
 - ▶ Wie en wat is er?
 - ▶ Waar kan ik terecht?
- ▶ Onbekendheid projectgroep / afwachtende houding inwoners
- ▶ Ontbreken rol huisartsen

*'Waar je wat kunt halen gewoon? Welke instanties
zich waar mee bemoeien? Wat doen de instanties?'*

*'Dat wij ook meegenomen worden in de informatie en
de mogelijkheden die er zijn.'*

Dia 20

De vervolgstappen

- ▶ Schrijven scriptie
- ▶ Eindpresentatie op school (27 januari)
- ▶ Eindpresentatie in Vlagtwedde voor bewoners en projectgroep (februari)

Bijlage I: Uitwerkingen interviews

In deze bijlage staan de resultaten van een aantal vragen uit de vragenlijst met toelichting.

Antwoorden op de vraag 2: *Hoe ziet u de toekomst van uw vereniging?*

- 7 respondenten gaven hierbij het antwoord moeilijk jongeren trekken
- 4 respondenten gaven hierbij het antwoord niemand meer voor bestuur
- 2 respondenten gaven hierbij het antwoord vrijwilligersbestand wordt kleiner
- 3 respondenten gaven hierbij het antwoord denk dat het langzaam uitsterft
- 1 respondent gaf hierbij het antwoord graag meer leden gehad
- 1 respondent gaf hierbij het antwoord alles staat/valt met leiding van gymles
- 1 respondent gaf hierbij het antwoord vereniging groeit hard (Op eigen kracht)
- 1 respondent gaf hierbij het antwoord geen last van krimp
- 1 respondent gaf hierbij het antwoord toekomst goed en financieel gezond (Dorpsbelangen)

8 van de 12 verenigingen zien de toekomst van hun vereniging niet rooskleurig in. Redenen die hierbij worden gegeven is een teruglopend aantal leden, veel wordt gedaan door dezelfde leden en het is moeilijk om nieuwe mensen in het bestuur te krijgen. De gemiddelde leeftijd in de verenigingen is hoog en het is moeilijk om jongere mensen te trekken.

Antwoorden op vraag 3: *Wat vindt u belangrijk als het gaat om fijn wonen en leven in Vlagtwedde?*

- 10 respondenten gaven als antwoord voorzieningen
- 6 respondenten gaven als antwoord elkaar kennen/Noaberschap/Saamhorigheidsgevoel
- 5 respondenten gaven als antwoord natuur
- 4 respondenten gaven als antwoord gemoedelijke/vriendelijke mensen
- 2 respondenten gaven als antwoord veilig / thuis voelen

Antwoorden op vraag 5: *Hoe waardeert u de volgende aspecten ' van leefbaarheid in Vlagtwedde?*

Woonomgeving - gemiddeld cijfer 8,0

- 6 respondenten gaven hierbij het antwoord woningen prima (geen/weinig achterstandswijken of verpaupering)
- 6 respondenten gaven hierbij het antwoord rust en ruimte
- 4 respondenten gaven hierbij het antwoord opgeknapt wijken/gebouwen (veel aan gedaan)
- 4 respondenten gaven hierbij het antwoord groen in omgeving in positieve zin
- 2 respondenten gaven hierbij het antwoord groenvoorziening minder
- 1 respondent gaf hierbij het antwoord auto's op trottoir minder positief
- 1 respondent gaf hierbij het antwoord schelpenpad slecht onderhouden
- 1 respondent gaf hierbij het antwoord straatverlichting kan beter

Alle respondenten zijn positief gestemd over de woonomgeving in Vlagtwedde. Er wordt aangegeven dat de omgeving goed wordt bijgehouden. Verpauperde gebouwen en oude wijken worden opgeknapt. De rust en ruimte en de natuur worden ook als belangrijke aspecten voor de woonomgeving benoemd. Voorbeelden wat beter zou kunnen zijn de straatverlichting en een slecht onderhouden schelpenpad.

Voorzieningen - gemiddeld cijfer 8,2

- Alle respondenten gaven hierbij het antwoord dagelijkse voorzieningen zijn goed (Jumbo en Aldi)
- 4 respondenten gaven hierbij het antwoord veel kappers
- 3 respondenten gaven hierbij het antwoord voor alles wat ik niet in Vlagtwedde vind ga ik naar Stadskanaal, Winschoten of Duitsland

3 respondenten gaven hierbij het antwoord *geen schoenenwinkel aanwezig*
2 respondenten gaven hierbij het antwoord *geen slager aanwezig*
1 respondent gaf hierbij het antwoord *Bthere alleen op vrijdagavond voor jongeren (in negatieve zin)*

Alle respondenten zijn positief gestemd over de voorzieningen in Vlagtwedde. Hierbij worden met name de dagelijkse voorzieningen genoemd als de Aldi, jumbo, bakker, opticien, blokker, slijterij, multifunctioneel schoolgebouw, primera, fietsenwinkel, kledingwinkel, bibliotheek etc. Voor zaken die men mist gaat men naar een grotere plaats als Stadskanaal/Winschoten of naar Duitsland.

Veiligheid - gemiddeld cijfer 7,4

9 respondenten gaven hierbij het antwoord *wel/best veilig*
6 respondenten gaven hierbij het antwoord *verkeersveiligheid in hoofdstraat (in negatieve zin)*
5 respondenten gaven hierbij het antwoord *niet te maken gehad met diefstal*
2 respondenten gaven hierbij het antwoord *overlast van groepen op straat, bij postkantoor of school*
2 respondenten gaven hierbij het antwoord *geluidsoverlast vrachtwagens*
1 respondent gaf hierbij het antwoord *belijning op de hoge brug is weg*
1 respondent gaf hierbij het antwoord *geen politie/ weinig zichtbare politie*
1 respondent gaf hierbij het antwoord *niet bang laten maken door lezen van incidenten*

De respondenten voelen zich over het algemeen persoonlijk veilig in Vlagtwedde. Men geeft aan wel gehoord/gelezen te hebben over criminaliteit of diefstal alleen heeft hier zelf nog nooit mee te maken gehad. Verkeersveiligheid wordt door een meerderheid van de geïnterviewden aangegeven als verbeterpunt. Zo worden er meerdere knelpunten genoemd. Men heeft last van drukke wegen en geluidsoverlast van vrachtwagens.

Sociale samenhang - gemiddeld cijfer 7,8

Alle respondenten gaven hierbij het antwoord *boodschappen doen voor een ander, hond uitlaten, plantjes water geven, container aan weg zetten en van de weg halen, brievenbus legen*.
10 respondenten gaven hierbij het antwoord *voor elkaar klaar staan, maar deur niet plat lopen*
7 respondenten gaven hierbij het antwoord *de wil om te helpen is er*
3 respondenten gaven hierbij het antwoord *wel eenzaamheid*
1 respondent gaf hierbij het antwoord *stugheid over problemen praten*
1 respondent gaf hierbij het antwoord *ons kent ons*

De sociale samenhang wordt over het algemeen goed ervaren. Meerdere respondenten geven aan dat men de deur niet plat loopt, maar er wel te zijn voor elkaar wanneer dit nodig is. Dit gebeurt bijvoorbeeld in de vorm van een bloemetje, je hulp aanbieden, container bij de weg zetten, hond uitlaten, als iemand op vakantie is de post uit brievenbus halen of planten water geven, een oogje in het zeil houden.

Antwoorden op de vragen 8 en 9: *Op welke manier draagt uw vereniging bij aan de leefbaarheid in Vlagtwedde? En op welke manier levert uw vereniging een bijdrage aan (één van) de vier genoemde aspecten van leefbaarheid?:*

Dorpsbelangen geeft aan zich vooral bezig te houden met leefbaarheid. Voorbeelden die hierbij genoemd worden zijn de aanleg van een fietspad, rotondes in het dorp leuker aankleden en de sinterklaasoptocht. Het fungeert als een doorgeefluikje als mensen ergens zelf niet uitkomen (bijv. online dingen aanvragen). Dorpsbelangen is momenteel bezig met het werven van nieuwe leden en het promoten dat mensen bij dorpsbelangen kunnen aankloppen.

De voetbalvereniging en de gymnastiekvereniging bieden hun eigen sportfaciliteit. Echter naast het bieden van sport biedt de voetbalvereniging de mogelijkheid voor bewoners in het dorp zich in te zetten op bijvoorbeeld het gebied van coachen of klusjes doen. Ze organiseren onder andere kaartavonden en bingo voor geheel Vlagtwedde. De gymnastiekvereniging haalt samen met de beide scholen het oud papier in Vlagtwedde op. De muziekvereniging Instru-voca repeteert wekelijks en geeft verschillende uitvoeringen. Onder andere ook in de Bolderbörg.

De beide kerken hebben wekelijks erediensten. Daarnaast zetten beiden zich in voor het bezoeken van oudere (eenzame) mensen en aandacht voor zieken. Dit is met name gericht op leden in de kerk. De vrouwenverenigingen organiseren maandelijks activiteiten voor de leden van de vereniging. Dit is bijvoorbeeld een lezing, thema-avond of excursies. Daarnaast is er een fiets- en/of wandelgroep. De buurtverenigingen organiseren verschillende activiteiten voor de buurt. Dit is bijvoorbeeld een uitje, fietstocht, een spreker, een bbq. Buurtvereniging Vledderkamp heeft de behoefte van de reflecterende huis paaltjes in de buurt geïnventariseerd.

De ondernemers-en winkeliersvereniging organiseren algemene activiteiten als een voorjaarsbeurs, halloweenoptocht, eindejaarsactie. Daarnaast zetten ze zich in voor de sponsoring van onder andere de buurtverenigingen en sportverenigingen.

Antwoorden op de vragen 10 en 11: *Met welke andere verenigingen in Vlagtwedde werkt u samen? Wat doet u samen?:*

Er wordt samengewerkt voor een toneelavond door de buurtvereniging Weenderstraat en Schoolstraat, om een volle zaal te krijgen bij Partycentrum Rendering.

De Gymnastiek vereniging werkt samen met de twee scholen voor het ophalen van oud papier. Dit is ontstaan door de fusie van twee scholen in het multifunctioneel gebouw, aangezien de gemeente niet wilde dat er een container bij de scholen kwam te staan. De oplossing was het samengaan van beide scholen met de Gymnastiekvereniging. Onderling worden afspraken gemaakt over wie de mensen levert voor het ophalen van het papier. Door deze samenwerking zit er regelmaat in het ophalen van papier.

Dorpsbelangen werkt actief samen met de winkeliersvereniging voor o.a. de Sinterklaasintocht en de Sint Maarten optocht.

De muziekverenigingen Dindua en Instru-Voca werkten eenmalig samen voor een kerstuitvoering. Er is contact tussen kerken onderling (PKN en hervormde gemeente), maar geen samenwerking. De kerken nodigen elkaar uit als ze zoveel jaar bestaan, in beide richtingen.

Sponsoring van buurtverenigingen en sportverenigingen wordt gedaan door meerdere ondernemers in Vlagtwedde. Het is belangrijk dat buurtverenigingen en sportverenigingen blijven bestaan, voor de mensen die er gebruik van maken. Om er als ondernemer iets voor terug te krijgen, stimuleren ze dat leden van de vereniging bij de ondernemers zelf iets gaan kopen. De leden mogen bij de ondernemers iets kopen en van het bedrag wat de leden besteden gaat dan bijvoorbeeld 2,- naar de vereniging. Dit geeft aan dat de ondernemersvereniging en winkeliersvereniging in Vlagtwedde nauw met elkaar zijn verbonden.

Radio Westerwolde is een openbare radio, toch zenden ze 3 keer per jaar de kerkdienst van de hervormde kerk uit.

Uit bovengenoemde samenwerkingsverbanden zijn positieve ervaringen ontstaan, te weten:

- Elkaar aanvullen in samenwerkingsverband
- Je leert van elkaar
- Sociale contacten opdoen en houden

- Elvis dienst organiseren in Winschoten
- Delen leuke avonden onderling (informatie voor eigen invulling avonden). Want het is best moeilijk om iedere keer met leuke ideeën te komen.
- Samen met voetbalvereniging Veelerveen, is jonge spelers een kans geboden om te blijven spelen in eigen omgeving. Samen spelen ze nu onder de naam SJO.
- Sportdorp Vlagtwedde heeft veel sporten op de kaart gezet in Vlagtwedde, o.a. hardlopen, tennis, judo, BMX Clinics.

Op het gebied van samenwerken zijn er ook negatieve ervaringen. In de samenwerking met kerken komt naar voren dat het geloof een belangrijke rol speelt. Een geloofsgesprek aangaan werd genoemd als voorwaarde voor samenwerking. Dit kan een barrière zijn voor samenwerking. Zo is de samenwerking tussen kerken al eens afgeketst op inhoud.

Voor de reflecterende paaltjes (huisnummerpaaltjes) is samengewerkt tussen buurtvereniging Vledderkamp, buurtvereniging Veele en kort met Dorpsbelangen Vlagtwedde. Deze samenwerking was van korte duur aangezien contact zou worden gehouden. Echter volgde alleen een uitnodiging voor een bijeenkomst.

Hier komt bij dat buurtverenigingen zijn samen gegaan of zelfs gestopt, omdat ze geen bestaansrecht meer hadden (minder leden kregen).

Antwoorden op de vraag 12: *Wat vindt u belangrijk in deze samenwerking?*

Onderstaande aspecten komen uit de interviews naar voren als belangrijk voor het aangaan van de samenwerking:

- Afspraken met elkaar maken die je na komt
- Van elkaar op aan kunnen
- Er samen voor gaan (gezamenlijk doel hebben)
- In harmonie kunnen spreken/overleggen
- Respect hebben voor elkaars mening
- Elkaar ondersteunen en helpen
- Voldoening halen uit wat je bereikt
- Lage drempel in contact

Antwoorden op de vragen 13 en 14: *In hoeverre bent u bekend met wat zij doen? En wat vindt u van de inspanningen van deze instanties?:*

Hieronder volgt een tabel waarin informatie staat over de bekendheid van de verschillende instanties in Vlagtwedde.

	Bekend	Onbekend/ Veel onduidelijk
Gemeente	IIIIIIII	IIII
Woningcorporaties	IIII	IIIIIIII
Welzijnorganisatie Rzijn	IIIIIIIIII	II
Zorginstellingen (Novo, Trans, Meander)	IIIIII	IIIIII

De gemeente wordt gezien als vergunningverstrekker. Hierbij is de snelheid waarmee de gemeente handelt langzaam. Het is gemeente eigen dat het allemaal zo lang duurt. Ook blijft de gemeente hangen in de krimp en ziet hiermee geen kansen voor de toekomst. Ook heeft de gemeente meer oog en oor voor iemand van de buurtvereniging dan een individuele inwoner. Alle instanties moeten toegankelijk blijven voor iedereen en niet alleen voor de leden van de verenigingen.

Het contact tussen woningcorporatie Acantus en huurder wordt gemist. Dit contact wordt als wat stroef ervaren. De renovaties naar aanleiding van de dorpsanalyse 4 jaar geleden krijgt complimenten. De woningcorporatie Acantus heeft daad bij het woord gevoegd. Woningcorporatie Woonzorg Nederland is niet bekend onder de georganiseerde bewonersgroepen.

Uit de tabel blijkt dat Rzijn bekend is bij de georganiseerde bewonersgroepen. Rzijn blijkt een belangrijke factor in het dorp te zijn. Voor de inspanningen van Rzijn worden alleen lovende woorden gebruikt.

Meander is de bekendste zorginstelling onder de georganiseerde bewonersgroepen. Als mantelzorger weten de zorginstellingen je te vinden. Het langer thuis wonen wordt goed opgevangen door de thuiszorg. De Novo en Trans zijn minder bekende instellingen.

Antwoord op vraag 19: *Weet u wat een woonservicezone is?*

Geen van de respondenten weet wat een woonservicezone is. Na het horen van de uitleg geven ze aan dat de woonservicezone een oplossing is voor als men met zijn tweeën is, maar als je alleen bent dan vereenzaamt je. Ook werd genoemd dat als deze alleenstaande mensen in een verzorgingshuis zouden zitten ze dan nog mensen om zich heen hadden.

Deze eenzame doelgroep wordt door de respondenten omschreven als ouderen. Ouderen die niet meer goed uit de voeten kunnen. Hierbij wordt aangegeven dat dit een generatie is die vaak niet weet waar over dat het gaat. Ook wordt opgemerkt dat er klakkeloos wordt aangenomen dat iedereen het wel weet en kan.

De respondenten weten dat het langer zelfstandig thuis wonen gewenst is, maar de voorzieningen zijn er niet of te weinig. Hiermee is volgens één respondent een stap overgeslagen.

Bijlage J: Uitwerking focusgroep 1

Hieronder volgen de groepen die volgens de verenigingen meer aandacht verdienen met eronder een uitleg.

Eenzame (alleenstaande) inwoners zowel jong als oud

Tijdens de focusgroepen komt naar boven dat als er niemand om je heen is je dan vereenzaamt. Als je de mogelijkheid hebt om naar de Bolderbörg te verhuizen, dan heb je nog mensen om je heen. Door het zelfstandig langer thuis blijven wonen is dit een groep geworden die meer aandacht verdient. Hierbij komt dat over ouderen wordt gezegd dat ze afhankelijk zijn van andere voor vervoer als ze langer zelfstandig thuis blijven wonen.

Jonge mantelzorgers

De leeftijd waarop mensen gaan mantelzorger laat veel mensen schrikken. Uit de focusgroepen blijkt wel dat de mantelzorgers zelf niet doorhebben dat ze mantelzorger zijn. Om deze reden is een groot deel van deze groep niet bekend, waardoor ze soms op jonge leeftijd al overbelast worden. Het signaleren van deze groep moet gedaan worden door school of de huisarts.

Minima

In Vlagtwedde is de cultuur dat mensen niet praten over hun financiën en bijbehorende problemen. Uit schaamte wordt er niet gepraat, dit hoort bij de cultuur die heerst in Vlagtwedde. De verschillende verenigingen horen in vertrouwen dat mensen de uitjes of de contributie niet meer kunnen betalen. Vaak wordt er dan samen naar een oplossing gekeken en wordt het niet verder verspreid.

Achterstandsgezinnen / sociaal zwakkere gezinnen, met name de kinderen

Als er één doelgroep is die bij veel mensen aan het hart gaat zijn het de kinderen van sociaal zwakkere gezinnen. Graag zouden ze hen helpen door het aangaan van een gesprek in de hoop dat er vervolgens professionele hulp binnen het gezin komt. Ook wordt aangegeven dat het jammer is dat er in Vlagtwedde op zaterdag niets te doen is voor de jeugd.

Jonge mensen (30-50) zonder werk

Bij deze doelgroep werd benadrukt dat deze personen niets hebben. Geen werk, geen inkomen en een klein sociaal netwerk. Deze mensen vereenzamen dan ook aangezien ze niet in beeld zijn bij een vereniging.

Inwoners die net met pensioen zijn en single

Aangezien deze doelgroep in een gat valt wordt deze vaak gevraagd vrijwilligers werk te doen. Een aantal leden geeft aan dat sinds ze met pensioen gaan ze geen tijd meer over hebben, aangezien ze zich actief inzetten. De eenzaamheid kan toeslaan bij deze personen aangezien ze zelf vaak niet goed weten hoe ze moeten omgaan met het gat dat ontstaat.

Statushouders / inburgeraars

Er wordt gezegd dat er op dit moment veel tijd aan de inburgeraars wordt besteed. Toch zouden de verenigingen hier zelf meer aandacht aan willen besteden.

Inwoners met een beperking

Deze inwoners wordt te weinig naar omgekeken vinden de bewoners. Ook niet iedereen weet precies waar ze wonen of wat ze doen in Vlagtwedde.

Bijlage K: Onderbouwing aanbevelingen

Aanbevelingen 1 en 2 gaan over de projectgroep zelf. Voor het in contact treden met verenigingen is het allereerst van belang dat de projectgroep zelf helder heeft wat de gezamenlijke doelstelling is en hiermee vanuit de verschillende organisaties voor uit komt.

Aanbeveling 1: Stel een duidelijk en concreet doel namens de projectgroep.

Vanuit de resultaten komt naar voren dat de projectgroep niet bekend is onder de georganiseerde bewonersgroepen. Voor het naar buiten treden naar de verenigingen en bewoners in het dorp is het van belang om een heldere en concrete doelstelling te hebben. Bij de oprichting van de projectgroep was deze aanwezig, echter is deze in de loop der tijd en door een andere samenstelling van de projectgroep verwaterd.

Belangrijke vragen hierbij zijn: *Welke (nieuwe) koers willen we varen? Wat willen wij bereiken in/met Vlagtwedde? Wat kunnen verenigingen voor ons betekenen?*

Maak duidelijk aan welk 'project' er in de projectgroep wordt gewerkt. Dit werkt motiverend voor alle leden van de projectgroep om gezamenlijk aan het project/doel te werken. Schrijf dit concreet op en maak dit inzichtelijk. Kleine haalbare doelen en acties kunnen hierbij helpen om de rode draad te behouden en stap voor stap verder te komen en resultaat te zien.

Het is nog onzeker of de leden van de projectgroep allemaal binnen de projectgroep blijven. Het is mogelijk dat hier wisselingen in plaatsvinden. Om deze reden is het van belang om nieuwe leden goed te informeren door te vertellen over de doelstelling en acties van de projectgroep.

Om de samenwerking met bewoners te kunnen realiseren is het wellicht nodig om buiten werktijd (in de avonden) tijd te investeren. Vanuit de resultaten komt naar voren dat vrijwilligers binnen verenigingen vaak een baan hebben en in deze gevallen alleen in de avond kunnen. Dit is een investering die mogelijk niet voor iedereen realiseerbaar is, maar ga in overleg wat de mogelijkheden hierin zijn. Wellicht kunnen een aantal leden dit oppakken of kan de één de ene keer en iemand ander de andere keer. Of zet werktijden flexibel in, door bijvoorbeeld later op de dag te beginnen.

Werk op basis van een actielijst en kijk bij elke vergadering wat de voortgang is. Maak deze actielijst echter niet te lang (hooguit 10 punten) anders wordt het overzicht uit het oog verloren en wordt er te lang over 1 actiepunt gedaan. Maak eerder kleine, korte termijn actiepunten.

Voor het formuleren van de doelstelling kan bijvoorbeeld gebruik gemaakt worden van de methoden *brainstorm* en *create a project plan* uit Design Thinking/ Human centered Design.

De methode *brainstorm*: Neem een groot vel papier en schrijf hier de belangrijkste vragen op. Alle leden van de projectgroep nemen post-its en schrijven hier alle ideeën op. Brainstorm en praat met elkaar over de ideeën. Maak vervolgens een selectie en ga hiermee concreet aan de slag.

De methode *create a project plan*: Schrijf op een vel papier alle taken (n.a.v. de aanbevelingen) op die gedaan moeten worden en wanneer en door wie dit gedaan wordt. Bijvoorbeeld: wanneer wordt het eerste contact gelegd met de bewonersgroepen? Wie gaan hier naartoe? Wat gaan we hier bespreken? Het is handig wanneer 1 projectlid de bijeenkomst en methode vanuit de toolkit voorbereid en hierin het voortouw neemt. Maak er vooral een gezellige middag van! De toolkit Human centered design is te downloaden via: http://bestgraz.org/wp-content/uploads/2015/09/Field-Guide-to-Human-Centered-Design_IDEOorg.pdf

Aanbeveling 2: Vermijd onnodige concurrentie: accepteer dat verschillende ideeën naast elkaar gerealiseerd kunnen worden.

Binnen de projectgroep zitten personen vanuit verschillende organisaties. Elke organisatie heeft zijn eigen doelstelling en mogelijk belang bij de realisatie van een woonservicezone.

Deze verschillende belangen en doelstellingen vanuit de organisaties zijn niet bij iedereen bekend. Het is goed om dit van elkaar te weten om vervolgens te kijken waar men elkaar kan aanvullen of kan samenwerken.

Binnen de projectgroep is nagedacht over de rol van de Bolderbörg als mogelijk centraal punt. Dit kan mogelijk concurreren met de rol van de Steunstee van Rzijn. Hierin is het advies dat het één naast het ander kan staan en hierbij kan gekeken worden naar mogelijke samenwerking.

Er mist duidelijkheid over de verschillende activiteiten die in het dorp georganiseerd worden vanuit de organisaties (o.a. de Bolderbörg en Rzijn). Een gezamenlijke agenda kan hierin helpen om naar buiten te treden naar het dorp. Daarnaast kan het helpen om minder overlap van het aanbod te krijgen. Sommige activiteiten kunnen mogelijk samen georganiseerd worden. Met het doel *samen sta je sterker*, kan er mogelijk meer draagvlak gecreëerd worden. De activiteitenbegeleiders van o.a. de Bolderbörg en Rzijn zijn hier ook mee bezig. Betrek deze activiteitenbegeleiders.

Een gezamenlijke agenda van het activiteitsaanbod kan als volgt gerealiseerd worden:

- Maak een website waarop alle informatie over de projectgroep en de leden te vinden is. Hierop kunnen ook de activiteiten worden weergegeven.
- Door middel van posters in de supermarkten en openbare voorzieningen kan het activiteitsaanbod bekend gemaakt worden.
- Gebruik verschillende middelen: De dorpswebsite, facebookpagina, het lokale krantje of een huis-aan-huis flyer.

Vanuit voorgaande aanbevelingen volgen aanbeveling 3 t/m 5 over de voorwaarden voor samenwerking met georganiseerde bewonersgroepen. Wanneer de projectgroep een heldere doelstelling heeft en van elkaar weet wat men doet, kan de projectgroep hier eenduidig over naar buiten treden. Vanuit de conclusie komt naar voren dat bewoners afwachting zijn, maar dat het voor de toekomst van het dorp van belang is dat samenwerking tot stand komt om de sociale structuur te behouden.

Aanbeveling 3: Treedt met eenduidige informatie naar buiten.

Uit de resultaten komt naar voren dat onder de bewoners veel onduidelijkheid is over verschillende zaken. Bijvoorbeeld onduidelijkheid over de instanties en wat zij precies doen is veelal onbekend. De bewoners weten niet waar ze voor wat terecht kunnen.

Onder de bewoners heerst het beeld dat men beter thuis kan blijven wonen dan dat men naar de Bolderbörg gaat. Het beeld is dat er thuis voldoende zorg is door middel van thuiszorg en dat dit minder het geval is in de Bolderbörg. Hierbij zijn de faciliteiten en mogelijkheid in de Bolderbörg onbekend.

Tijdens het benaderen van de georganiseerde bewoners voor dit onderzoek is de persoonlijke benadering zeer effectief geweest. Dit persoonlijk contact kan ook een manier zijn voor de projectgroep om de informatie over te dragen aan de bewoners.

Naast bovenstaande punten met betrekking tot de gezamenlijke agenda, kunnen de volgende punten manieren zijn om met informatie naar buiten te treden:

- Ga in plaats van een het maandelijks overleg, een middag zelf in het centrum staan, vertel over jezelf en deel folders met activiteiten uit. Maak jezelf bekend!
- Sluit aan bij verenigingen en laat via de verenigingen weten wat de projectgroep en afzonderlijke organisaties doen. Houdt een presentatie en sta open voor vragen.

Aanbeveling 4: Neem het voortouw in contact met verenigingen.

Uit de resultaten komt naar voren dat bewoners verantwoordelijkheid voelen en bereid zijn zich in te zetten voor de leefbaarheid in het dorp. Echter, hebben de bewoners momenteel een afwachtende houding. Hierbij is het dus van belang dat de projectgroep de eerste voorzet geeft voor de samenwerking. Belangrijk is om concreet en duidelijk te zijn in wat er van de verenigingen wordt verwacht. Daarnaast is het van belang om niet automatisch uit te gaan van de bereidheid van de bewoners. Het onderzoek geeft een beeld van de bereidheid, maar deze is niet volledig. Daarom is het altijd belangrijk eerst te vragen of bewoners het willen.

Aanbeveling 5: Realiseer beide vormen van samenwerking (Dorpsbelangen als gesprekspartner en een platform met alle verenigingen) in Vlagtwedde.

In focusgroep 2 kwamen twee concrete vormen van samenwerking naar voren. Hierbij werd Dorpsbelangen genoemd als gesprekspartner. Echter komt uit de interviews en focusgroep 1 naar voren dat Dorpsbelangen momenteel meer aan de fysieke kant van leefbaarheid zit. Hierbij werd in focusgroep 2 benoemd dat Dorpsbelangen een nieuwe koers wil gaan varen, maar onbekend is hoe dit precies vorm zal krijgen. Dorpsbelangen is op dit moment geen natuurlijke koepel over het dorp Vlagtwedde. Hierdoor kwam het volgende idee naar voren om een platform te creëren met vertegenwoordigers vanuit de verschillende verenigingen, die gezamenlijk een grote achterban hebben.

De rol van dorps vertegenwoordiging is een grote taak in een dorp als Vlagtwedde (relatief groot dorp). Hierom is het advies om dorpsbelangen en het platform van verenigingen naast elkaar te laten bestaan. Omdat het onbekend is welke koers Dorpsbelangen precies gaat varen en er tijdens de interviews alleen gesproken is met een algemeen lid, heeft het de voorkeur om met het bestuur van dorpsbelangen in gesprek te gaan. In het onderzoek is de eerste aanzet gegeven naar de verschillende verenigingen in het dorp. Het is van belang dit contact warm te houden en voor de realisatie van een mogelijk platform in gesprek te gaan. Wanneer verenigingen aangeven geen behoefte te hebben om deel te nemen aan een platform, is het goed om in het gesprek aan te sluiten bij wat ze mogelijk wel willen. Willen ze samenwerken, waarvoor en onder welke voorwaarden? Verenigingen geven aan dat ze bereid zijn samen te werken als ze weten wat ze aan de professionals hebben. Dus zal de projectgroep na moeten denken over wat ze te bieden hebben.

Aanbeveling 6 t/m 8 gaan over de woonservicezone. Binnen een woonservicezone zijn ontmoetingsmogelijkheden van belang en bewoners geven aan één meldpunt te missen waar ze met vragen terecht kunnen.

Aanbeveling 6: Realiseer een woonservicezone met ontmoetingsmogelijkheden en één fysiek meldpunt.

In de literatuur komt naar voren dat het belangrijk is dat er in een woonservicezone één of meerdere buurtsteunpunten voor ontmoeting aanwezig zijn. De locatie van Rzijn (steunstee) en de Bolderbörg komen naar voren als twee belangrijke punten in het dorp. Deze punten zouden deze rol van ontmoeting op zich kunnen nemen. Echter komt in de literatuur naar voren dat een ontmoetingsplek niet zorg gerelateerd moet zijn. Hieruit volgende zou de Bolderbörg hier niet geschikt voor zijn. Het MFA* is niet meegenomen in het onderzoek, echter zou deze de functie van een ontmoetingspunt op zich kunnen nemen. Wanneer er wel voor de Bolderbörg wordt gekozen is aanbeveling 7 zeker noodzakelijk.

De verenigingen geven aan een signalerende rol in het dorp te kunnen vervullen. Er is echter onduidelijkheid over waar men met deze informatie en vragen naar toe kan. Men mist hierin één fysiek meldpunt waarheen men kan gaan. In focusgroep 2 is gesproken over wijkcoördinatoren en dorps ambtenaren. Deze personen zouden een aanspreekpunt kunnen zijn en plaatsnemen in het fysieke meldpunt. In de focusgroep werd echter wel genoemd dat deze persoon/organisatie hierin gefaciliteerd moet worden.

Organiseer maandelijks een activiteit voor het dorp ter bekendmaking van de ontmoetingsfunctie, denk hierbij aan koffiemiddagen, ontmoeting, vraag/aanbod, maaltijden, computerhulp, bewegen. Laat een paar leden van de projectgroep hier ook af en toe bij aansluiten. Dit advies is gebaseerd op voorbeelden uit het boek *Zorgzamedorpen* van de Landelijke Vereniging van Kleine Kernen (<https://www.lvkk.nl/contact/alle-downloads/actueel-2016/74-boekje-zorgzame-dorpen>).

De term woonservicezone is onbekend bij de bewoners. De projectgroep heeft besloten om geheel Vlagtwedde als woonservicezone te zien. In de focusgroep kwam de suggestie naar voren om de woonservicezone misschien toch in te krimpen tot het gebied rondom de Bolderbörg. Zoals hierboven is genoemd, kunnen er in een woonservicezone één of meerdere punten aanwezig zijn. Hierbij is het advies dat niet zozeer de naam, maar meer de uitvoering van de woonservicezone belangrijker is. Blijf hierbij niet te lang hangen in formuleringen, maar ga vooral concreet aan de slag.

MFA: Multifunctionele Accommodatie 't Aambeeld in Vlagtwedde met daarbinnen CBS De Zaaier, OBS De Clockeslach, Rzijn/Peuterspeelzaal 't Hummelhoeske, Rzijn/Kinderdagopvang Ienienienie, Rzijn/Buitenschoolse Opvang Robbedoes, Centrum voor de Kunsten Zuidoost Groningen en het Consultatiebureau van de JGZ. Bron: <https://www.vlagtwedde.nl/Nieuws/Persberichten/2011/november/MFA-t-Aambeeld-zet-verdere-stappen-naar-Brede-School>

Aanbeveling 7: Moderniseer de Bolderbörg

Uit het onderzoek komt naar voren dat het imago van de Bolderbörg negatief is. Voor het organiseren van activiteiten en meer reuring in de Bolderbörg speelt het imago mee. Mensen denken bij de Bolderbörg aan een ouderenopvang. Het uiterlijk van de Bolderbörg sluit hierbij aan, namelijk dat het vrij *'grijs en griuw'* is. Uit focusgroep 1 komt het idee naar voren dat er nagedacht moet worden aan de naamgeving van de Bolderbörg. Een andere naam kan mogelijk een nieuwe impuls geven.

Wanneer de Bolderbörg een *'opfrisbeurt'* krijgt komt het mogelijk van het *'stoffige'* imago af. Op deze manier denkt men mogelijk niet meteen aan een ouderenopvang. Wanneer dit beeld er niet meer aan kleeft, kan de Bolderbörg mogelijk de ontmoetingsfunctie op zich nemen.

Aanbeveling 8: Zet het stedenbouwkundig plan voort.

Uit de resultaten komt naar voren dat de afstand van de Bolderbörg naar het centrum als groot wordt ervaren voor mensen die slecht ter been zijn. In focusgroep 2 kwam naar voren dat het stedenbouwkundige plan hier mogelijk verandering in kan brengen. Bijvoorbeeld door het gebied rondom de Bolderbörg aantrekkelijk en zichtbaar te maken en het plaatsen van bankjes voor mensen die slecht ter been zijn. Het doorzetten van dit plan zorgt voor een verbetering in Vlagtwedde. Bewoners zien dat er wat gedaan wordt om de leefbaarheid op peil te houden. Dit is positief voor het imago van de projectgroep.

Bij het voortzetten van dit plan is het echter belangrijk om de bewoners te betrekken. Vraag nu hun ideeën en kijk wat mogelijk is.